MEDDELANDEN

AF

SOCIETAS

PRO FAUNA ET FLORA FENNICA.

TJUGONDE HÄFTET.

MIT EINER DEUTSCHEN UEBERSICHT.

HELSINGFORS,
J. SIMELII ARFVINGARS BOKTRYCKERI AKTIEBOLAG,
1894.

MEDDELANDEN

AF

SOCIETAS

PRO FAUNA ET FLORA FENNICA.

TJUGONDE HÄFTET.

MIT EINER DEUTSCHEN UEBERSICHT.

HELSINGFORS,

J. SIMELII ARFVINGARS BOKTRYCKERI AKTIEBOLAG,

1894.

Societas pro fauna et flora fennica

1893—94

Hedersordförande:
Herr professor W. Nylander.

Ordförande:
Friherre professor J. A. Palmén.

Viceordförande:
Herr professor F. Elfving.

Sekreterare:
Herr doktor R. Boldt.

Skattmästare:
Herr bankodirektör L. v. Pfaler.

Bibliotekarie:
Herr magister A. Arrhenius.

Intendent för de zoologiska samlingarna:
Herr kandidat K. M. Levander.

Intendent för de botaniska samlingarna:
Herr docent A. O. Kihlman.

Tryckningskomité:
Herrar professor J. A. Palmén, kandidat K. M. Levander, docent A. O. Kihlman, professorer J. Sahlberg, Th. Sælan och J. P. Norrlin. — *Suppleanter:* Herrar professorer O. M. Reuter, F. Elfving och rektor M. Brenner.

Mötet den 7 oktober 1893.

Från följande samfund hade ingått jakande svar å Sällskapets anhållan om skriftutbyte:

Muséum d'histoire naturelle de Lyon;

Societa di Naturalisti in Napoli;

Geographische Gesellschaft und Naturhistorisches Museum in Lübeck;

Entomological Society, Washington.

Till publikation anmäldes *Zur Kentniss einiger Ciliaten* von K. M. Levander samt *Nurmijärven pitäjän Siemen- ja Saniaiskasvisto,* kirjoittanut K. E. Stenroos.

Herr professor J. Sahlberg förevisade några intressanta fjärilar som inlemnats till finska samlingen.

1:o. En för samlingen ny vacker dagfjäril *Colias Hyale*, fångad af föredragarens dotter Avena Sahlberg i ett nykläckt ♂ exemplar på en åker nära Kukkasniemi i Karislojo den 29 augusti. Arten upptages såsom finsk med ? af Tengström, emedan Statsrådet v. Nordmann uppgifvit sig hafva funnit den i Nyland.

2:o. *Harpya bicuspis* Borkh., äfvenledes ny för samlingarna, utkläckt ur en larv tagen vid Wasa af den tyske lepidopterologen A. Hoffmann.

2:o. *Gastropacha Cratægi* var. *Ariæ* Hübn. Utkläckt ur larv tagen i Kuusamo af den samme.

4:o. *Aplecta speciosa* var. *arctica,* som förut varit känd endast från norra Finland, men senaste sommar togs i flera exemplar af föredragaren i barrskog i Wånå och Janakkala socknar.

Herr magister E. Reuter förevisade exemplar af den synnerligen vackra och sällsynta nattfjäriln *Hadena amica* Tr., den 20 september detta år utkläckt ur puppa, funnen i Sjundeå soc-

ken af folkskoleeleven Viktoria Vahlberg. Arten, som förekommer hufvudsakligast i norra och mellersta Ryssland, i Uralgebitet samt i Sibirien, hade hos oss förut blifvit anträffad endast i Karelen. I Skandinavien har den blifvit funnen endast på Dovre. Arten hade saknats i finska samlingen, till hvilken exemplaret nu öfverlemnades.

Herr student Harald Lindberg förevisade och inlemnade till samlingarna exemplar af följande för floran nya former:

1) *Verbascum lychnitis* × *nigrum* (Schiede) (*V. Schiedeanum* Koch), anträffad i Lojo på en gräsbevuxen skogsbacke vid Mongola trädgård, där den förekom i ett exemplar bland talrik *V. nigrum*. *V. Lychnitis* har sedan flere år hållit sig på en gräslinda i ofvannämda trädgård 3 à 400 steg från den plats där hybriden blef tagen. — Enligt Lange är den anträffad i Sorö akademiträdgård och vid Fredriksdal. På den Skandinaviska halfön är den tillsvidare ej funnen. (Beskrifning på denna hybrid skall framdeles lemnas).

2) *Salix vagans* × *Lapponum*, en enstaka honbuske funnen i Kevätlampi kärr invid Järvikylä gård i Jorois socken; den förekom därstädes tillsammans med *S. Lapponum;* om *S. vagans* äfven fans där observerades ej. Denna hybrid torde ej förr vara anträffad.

3) *Erysimum cheiranthoides* var. *β nodosum* (Fr.), anträffad sparsamt på Kumpuranta sandbro 3 kilometer från Järvikylä gård i Jorois socken. Denna form är, så vidt föredragaren bekant, förut endast anträffad i Skåne (Gyllerup i Hörup socken, Fries) och i Östergötland (Kullen i Kärna socken). Till habitus närmar sig denna form betydligt *E. hieraciifolium*, är liksom denna tvåårig med hög, styft upprät stjälk, hvilken vid basen är knölformigt uppsväld och uppbär de gula, vissnade bladen från första årets bladrosett. Blomman och skidan öfverrensstämma med dem hos *E. cheiranthoides*.

För Savonia borealis anmäldes följande nya fanerogamer tagna sistlidne sommar i Jorois: *Bidens platycephalus* Oerst. från stranden af Valvatos sjö och *Potamogeton pectinatus* L. och *Batrachium confervoides* Fr. från själfva sjön. De två senare äro förut inom landet bekanta endast från kusttrakterna.

Slutligen lemnades meddelanden om utbredningen inom landet af *Bidens platycephalus* Oerst. och *tripartitus* L. samt *Veronica agrestis* L., *opaca* Fr. och *polita* Fr., hvilka arter voro i musei samlingar synnerligen hopblandade.

Enligt föredragarens granskning voro de i museet representerade på följande sätt:

Bidens tripartitus L. *Al.*: Sund, Skarpans $^{4}/_{8}59$, J. R. Chydenius; Finström, $^{18}/_{7}58$, Molander o. Hoffström; d:o Kyrkträsket, Bergstrand; d:o $^{18}/_{8}78$, Arrhenius o. Kihlman; *Ab.*: Nystad, aug. 81, Hollmén, $^{28}/_{7}78$, Hollmén; Lojo, H. Lg; Pargas, $^{12}/_{8}79$, Arrhenius; *Nyl.*: Helsingfors, $^{14}/_{8}83$, Kihlman; Pyttis, $^{28}/_{7}56$, Strömborg o. Sælan; Lovisa, $^{12}/_{8}49$, G. R. Björkstén; *Ka.*: Lavansaari, $^{17}/_{7}51$, Edv. Nylander; *St.*: Karkku, $^{18}/_{8}75$, Hjelt; *Ta.*: Jämsä, $^{11}/_{8}71$, Unonius; Sysmä, $^{16}/_{7}53$, Sælan; Janakkala, $^{14}/_{10}78$, Hollmén; *Sa.*: Ruokolaks, $^{27}/_{7}78$, Hult; *Kl.*: Ruskeala, $^{9}/_{8}78$, Hugo Zilliacus; *Ol.*: Petrosavodsk, $^{3}/_{7}63$, Th. Simming; *Oa.*: Kvarken, $^{16}/_{7}59$, A. J. Malmgren; Vasa, $^{7}/_{7}78$, Onni Hallstén; *Om.*: G:la Karleby, Hellström; *Sb.*: Kuopio, $^{1}/_{7}56$, L. M. Runeberg; *Kb.*: Libelits, $^{15}/_{7}72$. Europæus o. Hällström; Kides, $^{23}/_{7}63$, A. Brander.

Bidens platycephalus Oerst. *Ab.*: Lojo, aug. 90—93, H. Lg; *Ik.*: Pyhäjärvi, $^{21}/_{7}30$, A. J. Malmberg; *St.*: Karkku, $^{5}/_{9}70$ och $^{13}/_{8}70$, Hjelt; *Ta.*: Tavastehus, Collin; *Tb.*: Jyväskylä, $^{1}/_{8}70$, Brotherus; *Sa.*: Uguniemi, $^{23}/_{7}51$, E. Niklander; *Sb.*: Jorois, $^{30}/_{7}93$, H. Lg; *Ob.*: Ijo, 1864, B. A. Nyberg; $^{28}/_{7}64$, M. Brenner; Simo, $^{9}/_{8}70$, Brenner.

Veronica agrestis L. *Al.*: Godby. in agro. $^{21}/_{7}81$, Arrhenius; Eckerö. Marby, $^{26}/_{6}92$, H. Lg. (v. *carnosula*); *Ab.*: Korpo, $^{13}/_{7}56$, I. Ringbom; Piikkis, Radelma, $^{1}/_{6}90$, H. Lg.; $^{10}/_{9}93$, Hildur Rettig; Uskela, Karlberg, $^{3}/_{8}51$, K. E. v. Bonsdorff; Halikko, åker å Toppjoki gård, $^{16}/_{7}74$. U. Collan; Lojo, prestgården, $^{24}/_{8}93$, H. Lg.; *Nyl.*: Helsingfors, Bot. trädg., $^{2}/_{9}82$. H. Lg.; *Ta.*: Vånå, Sääksmäki, Hattula, 1840, Kekoni; *Sa.*: Imatra, $^{30}/_{8}66$, A. J. Malmberg; S:t Michel. $^{28}/_{8}81$, självsådd i blomsterparterr sedan år 1880, K. V. Ehnberg; *Kl.*: Sordavala, Yhinlahti egendom, $^{27}/_{7}81$, I. Hasselblatt; *(Om.)*: G:la Karleby, 1842, Fr. Hellström; *(Ob.)*: Uleåborg, ballastplats, $^{20}/_{8}84$, S. W. Liljeblom.

V. opaca Fr. *Al.*: Getha, (år ?), A. W. Liljenstrand; Eckerö, Storby, 4, 25 juni 92, Öfverby, 28 juni 92, H. Lg.; Finström, Godby, $^{16}/_{5}78$, Arrhenius o. Kihlman, $^{11}/_{7}81$, Arrhenius; *Ab.*: Lojo, Kiviniemi, potatisland, $^{11}/_{8}83$ och aug. 93, H. Lg., Paloniemi, H. Lg.; Karis, Svartå, $^{24}/_{8}52$, E. Hisinger; *Nyl.*: Ingå, Fagervik, 1861, H. E. Nilsson; Helsingfors, gården N:o 1 Bangatan, $^{3}/_{9}84$, A. Stålström, gårdsplan, $^{29}/_{9}83$, Volter Panzar; *(Oa.)*: Wasa, vid ångkvarnen, 1879, Onni Hallstén.

V. polita Fr. *(St)*: Karkku, Järventaka. $^{1}/_{7}70$. Hjelt.

Herr professor O. M. Reuter föredrog om:

Sitodrepa panicea L. förtärande lakrits. Kändt är att denna till Anobiernas familj hörande skalbagge, som erhållit sitt namn efter sin förekomst i gamla brödkakor, också på annat sätt uppträdt såsom skadedjur. Sålunda förstör den stundom insektsamlingar och herbarier, och i Entomologisk Tidskrift 1892, p. 254, berättar C. D. E. Roth om ett herbarium, innehållande omkring 3,000 arter, i hvilket knappast en enda växt befans oskadad. Särskildt skadlig är denna skalbagge bland apoteksdroger, och i samma tidskrift, 1892, p. 53, omtalas ock ödeläggelsen på apoteket i Kalmar, där den alldeles uppätit 25 kilo spiskummin och till och med angripit spanska flugor. I en i Archiv der Pharmacie, XXIV, 18, införd uppsats „Ueber Insekten, welche Drogen zerstören" omnämner äfven dr H. Lojander dess angrepp på ett så giftigt ämne, som spansk fluga. I dessa dagar har jag från ett apotek härstädes erhållit prof på engelsk lakrits, af hvilket ett större parti blifvit helt och hållet förstördt af *Sitodrepa panicea*. Arten är icke ursprungligen inhemsk hos oss och förekommer mig veterligen icke i fria naturen här, lika litet som i Skandinavien. Till sin utbredning är den kosmopolitisk.

— Herr professor O. M. Reuter föredrog ytterligare:

Om massvis förekomst af Coccinella-arter. Under vissa förhållanden sammansluta sig talrika individer af insektarter, hvilka vanligen uppträda endast mer eller mindre enstaka. Stundom företaga sådana arter flyttningståg af flere tusende individer, såsom fallet är med kålfjärilar och trollsländor. Liknande företeelser äro emellertid sällsynta bland skalbaggar. Dock eger man flere anteckningar om ett dylikt massvist uppträdande af *Coccinella*-arter. Så omnämnas från några orter i England redan af Kirby och Spence i deras Introduction to Entomology, XVI, p. 295 (1867) enorma sammanskockningar af *Coccinella septempunctata*. J. H. Fabre berättar i sina Souvenirs entomologiques, pp. 204 och 205 (1879) att han observerat en koloni af samma art, hvilken bokstafligen betäckt det vid 1905 meters höjd belägna kapellet på Mont Ventoux (Alpes du Dauphiné) och en annan mindre talrik vid en höjd af 734 meter på piedestalen af det kors, som reser sig på platån Saint-Amans. I redogörelsen för Italienska Entomologiska Societetens

sammanträde den 21 december 1879 anföras ytterligare följande data beträffande detta ämne: Targioni fann år 1876 kolonier af coccineller under stenar på höga bärgstoppar; Caranna likaså på nästan alla de högre bärgstoppar, han besökte åren 1877. 1878 och 1879, varierande i höjd från 1040 till 2729 meter; Osten-Sacken vid 1830 meters höjd på toppen af Mount Washington i New-Hampshire (Nordamerika), och slutligen fann äfven Lorenzo Camerano 1877 en mycket tät koloni af coccineller vid föga mer än 1000 meters höjd på toppen af Monte Asarino. Ofvan anförda kolonier innehöllo från några hundra ända till tusental individer.

Också innevarande sommar har en iakttagelse beträffande ett massvist uppträdande af en coccinellid blifvit gjord i Frankrike och omnämnd vid sammanträdet af Société entomologique de France den 26 juli. Herr E. Brabant meddelar nämligen från Bagnères de Bigorre att han den 20 juli vid 1258 meters höjd på toppen af Mouné funnit ett ofantligt antal individer, omkring 2000, af *Adonia 11-notata,* hopgyttrade på en liten fläck af bärget.

Man har frågat sig hvarifrån dessa massor af individer kommit till ställen, där de annars icke uppträda. Kirby och Spence hafva förmodat att de varit stadda på flyttning efter emigrerade bladlössflockar, hvilka såsom bekant utgöra deras föda. Och man har trott att de af något skydrag förts upp till bärgstopparna, där de, såsom af det föregående framgår, oftast blifvit iakttagna. I flere af de anförda fallen hafva observationerna gjorts kort efter en storm.

Också ifrån vårt land föreligger numera en observation beträffande massvis förekomst af coccineller, och då denna skiljer sig från de hittills gjorda därigenom att den gjorts ute på hafvet torde den förtjäna att räddas från glömskan. Den anföres därför ordagrant, sådan den meddelats af iakttagaren, literatören Söderholm, som därom i Åbo Tidning berättar: „Då segelkanoten Amie (som fördes af observatorn) söndagen den 6 augusti passerade Ålands haf, syntes detta tätt beströdt med exemplar af den kända skalbaggen Jungfru Marie Nyckelpiga. Dessa kunde observeras endast då ingen kåre krusade vattnet, hvilket hände först då Amie kommit i sikte af Lågskärs fyr, men antagligen funnos de

redan närmare svenska kusten. Hvarje gång vindstilla sedan inträffade, syntes skalbaggarna, af hvilka tvänne arter, *Coccinella septempunctata* och *C. decempunctata* iakttogos samt flere tiotal uppfiskades och bärgades, så tätt att nära nog på hvarje kvadratmeter af hafsytan någon af dem, men ofta ett tiotal eller flere anträffades. Närmare åländska kusten påträffades endast enstaka exemplar. Då djuren sannolikt förekommo icke blott i Amies stråt, utan äfven å öfriga delar af hafvet, kan man antaga att miljoner af dem under de föregående dagarnas starka vind blifvit drifna till hafs. Hvarifrån de härstammade är svårt att afgöra. Vinden hade under veckan varit sydlig med dragning till E och W. Då djuren kommo om bord på båten, lågo de först en stund dufna, men kryade snart till sig och började muntert ströfva omkring, undersökande fall och ändor. De som upptogos närmare Åland, syntes mera medtagna af vistelsen på hafvet, än de som först uppfiskades. Äfven andra insekter, såsom nattfjärilar, nätvingar och steklar sågos drifva på hafvet, men endast i enstaka exemplar, icke i den orimliga mängd som *Coccinella*-arterna."

Detta deras massvisa uppträdande här ute på hafvet, långt från land tyckes tala för det antagande att ett i flygt befintligt flyttningståg af coccineller blifvit hit vinddrifvet och att förekomsten af individgyttringarna på bärgstopparna beror på samma orsaker.

Herr student K. E. Hirn gjorde följande meddelande om **Växtfynd i Kuusamo:**

Under mina exkursioner sistliden sommar (1893) i Kuusamo, där jag vistades för idkande af algologiska och floristiska studier, lyckades det mig att göra några i växtgeografiskt afseende intressanta fynd. Jag hade under färden från Kuusamo kyrkoby till Paanajärvi kommit till Juuma gård vid stranden af Alajuumajärvi, hvarigenom Kitkajoki flyter. Då jag hört dessa trakter och i synnerhet stränderna af nämda flod omtalas för sina egendomliga bergformationer, beslöt jag att en kortare tid härstädes kvarstanna för att exkurrera i trakten, hvarför jag för några dagar inkvarterade mig på Juuma. Under de utflykter jag här gjorde, undersökte jag bland annat norra stranden af Kitkajoki i närheten af

det vackra fallet Jyrävänkoski. Stranden här, liksom hela trakten är mycket bergig; på flera ställen höja sig klippväggarna alldeles invid flodstranden flere tiotal fot nästan lodrätt uppåt. I allmänhet tyckas bergen sträcka sig i riktning från öster till vester, bildande på några ställen emellan sig djupa, smala och långsträckta dalsänkningar. Dessa dälder, hvilka enligt ungefärlig beräkning torde hafva en längd af 1 à $1^1/_2$ km synas utgöra samlingsplatser för nordliga växtformer. Här anträffar man i mosstäcket (företrädesvis bestående af *Hypnum*) som betäcker den steniga dalbottnen, former, sådana som *Saxifraga cæspitosa*, *Draba hirta*, *Equisetum scirpoides*. *Asplenium crenatum* och *Cystopteris montana* höja sig öfver den lägre ört- och risvegetationen, hvilken sistnämda företrädesvis utgöres af *Arctostaphylos* och *Vaccinium vitis idæa*. Af här förekommande buskar må nämnas *Salix vagans β cinerascens* samt *Salix hastata*. På ställen, där dalsänkningen är bredare, hafva granar och enstaka björkar fattat fotfäste. De branta klippväggarna åter beklädas af stora massor af *Saxifraga aizoides* samt *Cerastium alpinum* och mera enstaka exemplar af *Saxifraga nivalis*, hvarjämte *Asplenium viride* äfven härstädes förekommer. I en dylik dalsänkning känd under namnet Jäkälävuoma, hvilken på bägge sidor begränsades af höga, på sina ställen nästan lodräta klippväggar eller ock branta, steniga sluttningar anträffade jag de högnordiska formerna: *Arnica alpina* Olin, *Dryas octopetala* L., *Salix reticulata* L. och *Carex rupestris* All. Af dessa voro *Salix* och *Dryas* mycket rikligt representerade, den förra krypande bland mossan på dalbottnen företrädesvis vid stranden af ett par mindre vattensamlingar, den senare dels nere på dalbottnen dels beklädande de angränsande bergväggarna. *Arnica* förekom i enstaka och *C. rupestris* endast i ytterst få exemplar. Otvifvelaktigt äro dessa former relikter, hvilka vittna om dessa växters forntida rikliga förekomst i trakten, därifrån de till följe af klimatologiska förändringar nödgats draga sig längre norrut. Deras utbredningsområde är, enligt uppgifter hemtade ur den botaniska literaturen, för närvarande inom vårt Flora-område följande:

Arnica alpina är endast angifven från fjällen vid Nuotjaur (Enwald & Hollmén), från Umptek (Brotherus) samt från Lujaururt (Kihlman).

Dryas förekommer allmänt och ymnigt längs Ishafskusten ända till Deveatoj nära Ponoj flodens mynning samt dessutom på Umptek-fjällen, på Tshun-fjällen vid Imandra, Tuatask vid Nuotjaur och Pallastunturit samt på Suolaselkä (Raututunturit) i Sodankylä.

Nästan samma utbredningsområde har *Salix reticulata*, hvilken anträffas allmänt på fjällen vid Ishafskusten enda till Ponoj, förekommer dessutom ymnig på Umptek- och Tshunfjällen vid Imandra och är äfven känd från Tuatask vid Nuotjaur.

Längre söderut går däremot *Carex rupestris*. Utom på klipporna vid Ishafskusten, i Utsjoki, vid Katschkowa nära Ponoj samt på Umptek-fjällen är den äfven anträffad på Shelesnaja fjällhöjd vid Kantalaks (Mela, Brotherus) samt på Päänuorunen i Oulanka (Wainio).

Bland öfriga för provinsen nya växter, dem jag i Kuusamo förliden sommar anträffade, förtjenar *Veronica saxatilis* L. fil. att omnämnas. Den förekom ymnigt pa en brant, grusig bergsluttning vid Mäntyniemi gård på norra stranden af Paanajärvi. Denna *Veronica*-art är inom vårt Flora-område tagen endast på Shelesnaja fjällhöjd vid Kantalaks (Mela, Brotherus).

Utom ofvannämda former äro för Kuusamo Flora nya äfven följande: *Juncus triglumis* L., *Carex tenuiflora* Whlnb., *C. laxa* Whlnb., *Ranunculus hyperboreus* Rottb., *Hieracium sphacelatum* Norrl., *Viola tricolor* L., *Melandrium rubrum* (Weig.), *Agrostemma githago* L., *Vicia sativa* L., *Polygonum lapathifolium* Ait. och *Sagina procumbens* L.

Herr kandidat K. M. Levander redogjorde för

Några märkligare faunistiska fynd i Esbo skärgård.

Så vidt föredragaren har sig bekant finnes det icke i litteraturen några andra uppgifter om *förekomsten af Spongier* i finska viken, än att Dybowsky funnit *Spongilla lacustris* vid Petersburg. I sitt 1884 utkomna, för kännedom om finska vikens evertebratfauna viktiga arbete „Physikalische und biologische Untersuchungen im westlichen Theile des finnischen Meerbusens“ säger Braun (p. 106), att han hade sin speciella uppmärksamhet riktad på spongierna, utan att dock kunna finna något spår utaf

dem, och sluter däraf att de saknas i vestra delen af Finska viken. I den nyligen af G. Koschevnikoff uppgjorda sammanställningen[1] af evertebratfaunan i Östersjöns östra del finnes ej heller andra uppgifter än ofvannämda Dybowskys fynd. Det saknar således ej intresse att föredragaren sommaren 1892 anträffade på *Fucus* å tvänne olika lokaliteter i Esbo skärgård (i sundet mellan Stor- och Lill-Aisarn i yttre mynningen af Esbo viken samt i sundet mellan Ryss- och Birisholmen utanför Finnoviken) mindre krustformiga spongier, hvilka konserverades och sedermera sändes till en specialist, Herr Dr Weltner i Berlin, hvilken vänligast åtog sig att undersöka desamma. Enligt meddelande af Herr Dr Weltner tillhörde de i frågavarande spongierna, hos hvilka dock de för artbestämning viktiga gemmulae ännu icke voro utvecklade, arten *Ephydatia fluviatilis*, hvilken är allmän i sött vatten, men äfven förut blifvit funnen i bräckt vatten. Då några bestämningar rörande vattnets salthalt å fyndorterna i Esbo skärgård icke blefvo företagna, ville föredragaren påpeka, att många af de i skärgården vanliga marina formerna såsom *Gammarus löcusta, Iaera marina, Mytilus edulis, Cardium edule* anträffades jämte sötvattensdjur såsom *Asellus aquaticus* tillsammans med exemplar af nämda spongillid. — Sedermera sade föredragaren sig ha funnit å Zoologiska Museum i sprit bevarade spongier, hvilka enligt vidfästad etikett blifvit tagna vid Porkkala af preparator Meriläinen. Dessa liknade till det yttre de ofvan omtalade exemplaren af *Ephydatia fluviatilis*. Att någon skulle ha undersökt Meriläinens exemplar eller bekantgjort dem, därom sade föredragaren sig icke ha någon kännedom.

Det andra meddelandet gällde fyndet af två *foraminifer*-arter i Esbo skärgård, hvilka af föredragaren upptäckts i ett i alkohol bevaradt bottenprof, taget 1893 i en grund, snart tilllandande vik, den s. k. Byviken vid mynningen af Esboviken. Af enkammriga eller monothalama sötvattensrhizopoder hade föredragaren visserligen funnit flera arter i saltsjön, men att våra vatten äfven kunde härbergera representanter af värkliga mångkammriga polythalama rhizopoder eller foraminiferer, som i oceanen utvecklas i en sådan mångfald af former, kunde knappast på förhand förmodas. Antagligen äro

---

[1]) G. Kojevnikov, La Faune de la mer Baltique orientale et les problèmes des explorations prochaines de cette faune.

dessa i Esbo funna foraminiferer brakvattensformer och kanske äro de, åtminstone den ena arten, identisk med en äfven i södra delen af Östersjön funnen form. Mikroskopiska preparat af bägge arterna ha nyligen blifvit tillsända en framstående specialist till undersökning.

Slutligen meddelade föredragaren, att han under sistlidna sommar lyckats finna en för finska faunan ny marin hydropolyp, *Campanularia flexuosa*. Denna förekom särdeles talrik på *Fucus* i Tullandssundet vid Porkkala på några meters djup, men har icke blifvit iakttagen i Esbo skärgård, ehuru den därstädes blifvit af föredragaren eftersökt. *Campanularia flexuosa* är vid Reval mycket allmän enligt Braun. I sammanhang härmed nämndes slutligen att en förut från Helsingforstrakten känd hydropolyp, *Cordylophora lacustris*, i riklig mängd denna höst fanns växande på vass i Ramsö-Svinö sunden i Esbo inre skärgård.

Herr kandidat Ch. Emil Boldt förevisade och inlemnade till samlingen exemplar af tvänne mossor, *Hylocomium loreum*, förut hos oss anträffad endast på Åland, och *Grimaldia fragrans*, förut känd från Karelen, båda af föredragaren tagna i trakten af Lojo sjö.

Herr student P. Hj. Olsson föredrog om

Några anmärkningsvärda fogelfynd i Kimito.

Under min vistelse senaste sommar i Kimito hade jag på uppmaning af professor Palmén äfven fäst min uppmärksamhet vid fåglarnas förekomst därstädes, och antecknade jag sålunda såsom förekommande å Kimito ö med omkringliggande skärgård 116 arter, öfver hvilka jag framdeles till Sällskapet skall inlemna förteckning. — Emellertid vill jag redan nu omnämna några sällsynta fåglar, som jag lyckats iakttaga.

Då jag den 6 juni på en exkursion till de oländiga bärg- och kärrmarker, hvilka uppfylla den del af Kimito, som, belägen N och W om de fruktbara slätterna vid Sunnanå, Rosendal och Mattkärr, i N—SW begränsas af Norrlångvik och Gullkrona fjärd, stannade vid en kärrpöl uppe på ett högt bärg i närheten af

Lämnäs by, för att bemäktiga mig några *Carex*-tufvor, fästes min uppmärksamhet vid tvänne tranor, hvilka med sina långa näbbar i allsköns ro undersökte kärrbottnen. Vid det buller, som någon oförsiktig rörelse af mig åstadkom, blefvo de skrämda och flögo upp, utstötande gälla skri. Denna varningssignal hade som följd att ytterligare en fågel, hvars närvaro jag förut ej observerat, „lyfte“ och följde de andra med lätt och sväfvande flykt. Dess längd kunde vara vid pass en meter. Kroppsfärgen var hvit med svarta vingar, näbb och ben grannröda. Ehuru jag knappast kunde tro mina ögon, blef jag dock slutligen öfvertygad om att den främmande gästen var ett exemplar af Hvita Storken *(Ciconia alba)*, som nu ensam och öfvergifven delade sitt „bröd“ med några tranor i de finska ödemarkerna. Hvita storken har dock äfven förut förirrat sig till Finland. Mela anför i „Vertebrata fennica“ att den blifvit skjuten tvänne och dessutom sedd ett par tre gånger i vårt land.

Ett annat icke mindre anmärkningsvärdt fynd gjorde jag två dagar senare, den 8 juni. Vid en exkursion söderut från mitt dåvarande högkvarter i Påfvalsby passerade jag förbi ett torp underlydande Bjensböle gård. Här hade man öfver stallsdörren uppspikat en uggla, hvilken enligt allmogens åsikt skall bevara stallets invånare för sjukdomar och troll. Intresserad af att se hvilken art af slägtet *Strix* jag hade framför mig, undersökte jag exemplaret närmare. Då fågeln redan var i det närmaste uppäten af maskar, kunde jag ej tillvarataga annat än klorna, hvarjämte jag så noggrannt som möjligt antecknade följande karaktärer: Hufvudet mycket stort. Ögonkretsarna ljusgrå, framåt hvitaktiga, delvis spräckliga, ögon stora. Öronöppning stor. Näbb gulaktig, föga synlig bland de styfva, borstlika fjädrarna, näbbhuden stötande i grönt. Kroppen kort och kraftig. Öfre sidan en blandning af rostgult, grått och hvitt, tecknad med långsgående mörkbruna fläckar. Under hvitaktig med långsgående mörkbruna, i kanterna rostgula, vattrade fläckar. Vingpennor med gråbruna fläckar. Längd 38 cm, mellan vingspetsarna 85 cm. Stjärten afrundad, 14 cm lång, 4 cm utom vingarna. Stjärtpennor med bruna — grå fläckar, bildande tvärband, spetsen hvit. Ben och tår beklädda med gråhvita, fläckiga dunfjädrar. Tårna vid spetsen nakna, med gulaktiga — svarta klor.

Vid jämförelse mellan dessa antecknade karaktärer och beskrifningar i Nilssons, Wrights och Melas faunor samt med exemplar i museet har jag konstaterat att i fråga varande exemplar måste hänföras till *Syrnium aluco* L. Befolkningen i Kimito kallade den mycket riktigt till Kattuggla, men med detta namn beteckna de ofta ugglor i allmänhet och särskildt Slagugglan (*Syrnium uralense* Pall.), hvilken också till habitus mycket påminner om *aluco*. Den förra skiljer sig dock genom en längre, vigglik stjärt och genom breda hvita fjäderkanter. *Syrnium aluco*, hvilken för öfrigt förekommer i hela Europa, Mindre Asien, Syrien, Palästina och Norra Afrika, har, ehuru den är den allmännaste arten i Sverige, ej blifvit observerad hos oss mer än tvänne gånger. Första gången blef den skjuten i närheten af Helsingfors år 1875, och andra gången hittades ett bo på Runsala vid Åbo 1878. Det ofvanbeskrifna exemplaret var skjutet omkring den 10 maj 1893 i närheten af Bjensböle gård.

Sedan årsmötet hade de zoologiska samlingarna fått emottaga följande gåfvor:

Vertebrater. *Fœtorius lutreola,* död å Högholmen, af trädgårdsmästare Cedergren; *Sminthus subtilis,* från Nurmijärvi, af fil. kand. K. E. Stenroos; *Larus canus,* skjuten den 2 februari 1893 i Ingo socken, Degerby kapell af Ivar Hindersson; *Falco tinnunculus,* från Svartå den 28 juni 1893 af baron F. Linder; *Nucifraga caryocatactes,* skjuten den 7 september i Sibbo af dr E. Hougberg; *Scolopax gallinula,* skjuten den 1 augusti å en tilllandningsholme i Vuoksen elf af stud. W. Fabritius; *Astur palumbarius,* från Lyly station den 1 augusti af ingeniör Hildén.

Insekter. Af eleven Avena Sahlberg en för finska samlingen ny dagfjäril, *Colias Hyale,* från Karislojo; af folkskoleeleven Victoria Vahlberg en för samlingen ny nattfjäril *Hadena amica* från Sjundeå; af vaktmästare G. Nyberg omkring 100 arter fjärilar och skalbaggar från Helsingfors; af doktor A. Poppius en rar mätare från östra Finland.

Krustacéer och andra lägre vattendjur. Omkring 450 i alkohol konserverade prof af entomostracéer och små vattenorganismer, största delen från Esbo skärgård och Helsingfors trakten, af fil. kand. K. M. Levander, delvis också från Nurmijärvi af fil. kand.

K. E. Stenroos, från sjöar i Savolaks af fil. kand. A. Westerlund, Hvita Hafvet och Kola-halfön af dr A. O. Kihlman, Kuolajärvi Lappmark af stud. E. Nyholm, Korpo skärgård af med. stud. L. I. Ringbom, Karttula af med. lic. G. W. Levander, samt ytterligare omkring 180 dylika prof tagna senaste sommar dels i Esbo skärgård af fil. kand. K. M. Levander, Kuopio trakten af fil. kand. A. Westerlund och föreg., Nurmijärvi af fil. kand. K. E. Stenroos, Rantasalmi af fil. kand. Westerlund, Lojo af fil. kand. D. A. Wikström, Tohmajärvi och Eno socken af stud. H. Stenberg, Jyväskylä och Kuusamo af stud. K. E. Hirn, Mäntsälä af stud. E. Nordenskiöld, Borgå skärgård af stud. Th. Nyholm, Pargas af mag. E. Reuter.

Ett mindre antal lumbricider i sprit från Mäntsälä af stud. E. Nordenskiöld.

Sedan årsmötet hade de botaniska samlingarna fått emottaga följande gåfvor:

Gentiana uliginosa och *Picea excelsa* var. *viminalis* fr. Pargas af mag. A. Arrhenius. Tallgren med hypertrofisk kottebildning från Åbo-trakten genom mag. E. Reuter. 10 algprof och 16 fröprof från södra Finland af dr A. O. Kihlman. 5 kärlväxter från Nurmijärvi, deribland *Carex microstachya* ny för provinsen af mag. K. E. Stenroos. *Frullania dilatata* från Helsingfors af dr E. Wainio. 10 svampar från Helsingfors och Mustiala af herr O. Karsten. 23 fanerogamer från Lojo och Jorois, deribland nya för samlingen *Verbascum lychnitis* × *nigrum*, *Salix Lapponum* × *vagans* och *Erysimum cheiranthoides* var. *nodosum* Fr. samt flere för provinserna nya arter af stud. H. Lindberg.

Till biblioteket hade herr doktor Iverus i Viborg insändt ett af honom utgifvet arbete: Beskrivning över Västmanlands Fanerogamer och Thallophyter. Upsala 1877.

Till medlem af Sällskapet antogs på förslag af herr professor J. Sahlberg herr student Wäinö Borg.

Mötet den 4 november 1893.

Om skriftbyte hade Naturwissenschaftlicher Verein des Trencsiner Comitates i Trencsin (Ungern) anhållit, hvartill bifölls. — Efter anhållan af föreståndaren för „Läroverket för gossar och flickor" i Helsingfors, herr pastor K. T. Broberg, beslöts till nämda läroverk öfverlåta ett exemplar af Sällskapets publikationer.

Bibliotekarien, herr magister A. Arrhenius inlemnade fullständigt *Inventarium öfver det Societas pro fauna et flora fennica den 4 november 1893 tillhöriga boklager.*

Herr docent A. O. Kihlman yttrade att vid utarbetandet af andra och tredje delarne af *Herbarium musei fennici* talrika luckor hade visat sig i kännedomen om en del provinsers moss- och laf-flora. Särskildt gälde detta *Isthmus karelicus.* Hr Kihlman hade därför, åtföljd af studeranden Harald Lindberg och magister Ch. E. Boldt, företagit en exkursion till nämda trakt, för insamling af mossor och lafver. Genom kommunikationschefens friherre G. v. Alfthans tillmötesgående hade en fribiljett erhållits. Resten af resekostnaderna hade utanordnats af sällskapets ordförande prof. Palmén. Till samlingarna hade hr Lindberg redan inlämnat 128 arter mossor, hvilket i betraktande af det undersökta områdets enformighet och afsaknad af flere för mossor gynsamma ståndorter, kunde betraktas såsom ett godt resultat. Hr Kihlman hemstälde därför, huruvida sällskapet ej ville bestrida de för denna resa gjorda omkostnaderna. Och beslöt Sällskapet enhälligt därtill bifalla.

Herr student Harald Lindberg inlämnade 128 arter mossor (i 155 exemplar) från Muola och Nykyrka socknar på Karelska näset. Förutom den för Finland nya *Lesquereuxia patens* (Lind.), Lindb. förut tagen i Vestergötland 1880 af S. O. Lindberg och på några ställen i Norge, gjordes följande mer eller mindre

anmärkningsvärda fynd: *Riccia sorocarpa* Bisch., *Cephalozia Helleri* (Nees), *Harpanthus Flotowii* (Nees), *Polytrichum Swartzii* (Hartm.), *Bryum proliferum* (L.) med synnerligen vackra frukter, *Discelium nudum* (Dicks.) med frukt på två ställen, *Dicranum montanum* Hedw. o. *flagellare* Hedw. hvardera med frukt, *Anisothecium rufescens* (Dicks.) o. *humile* (Ruthe) med frukt, *Dicranella secunda* (Sw.) (cfr.), *Dicranella crispa* (Ehrh.) (cfr.), *Ditrichum homomallum* (Hedw.) o. *tortile β pusillum* (Hedw.) bägge med vackra frukter, *Amblystegium ochraceum* (Turn.), *Hypnum striatum* Schreb., *Hylocomium calvescens* (Wils.) (spars. med frukt), *Stereodon Haldanei* (Grev.) med frukt på två ställen, *Isopterygium pratense* (Br. eur.), *Plagiothecium latebricola* (Wils.), *Homalia trichomanoides* (Schreb.) (cfr.) och *Dichelyma falcatum* (Hedw.) (cfr.). — Inalles hade anträffats 150 à 160 arter; en del af dessa hade ännu ej kunnat granskas, hvarför de ännu ej kunde lemnas till samlingarna.

Ytterligare föredrog herr Lindberg om

Förekomsten af Pulmonaria augustifolia i Finland.

Som bekant finner man i Alcenii flora en uppgift om att *Pulmonaria angustifolia* vore anträffad i östra Finland („*Pulmonaria angustifolia* med alla blad lancettlika är funnen någonstädes i östra Finland, p. 187“). Äfven i Brenners flora återfinner man samma uppgift, äfvenledes här utan närmare uppgift om fyndorten. Under ett antal år hade till särskilda skolor härstädes inlemnats en växt från Huutokoski bruk i Jorois socken (Sb) under namn af *Pulmonaria angustifolia.* Senaste sommar besökte föredragaren ofvannämda ställe och anträffade äfven växten i 2 à 3 exemplar på en gräsbevuxen brant inom det för några år sedan nedlagda brukets område. Vid närmare granskning visade det sig att växten tillhörde den ej förr i norden anträffade *Nonnea pulla* DC, som under ett flertal år med säkerhet har hållit sig. Denna arts egentliga hemland är Österrike, Ungern, Tyskland och mellersta Ryssland, från hvilket sistnämda land den förmodades ha inkommit till Jorois. Föredragaren förmodade att möjligen denna *Nonnea*-art gifvit upphof åt notisen om *Pulmonaria angustifolias* förekomst i östra Finland och hade af denna orsak ansett det vara af intresse att anmäla om fyndet.

Slutligen förevisade herr **Lindberg** larver af hallonmasken tagna i Lojo i början af augusti. Omkring den 20 augusti hade flertalet krupit ned i jorden i och för förpuppningen, och en månad senare voro de förpuppade. I slutet på oktober framkom den fullbildade insekten och visade sig tillhöra *Byturus æstivus*. Kaltenbach (Pflanzenfeinde) lemnar följande meddelanden om larven af *Byturus tomentosus* Schh. (p. 239) „Die Larve lebt nach Bouché (Naturg. d. Insecten I p. 189) Ende Juni und im Juli in den Früchten der Himbeeren. Ich finde dieselbe Larve, doch minder häufig als in Himbeeren, einzeln in den Fruktköpfchen von *Geum urbanum*, deren reifende Samen sie verzehrt. Die Verwandlung geschieht in der Erde und die Entwickelung des Käfers im folgenden Frühling, zu welcher Zeit derselbe dann allenthalben in den Blumen genannter Pflanzen, doch auch in *Cratægus* und Obstblüthen angetroffen wird. Die Zucht ist mir noch nicht gelungen. Nach Prof. Leunis soll aus dieser Larve ein *Dasytes* hervorgehen. *Dasytes plumbeus* wird eben so häufig als *Byturus fumatus* in den Blumen verschiedenen Rosacéen beobachtet; auch ist die Grösse der Larve mehr zu *Dasytes* als zu *Byturus* passend". Och pag. 231: „*Dasytes niger* Fab. Die Larve soll nach Prof. Leunis der allbekannte Himbeerwurm sein, der im kegelförmigen Fruchtboden der reifen Himbeen lebt."

Föredragaren hade senaste sommar funnit imago af *Byturus æstivus* allmänt i början af juni i blommorna af *Ribes* arter, men äfven i blommorna af *Cratægus* och *Prunus serotinus*, i hvilka blommor den syntes lifnära sig af honung.

Herr docent E. **Wainio** förevisade ett exemplar af sitt exsiccat verk *Lichenes Brasilienses exsiccati* I & II samt redogjorde för

Några mindre kända eller för Finland nya lafvar.

Cladonia coralloidea (Ach.), hvars synonymer enligt af föredragaren granskade originalexemplar äro *Cenomyce corolloidea* Ach., Lich. Univ. (1810) p. 528, *Cl. neglecta scyphosa polycephala* Schaer., Enum. Lich. Eur. (1850) p. 192, *Cenomyce symphicarpa* var. *myriocarpa* Del. (Schaer., l. c.), *Cl. athelia* Nyl., Fl. 1858 p. 378, *Cl.*

alcicornis f. *cryptochlora* Th. Fr., Lich. Scand. (1871) p. 95 (enl. beskrifningen), *Cl. polybotrya* Nyl., Fl. 1887 p. 130. Dessutom ser man i exsiccater och andra samlingar exemplar af denna art förda till *Cl. degenerans*. *Cl. sobolifera*, *Cl. cervicornis*, *Cl. furcata* o. s. v. I Acharii herbarium förekommer *Cl. coralloidea* från Sverige jemte exemplar af *Cl. bellidiflora* från Schweitz och *Cl. crispata* utan angifven lokal, men den ursprungliga beskrifningen hänför sig endast till det svenska exemplaret, hvarföre denna arts rätta namn är *Cl. coralloidea*. Acharii *Cenomyce coralloidea* har utgjort en gåta för lichenologerna, emedan man hittills icke lyckats upptäcka dess karaktäristiska kännetecken. Nästan hvarje lichenolog har haft sin skilda hypothes derom. Den är dock en mycket god art, skild såväl genom sin anatomiska byggnad som en reaktion, hvilken ej iakttagits hos någon annan laf, förutom af Th. Fr. hos *Cl. alcicornis* f. *cryptochlora*, hvilken otvifvelaktigt äfven hör hit. Dess podetier och thallus färgas nemligen intensivt blågröna med Calciumhypochlorit efter föregående behandling med kalihydrat. Dess podetier sakna scypher och hafva i medullarlagret stratum chondroideum och myelohyphicum blandade inom hvarandra. Den förekommer i Kyrkslätt och vid Helsingfors. De Kyrkslättska exemplaren i Mus. Fenn. äro af Th. Fr. oriktigt bestämda till *Cl. alcicornis* och af Nylander till *Cl. cervicornis*. Exemplaren från Helsingfors hafva af Nylander bestämts till *Cl. sobolifera*. Dessutom äger jag talrika exemplar deraf från Oldenburg, Lothringen och andra delar af Tyskland, Frankrike, Förenta staterna och Jamaica, och förekommer den äfven enligt mina anteckningar i Sverige, Danmark, England och Mexico.

Cladonia alpicola (Flot.) Wainio (= Cl. macrophylla Nyl.).

Var. *foliosa* (Sommerf.) Wainio f. *macrophylla* (Schaer.) Wainio med långa enkla fertila podetier.

f. *Mougeotii* (Del.) Wainio med förgrenade, ofta sterila podetier.

f. *minor* Wainio med kortare (17—3 millim. långa) podetier. Vid Pankajärvi i Lieksa.

f. *Ehrhardtiana* Wainio. Podetier förkrympta (omkr. 2 mm. långa). I Tyskland tagen af Ehrhardt (hb. Floerk.). Förekommer antagligen äfven i Finland.

Var. *Karelica* Wainio. Redan i Adj. I p. 108 beskrifven.

Cl. cariosa (Ach.) Spreng.

Var. *cribrosa* (Wallr.) Wainio. Podetia bene evoluta, cortice disperso. Den allmänna formen.

Var. *pruniformis* Norm. Podetia evanescentia. Vid Helsingfors och på Hogland.

Var. *corticata* Wainio. Podetia bene evoluta, cortice partim subcontinuo. I Suojärvi i Ryska Karelen samt i Tyskland och Schweiz.

Cl. gracilis (L.) Willd.

Var. *dilatata* (Hoffm.) Wainio. Podetia crassiuscula, squamis destituta, apicibus scyphiferis, scyphis regularibus. En i Finland allmän form.

Subf. *subprolifera* Wainio, apicibus nonnullis subulatis a var. dilatata differens. I Hollola och Muonioniska.

Var. *dilacerata* Floerk. Podetia crassa, squamosa, scyphis irregularibus. Korpilahti, Hollola, Asikkala, Lojo, Hogland.

Subf. *platydactyla* (Wallr.) Wainio tagen vid Wiborg. Är en mellanform mellan *dilacerata* och var. *chordalis* (Floerk.) Schaer.

Var. *chordalis* (Floerk.) Schaer.

Subf. *aspera* Floerk. ganska allm.

Var. *gracillima* Norrl. i Hollola. Uppges äfven från England och Skottland.

Var. *elongata* (Jacqu.) Floerk. I fjälltrakter i Europa samt allm. i Lappland. Anträffad äfven vid Evois.

En för landet ny art är äfven *Collema vespertilio* (Lightf.) Wainio, Etud. Lich. Brésil I p. 235, anträffad flerestädes i södra delen af Finland, men förvexlad med *C. nigrescens.*

Herr professor J. A. Palmén föredrog om

Fynd af Cursorius gallicus i Finland.

I slutet af oktober insände fil. mag. J. Roos från Fredrikshamn till Universitetets zoologiska museum en fogel, som vid anställd undersökning befanns vara en yngre hane af *Cursorius gallicus* Gm., en steppfogelart som veterligen aldrig förr visat sig inom den europeiska norden. Fogeln hade anträffats af bondesonen Oskar Muuri den 13 oktober 1893 i Willnäs by af Wekkelaks socken, således i kusttrakten ett par km i SE från Fred-

rikshamn. Den iakttogs först springande på en bygata och sköts på en närliggande åker; det obekanta bytet upphängde skytten i en sjöbod, hvarest efter några dagar det bemärktes af eleven G. Bask, genom hvars omtanke fogeln blef hemtad till Fredrikshamn. Exemplaret öfverlemnades till Universitetets finska museum, och befann sig vid ankomsten i tämligen långt gången förvandling, men kunde dock tillvaratagas.

Då denna art är en högst oväntad gäst i vårt land må några uppgifter om dess utbredning meddelas efter Dressers Birds of Europa. Fogeln är hemma i sandöknarne uti Norra Afrika och vestra Asien. Anträffad på Canariska öarne, där den är allmän, i Marocko och Algeriet, tyckes fogeln dock vara mera utbredd i nordöstra Afrika, i Egypten, Nubien, Abyssinien och Kordofan samt längs Röda hafvets kuster; den finnes vidare i Palestina, i Arabia petræa, är funnen i Persien och Beludschistan samt utbredd ännu i nordvestra delen af Indiska halfön. Från vissa delar af detta sitt utbredningsområde synes fogeln regelbundet flytta sydligare; men allenast undantagsvis förirra sig enstaka exemplar till nordligare trakter. Blott ett par gånger ertappad på spanska halfön, har den däremot ej sällan infunnit sig sommartid å Malta, oregelbundet på Sicilien och någon gång i andra delar af Italien. Såsom tillfälliga fyndorter uppräknar Dresser ett par orter i södra och nära ett dussin orter i nordöstra Frankrike, äfvensom Amsterdam. Att arten på brittiska öarne under de senaste etthundra åren anträffats icke mindre än 19 gånger må väl delvis vara förorsakadt af landets tillgång på goda observatörer som meddelat sina observationer; fynden hafva, såvidt tiden angifvits, städse blifvit gjorda i oktober månad, blott en gång i november och en gång i april. Till Tyskland har fogeln kommit ytterst sällan, nemligen till Elbfeld vid Rhen, Darmstadt och Mecklenburg. Uti östra Europa har arten veterligen ej anträffats mer än en gång vid Jekaterinoslaw af A. v. Nordmann, hvarjämte en mindre flock af den iakttagits uti Abhasien. Uti norra Europa är fyndet i Finland tillsvidare det enda.

Såsom redan nämdes vistas fogeln på sandiga delvis buskbevuxna stepper; den rör sig kvickt springande på marken och förtär gräshoppor och andra större insekter.

Såsom bekant hör fogeln till charadriidernas familj, hvari slägtet *Cursorius* utmärker sig genom näbbens tillspetsade, svagt nedböjda form och dess längd, som knappast uppnår hufvudets; vingarne långa, deras andra penna obetydligt längre än den första och tredje; benen höga, beklädda framtill med tvärsköldar, tibia naken i dess nedra tredjedel; baktår saknas, framtårna korta, de yttre förbundna med ett litet hudveck. Färgen är isabellagul, vingarna helsvarta; gamla fogeln har nacken askgrå, omsluten af ett svartkantadt hvitt band som räcker genom ögonen. De yngre foglarna sakna denna nackteckning och hafva på öfverkroppens fjädrar ett svagt mörkare band innanför spetsen. Det finska exemplaret hade följande dimensioner: Vingen 160 mm, stjärten 62, näbben från pannan 23, från munviken 33, tarsen 60, mellantån med klo 26 mm.

Herr magister E. Reuter föredrog

Om några för finska faunan nya macrolepidoptera.

Vid en senaste vår företagen ingående granskning af det i universitetetets samlingar befintliga förrådet af finska macrolepidoptera konstaterades att ett flertal arter hittills varit förväxlade med andra. Till de rättelser, hvilka jag tidigare vid Sällskapets möten meddelat, är jag nu i tillfälle att bifoga några ytterligare tillägg. Ett antal svårbestämda och kritiska former hafva nämligen i och för ett säkert identifierande varit understälda professor Aurivillius' benägna granskning, och ber jag att få meddela resultatet af densamma. Dessutom ber jag att få förevisa några för faunan nya, delvis förut obeskrifna varieteter.

1. *Anthrocera meliloti* Esp. Kandidat K. J. Ehnberg har till först påpekat att denna art hittils hos oss varit förblandad med den närstående och ytterst lika *A. trifolii* Esp. Såsom skiljetecken mellan dessa artar anför Aurivillius i sitt arbete „Nordens fjärilar“ bland annat att hos *meliloti* bakvingarnes subcostalribba är ett kort stycke i midten förenad med främre midtribban, medan hos *trifolii* subcostalribban genom en kort tvärribba är förbunden med sistnämda ribba. Denna karaktär är dock hos *me-*

liloti mycket variabel och närmar sig hos en del exemplar förhållandet hos *trifolii,* hvarigenom särskiljandet af de båda arterna betydligt försvåras. Professor Aurivillius har i bref meddelat mig, att tyska och sydeuropeiska exemplar af *trifolii* äro långt större än våra finska och mera lika *A. loniceræ* samt att skillnaden mellan *meliloti* och de finska exx. af *trifolii* är mycket svår att angifva. Efter ytterligare noggrann granskning af våra hithörande former har jag kommit till den öfvertygelsen, att vi i Finland ega bägge arterna. Den förut här ej anmärkta *meliloti* synes vara mindre sällsynt och har blifvit anträffad å särskilda ställen i Tavastland och Nyland. Den är utbredd öfver nästan hela Europa; i Skandinavien förekommer den i Danmark och södra Sverige till Stockholm och Vestmanland.

2. *A. meliloti* Esp. var. *Ehnbergi* n. var. I sammanhang härmed ber jag att få förevisa en egendomlig form af samma släkte, hvilken af kand. K. J. Ehnberg anträffats vid Pasi gästgifveri i Kuhmois i ett enda hanexemplar den 21 juli 1882 samt af honom förmodats tillhöra var. *Syracusia* Z. af *A. trifolii.* Prof. Aurivillius anser den vara en säregen varietet af *A. meliloti.* Den synes närma sig den i sydöstra Sibirien förekommande var. *dahurica* Boisd., men torde dock näppeligen vara identisk med densamma. Den skiljer sig från hufvudformen förnämligast genom mindre storlek, smärre fläckar å framvingarne samt genom en bred svart bård å bakvingarnes utkant. Varieteten har af mig blifvit uppkallad efter dess upptäckare K. J. Ehnberg.

3. *Agrotis cursoria* Hufn. var. *obscura.* Bland i universitetets ego befintliga exemplar af den synnerligen kritiska och varierande *A. tritici* L. funnos utom hufvudformen och varieteterna *vitta* Esp. och *aquilina* Schiff., äfven några individer af *A. cursoria* Hufn. och dess förut hos oss icke anmärkta varietet *obscura* Stgr. Denna varietet är känd från tvänne vidt skilda orter, nämligen Kexholm och Gamla Karleby och synes på hvartdera stället hafva anträffats tillsammans med hufvudformen.

4. *A. sagitta* Hb. En i Tengströms katalog omnämd egendomlig varietet från Kexholm, hvilken af honom benämts *Agr. Thymi,* är enligt prof. Aurivillius en typisk *Agr. sagitta.* Denna

anses af Staudinger såsom endast en form af *cursoria*, men skall dock enligt Aurivillius alltid vara lätt att skilja från den senare.

5. *A. sagitta* Hb. var. *brunnea* n. var. Mörkare än hufvudformen, framvingarne rödbruna. Denna egendomliga form, som af Aurivillius ansetts utgöra en ovanligt mörk varietet af *sagitta*, öfverensstämmer till teckningen alldeles med hufvudformen, medan den till färgen närmar sig var. *obscura* af *A. cursoria* och endast genom närvaron af ett svart streck i fältet 1 b mellan roten och inre tvärlinjen samt tydlig tappfläck skiljer sig från en del exemplar af sistnämda varietet. Exemplaret härstammar från Gamla Karleby.

6. *Mamestra dissimilis* Knoch. var. *læta* n. var. Betydligt ljusare och mer brokigt tecknad än hufvudformen. Bland de talrika exemplaren af *M. dissimilis* i universitetets finska fjärilsamling skilja sig några sig emellan fullkomligt lika individer genom ofvan angifna färgteckning märkbart från alla öfriga former af denna varierande art. De torde därför förtjäna att uppföras såsom en särskild varietet, så mycket hällre som — enligt hvad professor Aurivillius meddelat mig — en likadan form äfven förekommer i Sverige. Exemplar af varieteten förefinnas från S:t Michel, Kangasniemi och Kristinestad.

7. *Ducania pallens* L. var. *ectypa* Hb. Ett ganska mörkt och starkt rödfärgadt exemplar från Tiudie i ryska Karelen anses af prof. Aurivillius såsom väl utpräglad *ectypa*. Fullkomligt liknande exemplar hafva äfven enligt Aurivillius anträffats i Sverige på Gotland och Öland.

8. *Coradrina Lepigone* Möschl. Professor Aurivillius säger att exemplaret fullkomligt stämmer med en individ från Sarepta. Arten är ny för Skandinavien, dess egentliga hemvist är Sarepta och Armenien. Exemplaret är taget i Kemi stad af F. Hellström j:r den 27 juni 1880.

9. *Cheimatobia boreata* Hb. Denna art torde numera vara att anses såsom finsk. Ett slitet hanexemplar, taget af professor J. A. Palmén i Helsingfors, har granskats af professor Aurivillius och återsändts med det utlåtande, att analklaffarne stämma med *boreata*'s.

10. *Cidaria fluctuata* L. var. *incanata* n. var. Denna rätt egendomliga form skiljer sig från hufvudformen genom mörkare

och isynnerhet å framvingarne i blågrått stötande färg samt därigenom, att dessas midtfält är tydligt ända fram till inkanten. Endast att exemplar har tillsvidare blifvit anträffadt, nämligen å Solovetsk af K. Edgren.

11. *Eupithecia sinuosaria* Ev. Denna synnerligen sällsynta och vackra art anföres af Staudinger i hans katalog såsom förekommande endast i Irkutsk i östra Sibirien. Enligt meddelande af Otto Bohatsch i Wien, som godhetsfullt bestämt ett af kand. K. J. Ehnberg den 11 augusti 1892 i Valkjärvi kronopark anträffadt exemplar, har arten dock de senare åren anträffats jämväl i S:t Petersburg.

Herr student Art. Thesleff förevisade och inlämnade till samlingarna exemplar af en på flygsand vid Vuoksen, Kiviniemi, växande form af *Phragmites communis* Trin. med vidt krypande, vanligen af den fina sanden täkt strå och med små hvassa, styfva och spetsiga blad; vid bladfästena skjuta rötter ut. Denna form bidrager mäktigt till att binda flygsanden; den bildar mindre kullar af omkring 1 m i diameter. Dess utlöpare bli flere meter långa, slingra sig i alla riktningar mellan och öfver hvarandra. Warming omnämner den från Manö, Buchenau från de ostfrisiska öarne. Äfven i Sverige förekommer denna af ståndorten förorsakade form.

— Vidare inlämnade herr Thesleff exemplar af den för finska floran nya polyporén *Trametes suaveolens* (Linn.) Fr., tagen hösten 1893 i Helsingfors i hörnet af Hagasunds- och Alexandersgatan på en gammal stam af *Salix fragilis*.

— Slutligen förevisade herr Thesleff prof på torf från ett å Vernitsa donationsgods i Pyhäjärvi socken beläget kärr, liggande ungefär 1 km från Ladogas strand och efter ungefärlig uppskattning 10 m öfver Ladogas vattennivå. Den mot Ladoga vättande kanten af kärret är täckt af ett omkring 2 m eller däröfver mäktigt gruslager, en gammal strandvall, som Ladoga kastat upp. Denna strandvall har prässat torfven synnerligen starkt så att trädstammar, hvilka voro däri inbäddade, blifvit tillplattade. Då ett dike gräfdes ned mot sjön stötte man efter genomgräfningen af gruslagret på den hårdt packade torfven, hvilken endast med yxa kunde fås sönder. Torflagret var anmärkningsvärdt för sin

stora rikedom på organiska lämningar, såsom växtfrön, skal af coleoptera m. m.

I anledning af detta meddelande framhöll ordföranden nödvändigheten af att det högeligen intressanta torflagret blefve af sakkunnig person noggrant undersökt och beskrifvet innan torfven måhända blefve använd för praktiska behof. För frågans närmare öfvervägande tillsattes en komité bestående af herrar Norrlin, Palmén, Hult och Herlin, hvarjämte herr Thesleff åtog sig att stå komitén till tjänst med erforderliga upplysningar.

Herr professor O. M. Reuter föredrog om ett misstänkligt fall af arrhenoid höna under demonstration af den i fråga varande fogeln jämte äggskal, enligt uppgift lagda af densamma (se sid. 28).

Herr student Justus E. Montell förevisade följande för finska faunan nya macrolepidoptera, tagna å Bolstaholm på Åland:

Craniophora (Acronycta) ligustri Fabr. funnen såsom larv på *Fraxinus* i början af september 1892. Imago utkom i början af juli 1893. Arten är utbredd öfver mellersta och norra Europa. I Skandinavien är den funnen till 61°.

Hadena illyrica Freyer, tagen i park den 1 juli 1891. Denna sällsynta fjäril förekommer i Österrike, Schweiz och Piemonts bärgstrakter och i Ungern, äfvensom i Skandinavien där den är tagen i Uppland och i Norge vid Naes järnvärk och i Odalen.

Eupithecia inturbata Hübn. (*subciliata* Gren.) anträffad i talrika exemplar från senare hälften af augusti till medlet af september de tre senaste åren. Arten är hittills i Skandinavien iakttagen endast i Norge, vid Naes järnvärk och vid Kristiania.

Herr professor Fr. Elfving yttrade:

Flere gånger ha under senaste decennium inom Sällskapet, särskildt af vår vordne ordförande, professor Th. Saelan, framhållits önskvärdheten af att kulturväxterna i landet gjordes till föremål för närmare studium. Enstaka meddelanden i detta afseende ha ock vid mötena blifvit gjorda, och under tidernas lopp har en liten samling kulturväxter sammanbragts, hvilken å Mu-

seum förvaras. Men något vidare har icke från Sällskapets sida tillgjorts.

På 1870-talet tog Statistiska byrån initiativ till insamlande af uppgifter härom och utsände i landet tryckta frågeblanketter. De upplysningar, som på detta sätt vunnos, ligga till grund för lektor J. E. Furuhjelms hithörande framställning i Ignatii Geografi. Grunddragen af kulturväxternas utbredning finnas här på några sidor angifna, men hvar och en som haft anledning att närmare befatta sig med frågan, skall medgifva att dessa uppgifter äro allt för summariska för att man icke skulle önska se dem förfullständigade. Någon annan sammanställning finnes tyvärr icke att tillgå.

Kännedomen om kulturväxterna i ett land är emellertid af vigt såsom belysande dess klimat och allmänna naturförhållanden, och dessutom har den ett betydande kulturhistoriskt intresse, ty en bättre gradmätare på kulturens allmänna ståndpunkt i ett land kan väl knappast fås än af de odlade växternas art och utbredning, särskildt om olika tider med hvarandra jämföras. Att i vårt land ännu mycket återstår att uträtta i detta afseende är obestridligt, och just med hänsyn till hvad för framtiden borde göras skulle en noggrann utredning af de närvarande förhållandena erbjuda nödiga fingervisningar.

Då landets ekonomiska flora väl icke kan anses ligga utom området för Sällskapets verksamhet, vågar jag föreslå att Sällskapet måtte på sitt arbetsprogram upptaga en undersökning af kulturväxternas i Finland närvarande utbredning.

Den metod, som af Statistiska byrån inslogs är utan tvifvel den riktiga. Genom att ställa sig i förbindelse med kunnige och intresserade trädgårdsodlare och jordbrukare i olika landsdelar, bör Sällskapet erhålla en mängd uppgifter, hvilka sammanstälda med hvarandra och med de tidigare meddelandena från 1870-talet, hvilka å Statistiska byrån förvaras, skola lämna en något så när fullständig bild af förhållandena. De luckor, som däri finnas, böra sedan genom särskilda efterforskningar fyllas, liksom öfver hufvud undersökningens vidare gång helt säkert skall gifva sig själf när den grundläggande början en gång blifvit gjord.

Ett närmare utlåtande om detta förslag, event. om sättet för dess realiserande torde lämpligast afgifvas af ett utskott inom Sällskapet.

Förslaget understöddes i allo af professor Norrlin, som yttrade att den föreslagna undersökningen bort göras redan långt före detta, samt af ordföranden, och beslöt Sällskapet att för frågans beredande tillsätta ett utskott, i hvilket invaldes herrar Saelan, Norrlin, Elfving och Kihlman.

Till de zoologiska samlingarna hade inlemnats: af magister E. Reuter 16 arter lepidoptera från Åland och Åbo skärgård, deraf 12 för faunan, och en därtill för finska samlingen, nya arter; af fröken Nenne Moberg en sällsynt fjäril från Sjundeå, förut funnen endast i Karelen; af kand. K. J. Ehnberg tvenne fjärilar, däraf den ena ny för faunan, från Valkjärvi, den andra utgörande en förut obeskrifven varietet från Kuhmois.

Till de botaniska samlingarna hade följande bidrag influtit: 125 arter bladmossor från södra Karelen af mag. J. Lindén; *Rhynchospora fusca* fr. Hangö och *Ophioglossum vulgatum* från Lojo af stud. J. A. af Hällström; 9 fröväxter från Österbotten af dr W. Laurén; *Geum rivale* med genomvuxen blomma från Tohmajärvi af stud. O. Hakulinen; 33 kärlväxter från Nyland (Kyrkslätt & Helsingfors) af rektor M. Brenner; en laf, en alg och 4 fanerogamer från Viborgs trakten och Karelska näset samt *Trametes suaveolens* (L.) från H:fors, ny för floran af stud. A. Thesleff; 128 arter mossor i 155 exx. från Karelska näset samt *Nonnea pulla* från Jorois af stud. H. Lindberg; 5 arter kärlväxter från olika delar af landet, deribland *Verbascum nigrum* × *thapsus* från södra Tavastland, samt *Dianthus arenarius* från Kajana Österbotten (nya för resp. provinser) af kollegan H. Zidbäck.

Till medlem af Sällskapet invaldes efter förslag af herr professor Th. Saelan herr doktor Johan Edvard D:son Iverus i Viborg.

Ett misstänkligt fall af arrhenoidie hos en höna.

Redan forna tidens författare, såsom Aristoteles och Aelianus, veta att berätta om märkvärdiga förvandlingar, hvarigenom en höna småningom ombildats till en tupp eller tvärtom. I andra fall har själfva metamorfosen icke observerats eller inträdt redan i kycklingsåldern, och man har då förvånats öfver det egendomliga fenomenet af „tuppar, som lagt ägg“. År 1672 berättar D. Zwinger om en åttaårig tupp, som inom 13 dagar lade 10 abnormt små ägg utan gula. År 1697 utkom i Ulm en skrift af E. Gockel öfver detta ämne under titel „Der eyerlegend Hahn sampt seinem jüngst gelegten Hahnen- oder Basilisken-Ey.“ Dylika ägg voro föremål för mycken vidskepelse. Äfven i de skandinaviska länderna hafva flere sådana fall iakttagits och gifvit anledning till diverse historier. Också hos oss får man icke sällan höra allmogen tala om tuppägg, hvilkas ursprung dock mången gång icke närmare konstaterats.

Våra dagars ornitologi har emellertid utredt att dessa ägg naturligtvis icke härröra från tuppar, utan från hönor, hvilka i högre eller lägre grad, stundom fullständigt, antagit tuppens yttre skapnad och färgdrägt. Professor A. Brandt har gjort detta egendomliga förhållande till föremål för en utförlig afhandling i Zeitschrift für wissenschaftliche Zoologie XLVIII (1889) pp. 100—190 med rubrik „Anatomisches und allgemeines über die sogenannte Hahnenfedrigkeit und über anderweitige Geschlechtsanomalien bei Vögeln“ och föreslår däri för detsamma den vetenskapliga termen *arrhenoidie,* „han-likhet“ samt för det motsatta förhål-

landet, då hanen uppträder i honans kostym *thelyidie*, „honlikhet“.

Arrhenoidien är icke någon så sällsynt företeelse inom fågelvärlden, som man vore böjd att antaga. Hufvudsakligen har den observerats bland arter, hvilkas kön utmärkas af starkt utpräglade sekundära könskaraktärer, men torde äfven vara utbredd bland andra, ehuru den hos dem naturligtvis icke faller lika lätt i ögonen.

Brandt uppräknar följande arter, hos hvilka den blifvit iakttagen. Bland simfåglar: *Anas boschas domestica* (flere fall); bland vadare: *Machetes pugnax;* bland klätterfåglar: *Cuculus canorus, Edolius glandarius;* bland sparffåglar: *Fringilla cœlebs, Pyrrhula vulgaris, coccinea, Loxia chloris, Turdus merula, Ruticilla phœnicurus, ochrura, chrysogastra, Cyanecula Wolffii, Sturnus vulgaris* samt *Ampelis cotinga;* bland hönsfåglar: *Gallus bankiva domesticus, Phasianus pictus, torquatus, colchicus, mongolicus, nycthemerus, Pavo cristatus domesticus. Meleagris gallopavo domesticus. Perdix cinerea. Tetrao urogallus, tetrix* och *bonasia.*

Talrikast uppträder arrhenoidien bland hönsfåglarna och man känner många sådana fall icke blott bland de ofvan nämnda tama, utan äfven bland de vilda arterna [1]).

Honans antagande af hanens dräkt och utseende kan emellertid vara mer eller mindre fullständigt. En ofullständig arrhenoidie har iakttagits i de mest olika utvecklingsgrader. Ju tidigare den inträdt, desto större synas utsikterna vara för dess förfullkomnande efter senare fjäderfällningar. Stundom bibehåller hönan sin normala dräkt, eller erhåller endast enskilda mer lysande fläckar, hvaremot andra sekundära könskaraktärer, såsom sporrar, förstorade kammar, sjungande eller galande stämmor och dylikt antyda arrhenoidien. Man har för öfrigt äfven exempel på arrhenoidie i rent fysiologisk mening utan motsvarande morfologiska förändringar. Gamla hönor skola sålunda gala under natten och hönskycklingar göra ej sällan försök i denna riktning.

---

[1]) Se härom bland skandinaviska författare: Nilsson. Illuminerade figurer till Skandinaviens fauna II, pl. 21 (gallhöna af tjäder) samt Sundevall, Sterila hönor af orre och höns i Öfv. Vet. Akad. Förh. II, 1845. p. 130, och Svenska foglarna p. 245, 249 (orre), 256 (tjäder) och 275 (höns).

Man har till och med sett vanliga hönor, hvilka efter tuppens död öfvertagit dennes rol, galat och sammankallat de öfriga hönorna kring maten samt trampat dem, likasom tuppen vid parningen, alt under det de själfva vid denna tid upphört att lägga ägg. Detta beteende eger äfven allmänt rum med de morfologiskt arrhenoida hönorna. Att dylika gala, sammankalla öfriga hönor och äfven trampa dem är ofta konstateradt. Detta sista fenomen grundar sig troligen på något slags retning i kloaken. Arrhenoida hönor skola äfven af tupparne betraktas såsom tuppar och förföljas af dem. De uppsöka i allmänhet icke häller tupparne utan fly dem fastmer. Emellertid äro äfven fall bekanta, då de uppfört sig alldeles liksom vanliga hönor.

Arrhenoidien uppträder vanligen först vid högre ålder, men man känner äfven några fall, då den inträdt hos helt unga individer, redan under de första månaderna af deras lif. I enskilda fall har arrhenoidien varit öfvergående och efterföljts af normal kostymering.

Arrhenoidien sammanfaller icke sällan med en inträdande sterilitet. Dock ingalunda alltid. Tvärtom känner man ett fall, då hönan, som vid andra fjäderombytet erhöll tuppdräkt, först då började lägga ägg. Och antalet observationer af lagda „tuppägg“ motsäger det en tid allmänna, äfven af Nilsson och Sundevall hysta antagandet att en arrhenoid individ *eo ipso* vore steril. Men vanligen äro äggen små och på ett eller annat sätt missbildade, så att arrhenoidien likväl åtminstone i de flesta fall torde kunna sammanställas med sjukliga förändringar i äggstockarna.

De anatomiska undersökningar af arrhenoida fågelhonor, som i detta hänseende blifvit gjorda, hafva äfven ådagalagt att äggstocken i de flesta fall varit mer eller mindre atrofierad eller sjukligt förändrad (Yarrell, Nilsson, Sundevall, Bogdanow, Eberth, Henke, Korschelt, Leuckart, Pfitzner, Landois, Tichomirow, Lorenz, Brandt, m. fl.), stundom så obliterad att den ej kunde upptäckas (Mandnyt). Någon gång har ovariet varit nästan normalt, men däremot äggledaren delvis obliterad (Brandt: *Ruticilla phœnicurus*). Äggstockarna synas för resten stundom icke genom senare processer hafva atrofierats, utan torde deras utveckling i dessa fall redan tidigt hämmats och afstannat. Hunter har emellertid funnit hos arrhenoida fasanhonor äfven fullt ut-

vecklade hanliga könsdelar, och Cooke redogör för förekomsten af ett stort antal ägg i äggstocken af en arrhenoid höna. Att sådana alltid måste anträffas, då arrhenoidien icke utesluter fertilitet, är självfallet. Emellertid synas dylika fall vara sällsynta.

Såväl Tichomirow som Brandt själf hafva vidare i flere fall funnit arrhenoidien stå i samband med en mer eller mindre utbildad hermafroditism. Stundom hafva jämte ovarium hanliga genitalpapiller förekommit (någon gång till och med med lumen af ductus ejaculatorius) eller har genitalkörteln förutom reducerade äggfolliklar äfven innehållit genitalsträngar, hvilka antydt dess öfvergång till testikeln; äggledare saknades. I ett fall, som af Brandt tolkats såsom thelyidie jämte hermafroditism, funnos två genitalkörtlar, till formen stående midt emellan ovarium och testikel, till sin byggnad liknande testiklar; oviduct förekom, men inga vasa deferentia.

Efter utförliga komparativa undersökningar af likartade företeelser bland däggdjuren, äfven hos människan själf, sammanfattar Brandt sina åsikter angående detta ämne i följande satser:

Arrhenoidie uppkommer genom differentiering af de yttre karaktärerna hos honor af sådana arter, hos hvilka honkönet med afseende å dessa karaktärers utveckling normalt icke hinner så långt fram som hankönet.

Thelyidie åter beror därpå, att differentieringen af de yttre karaktärer, hvilka den normala hanen eger framom den normala honan, på ett eller annat sätt hämmats. Thelyidien sammanfaller med den indifferenta, infantila typen och kunde därför äfven betecknas såsom pädidie.

Arrhenoidie och thelyidie uppträda ofta korrelativt såsom symptom af en abnormitet hos genitalierna.

I detta fall kan den vara medfödd eller förvärfvad. Det förra inträffar i förening med hermafroditism eller andra missbildningar af könsdelarna. Det senare eger åter rum till följd af dessas förlust eller degeneration. Oftast betingas hos fåglarna arrhenoidien af en senil, af sterilitet åtföljd degeneration af ovariet eller obliteration af äggledaren. Och i dessa fall torde ett numera förefintligt öfverskott af bildningsmateriel å nyo framkalla det latenta differentieringssträfvandet med afseende å artens yttre karaktärer.

Emellertid kunna arrhenoidie och thelyidie förekomma äfven oberoende af en förändring i genitalierna, såsom uttryck för en självständig, variabilitet hos de yttre karaktärerna.

Slutligen uppfattar Brandt arrhenoidien resp. thelyidien såsom normala företeelser hos de talrika fågelarter, af hvilka båda könen äro antingen lika brokiga eller lika oansenligt färgade.

Jag har i korthet redogjort för detta ämne, emedan ett fall af arrhenoidie nyligen möjligtvis blifvit iakttaget hos oss, där arten af dylika företeelser i allmänhet torde vara föga känd.

Då jag sommaren 1892 vistades i Lovisa, omtalades för mig och förevisades å därvarande skolas museum en „tupp", hvilken enligt uppgift befunnits lägga ägg. „Tuppen" hade för anatomisk undersökning blifvit sänd till Helsingfors, hvarifrån den återskickats enligt anmodan uppstoppad samt med den förklaring att dissektionen vid handen gifvit att den egde „alldeles oklanderliga hanliga könsorganer, men intet spår af honliga, var således en veritabel tupp, hvarför dess visade manliga könsdrift var alldeles naturlig". Beträffande de värpta äggen, hvilka icke blifvit sända till Helsingfors, uttalades den misstanke att de vore „förhårdnade bollar af den eljes halfflytande urinmassan, hvilken uti kloaken klumpat sig till en boll, som afgått tillika med andra exkrementer under en viss grad af obstruktion".

Såväl den i fråga varande „tuppen", som de af den enligt uppgift lagda äggen hafva numera blifvit mig tillsända af herr magister Artur Relander i Lovisa, som om den meddelat följande:

„Tuppen var född på vårsommaren 1890 på Holmgård egendom nära Lovisa och fördes därifrån till Kulla gård, som eges af enkefru J. Simolin. Den utvecklade sig under sommaren och vintern såsom normal tuppkyckling, galade och visade brunst. Våren 1891, således vid ett års ålder, begynte den visa sig sjuklig och till lynnet nedstämd. Jämte gårdens öfriga höns var den inlogerad i en afdelning af fähuset, som är apterad till hönshus; vårdades jämte öfriga höns af ladugårdspersonalen. En dag i början af februari upphämtade en ladugårdsflicka ett ovanligt litet ägg, som hon med säkerhet antog härstamma från tuppen[1]).

---

[1]) Jag påminner om våra allmoges allmänt gängse benämning „tuppägg" för dylika små hönsägg.

Denna hade emellertid visat sig alt sjukligare, galandet och brunsten hade aftagit och den anträffades mest på golfvet i sittande ställning, så att stjärten mer och mer började slitas. Den 1 mars 1891 observerades den af flere personer, däribland ägarinnan och mig själf, uppkrupen på en pinne i en bur med andra höns under tydliga krystningar. Några ögonblick senare påträffades på golfvet ett litet ägg, som af mig märktes med datum. Själfva äggets framkomst observerades visserligen icke, men allt gaf vid handen att det härstammade från „tuppen", hvilket heller ingen betviflade. „Tuppen" inspärrades därpå ensam i en bur och hölls där under observation. Ungefär tre veckor senare påträffades på golfvet i buren det sista, minsta ägget, som sålunda med absolut visshet härstammade från „tuppen". Någon tid därpå dödade jag djuret med kloroform."

Ofvanstående meddelande synes gifva vid handen att äggen värkligen blifvit lagda af tuppen. Det utesluter emellertid icke helt och hållet möjligheten af ett bedrägeri från någon af bevakningen, men dels vore afsikten med ett sådant tämligen ofattlig, dels äro sådana små hönsägg jämförelsevis sällsynta, så att möjligheten att inom så kort tid anskaffa tre sådana skulle bero på ett ganska egendomligt sammanträffande af tillfälligheter till förmån för bedrägeriet.

Att äggen värkligen åtminstone i viss mening äro ägg och icke några förhårdnade bollar af urinmassa bevisas af deras beskaffenhet. Till formen likna de vanliga ägg och skalet liknar det hos ordinära hönsägg, utom att det möjligen är något glattare. Det första ägget är jämfördt med hönsäggstypen något bredare och kortare och mäter i längd 31 mm samt i bredd 25 mm, det andra och tredje äro mer äggrunda än äggformiga och visa följande mått, det andra i längd 30 och i bredd 22 mm, det tredje i längd 16 och i bredd 14 mm.

Det egendomliga med dem är att de alla äro så godt som tomma. Vanliga ägg, hvilka utan att på något sätt konserveras, hafva stått från februari eller mars 1891 till denna tid, skulle längesedan hafva ruttnat. Dessa ägg däremot hafva aldrig visat tecken härtill och äro så lätta, att det största väger endast 2,457 g det därnäst 2 g och det minsta blott 0,475 g. Det

sistnämda har jag öppnat och funnit det tomt, så när som på en tunn gulaktig hinna vid öfre polen. Jag erinrar här om att redan Zwinger 1672 fann de af den af honom omtalade åttaåriga tuppen lagda äggen sakna gula.

Vända vi oss nu till den så kallade tuppen själf, så liknar denna visserligen i hög grad en veritabel tupp.

Emellertid stöter antagandet af att här förelåge ett fall af arrhenoid höna mot de meddelade resultaten af den anatomiska undersökningen [1]).

Vi befinna oss sålunda inför ett dilemma och nödgas antaga antingen att uppgifterna om tuppens äggläggning, hvilka kunde finna stöd äfven i äggens egendomliga beskaffenhet, bero på ett misstag, eller ock att ett sådant vidhäftar den anatomiska undersökningen, hvartill möjligheten icke är alldeles utesluten, om denna varit endast makroskopisk. Ty fall äro kända, då äfven honans genitalkörtlar varit pariga, och stundom har endast en mikroskopisk undersökning kunnat afgöra huruvida dessa varit ovarier eller testiklar (se Brandt, l. c. pp. 137—144). Hade äggen medsändts och de detaljer, som nu delgifvits, meddelats den, som obducerade tuppen, så skulle antagligen en mikroskopisk undersökning af genitalierna egt rum. Skäl hade varit att lägga lika stor vikt vid dessas konserverande, som vid självfva tuppens.

Föreligger här värkligen i alla händelser ett fall af arrhenoid höna, hvilket antagande, såsom vi se, icke är alldeles omöjligt, så eger detta ett särskildt intresse.

För det första hörde arrhenoidien till det i hög grad utpräglade slaget.

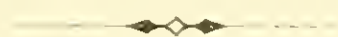
För det andra hörde detta till de sällsynta fall, där arrhenoidien inträdt i en mycket tidig lefnadsperiod.

För det tredje vore den arrhenoida hönan icke fullkomligt steril, då den lagt ägg, om också ofullständiga. Äggläggningen skulle vidare hafva observerats först efter arrhenoidiens utbildning. Endast ett motstycke härtill är mig veterligen kändt inom literaturen (R. Meyer).

---

[1]) Under diskussionen rörande detta meddelande upplyste professor Palmén att undersökningen af exemplaret inskränkt sig till makroskopisk granskning.

Ehuru nu i fråga varande fall på intet sätt kan sägas vara ställdt på det klara, har jag dock velat begagna mig däraf för att fästa uppmärksamheten vid möjligen förekommande likartade företeelser hos oss i framtiden. Det är möjligt att folkets tal om „tuppägg" någon gång kan bero på en på sätt och vis riktig observation och att arrhenoidien åtminstone ställvis hos oss, likasom i vissa trakter af Sverige, t. ex. Bohuslän, icke är alldeles sällsynt.

Mötet den 2 december 1893.

Ordföranden framlade nittonde häftet af Sällskapets Meddelanden, hvars sammanställning och tryckning professor Elfving ombesörjt. Häftet, försedt med en tysk öfversigt, innehåller referat af förhandlingarna vid Sällskapets sammanträden från oktober 1891 till maj 1893, kortare vetenskapliga uppsatser samt redogörelse för bibliotekets tillväxt under nämda tidrymd. Priset bestämdes till 2 mk.

Herr docent E. Vainio inlemnade till publikation *Monographia Cladoniarum universalis. Pars secunda.*

— Herr kandidat O. Bergroth anmälde till tryckning *Anteckningar om vegetationen i gränstrakterna mellan Åland och Åbo området* samt redogjorde i korthet för de resultat, hvartill han såsom Sällskapets stipendiat sommaren 1891 kommit i afseende å floran och vegetationen i dessa nejder.

Området, som förelåg till undersökning, och som omfattade Gustafs, Iniö, Brändö och Kumlinge socknar äfvensom smärre delar af Töfsala och Houtskär, delades af föredragaren i trenne områden, afvikande från hvarandra genom vegationen. Till det östra höra Töfsala, Gustafs och större delen af Iniö skärgård. Till det mellersta höra Brändö skärgård mellan Lappvesi och Skiftet äfvensom vestra delen af Iniö skärgård. Det vestra området slutligen bildas af Kumlinge vester om Lappvesi.

Det mellersta området är anmärkningsvärdt hufvudsakligen därigenom, att det till största delen saknar barrskog. Sålunda finnes i hela Brändö barrskog endast i den nordostligaste delen på Jurmo och några kringliggande holmar äfvensom på den lilla holmen Granö midt i det barrskogslösa området. Att så likväl icke ursprungligen förhållit sig, utan att barrträden här i forna tider haft större utbredning, framgår bland annat däraf att på Brändö kyrkland anträffades i en mosse flere trästubbar, hvilka vid mikroskopisk undersökning befunnos tillhöra tall. Pa ön i

fråga finnes för närvarande icke en enda växande tall. Enligt folktraditionen på orten skola ryssarna under stora ofredens dagar ha brännt upp skogen här.

Iniö-andelen af det mellersta området är icke i lika hög grad i afsaknad af barrskog, men skiljer sig likväl ganska skarpt från den östra delen af samma skärgård. Vissa ståndorter, som på de löfskog-klädda holmarna i Brändö äro dominerande, finnas nämligen äfven här allmänt och väl utpräglade, med en vegetation som fullkomligt stämmer öfverens med motsvarande i Brändö. Bland dem förtjäna främst att nämnas de friska, steniga fältbackarna vid holmarnas strandsluttningar, hvarest man anträffar åtskilliga arter, som äro främmande för det östra området eller där förekomma ytterst sällsynt. Sådana arter äro *Rhamnus cathartica*, *Geranium sanguineum*, *Cynanchum* (endast på tvänne ställen sparsamt i Gustafs), *Melampyrum cristatum*, *Origanum*, *Clinopodium*. *Agrimonia* m. fl., hvilka här tämligen samfäldt uppträda. Äfven frodiga hassellunder äro utmärkande för det mellersta området. Af deras arter må nämnas *Fraxinus*, som här blir ymnig medan den i östra området förekommer på ett par ställen i enstaka exemplar; vidare *Acer*, *Campanula trachelium* och *Platanthera chlorantha*. — Vester om Skiftet tillkomma ytterligare *Orchis sambucina*, *Dentaria*, *Allium scorodoprasum*, *Laserpitium* m. fl.: äfvensom af öfriga anmärkningsvärda arter *Prunus spinosa*. *Ranunculus bulbosus* o. a.

Det vestra- eller Kumlinge-området afviker åter från det mellersta därigenom att det hyser rikligt barrskog. För öfrigt anträffas här ytterligare några arter, som bidraga att gifva floran en åländsk prägel. Sådana äro utom alla de redan uppräknade, hvilka samtliga förekomma allmänt på fasta Åland och således kunna sägas utgöra karaktärsväxter för detsamma, ännu följande: *Sedum album* (teml. allm). *Helianthemum*. *Polygala vulgaris*. *Carlina*. (*Hypericum hirsutum*), *Brachypodium pinnatum* (r). *Cratægus monogyna* (r) äfvensom af äkta åländska arter *Sanicula* och *Lappa intermedia*. den senare dock äfven tagen på ett ställe i Brändö. Några anmärkningsvärdare arter förekomma äfven allmännare här än i Brändö. Sådana äro t. ex. *Primula farinosa*, *Carex disticha*, *Ranunculus bulbosus*, *Orchis sambucina*. *Dentaria*. *Campanula trachelium*.

Såsom af det sagda framgår, utgör Lappvesi i växtgeografiskt afseende en naturligare gräns än den nuvarande, eller Skiftet. Å andra sidan afviker Kumlinge-floran starkt från fasta Ålands, då af de 47 arter som äro kända blott från Åland, endast tvänne hittills anträffats i Kumlinge. Man kunde därför möjligen sätta i fråga att framskjuta gränsen mellan Åbo-området och Åland än längre vesterut till Delet. I stort sedt sker emellertid öfvergången mellan fastlandets och Ålands flora så småningom, och under sådana förhållanden blir det måhända lämpligast att bibehålla den af ålder antagna gränsen.

Föredraget illustrerades af en karta, där gränslinjerna för de tre områdena voro närmare utmärkta. Kartan öfverlämnades till arkivet.

Som nya arter för Åbo området anfördes: *Primula farinosa*, anträffad ymnigt vid Vehaks i Töfsala äfvensom vid Godelsjö i Gustafs, *Campanula trachelium* (Salmis i Iniö), *Sparganium affine* (Äpplö i Houtskär) och *Galium aparine* (Lypörtö och Kattkuru i Gustafs). För åländska området nya hade insamlats: *Hieracium umbellatum, Humulus lupulus* (några ställen i Brändö och Kumlinge), *Callitriche polymorpha* (Lappo i Brändö), *Asplenium ruta muraria* (Harholm i Brändö), *Crambe maritima* (ymnigt på Sandskär i Sottunga), *Polygonum lapathifolium* var. *incanum* (Jurmo i Brändö).

Vidare förevisades exemplar af *Carex Œderi* var. *œdocarpa*, tagna vid Vissings i Kumlinge. Till jämförelse framlades exemplar af samma varietet, tagna af Elfving i Sagu.

Herr rektor M. Brenner yttrade: I anledning af det lifliga intresse en af Sällskapets yngre medlemmar på senaste sammanträde ådagalade för en i min Floristiska handbok för läroverken förekommande uppgift angående *Pulmonaria angustifolias* förekomst någonstädes i Östra Finland, har jag sökt taga reda på anledningen till denna uppgift, utan att dock med säkerhet kunna påminna mig den.

Under en långvarig lärarevärksamhet i två af stadens skolor har jag haft tillfälle att genomgå och granska hundratal växtsamlingar från olika delar af landet och har dervid funnit flere för vårt land nya eller annars intressanta växter, ehuru ej

alltid sådana att de kunnat få plats i *Herbarium Musei Fennici.* Bland sådana påminner jag mig exempelvis *Campanula latifolia, Veronica latifolia, Salvia pratensis, Pimpinella magna* och *Sherardia arvensis*, alla från östra Finland, och är det ej alls omöjligt att äfven *Pulmonaria angustifolia* i någon af dessa samlingar påträffats, ehuru jag numera ej kan påminna mig det. Dock vill jag ej förneka att min bestämning i sådant fall, påverkad af tidigare uppgifter om samma växt, kan hafva varit felaktig, och att växten i fråga kan hafva varit *Nonnea pulla.* Men äfven om så ej varit fallet, skulle jag, som med min floristiska handbok för läroverken ej åsyftat en utredning eller framställning af Finlands flora, utan, såsom jag också i företalet framhållit, en hjälpreda för nybegynnaren att lära känna den honom omgifvande växtvärlden, mycket väl blott på grund af i litteraturen förekommande uppgifter hafva kunnat upptaga denna växt för att föranleda dess uppsökande samt vid dess möjliga påträffande underlätta dess igenkännande. Redan den i andra, men ej i första upplagan af Alcenii kärlväxter intagna uppgiften härom innebär en anledning till den ifrågavarande artens upptagande i uppgifvet syfte, hvarförutom den finnes uppgifven från Finland i Fries' *Summa Vegetabilium*, att ej nämna A. Nylanders uppgift i *Stirpes Paræciæ Pojo,* hvilken uppgift af W. Nylander förklarats vara oriktig.

Äfven magister O. Alcenius, hvars åsikt i saken jag varit i tillfälle att inhemta, har förklarat sig icke kunna minnas orsaken till artens omnämnande i hans „Kärlväxter" ehuru han antog det som en sjäffallen sak att detta ej skett utan anledning.

Herr rektor Brenner gjorde vidare följande meddelande

Om de finska formerna af Orchis angustifolia Reichenb.

Uti en nyligen utgifven skrift, *Revision der Orchis cordigera Fries und Orchis angustifolia Rchb.*, har magister Johannes Klinge i Dorpat särskilt en mängd former af den äfven i norra och östra Finland förekommande *Orchis angustifolia* Rchnb. *(O. Traunsteineri* Saut.), till hvilken äfven han hänför *O. curvifolia* Nyl., skild från alla öfriga former af denna art genom sina hvitt hinnkantade fruktämnen. Intresserad af att se huruvida någon annan af de af honom särskilda formerna än denna var. *curvifolia* och en annan af honom för vårt floraområde uppgifven var.

Nylandrii vore anträffad hos oss, har jag granskat vårt universitets exemplar af denna art och därvid, så vidt det med ledning af de angifna diagnoserna varit möjligt, kommit till följande resultat. Af de s. k. *Erectæ*, med upprätta blad, hafva vi endast den ofvan nämda var. *Nylandrii*, utmärkt genom ofläckade, smala, trubbiga blad, bredast på midten eller mot spetsen, från Kar. austr., Sippola, och Karel. Oneg., Käpselkä; af Klinge efter Fr. Nylander uppgifven från Karel. Oneg., Tiudie. Af öfriga *Erectæ*, med smala, spetsiga, mot basen bredare blad, var. *Traunsteinerii*, eller med kortare och bredare blad, var. *Blyttii*, hafva vi ej några exemplar. De flesta af våra former tillhöra de s. k. *Recurvæ*, med mer eller mindre starkt tillbakaböjda blad. Här hafva vi af var. *recurva*, liten och späd med bladen vanligen bredast på midten, f. *Fichtenbergii* med lindrigt utåtböjda blad, från Ostrob austr., Perho, Ostrob. Kajan., Sotkamo, och Kar. Oneg., Tjudie och Mundjärvi, samt f. *Schmidtii* med starkt bågböjda, dubbelvikna blad och blomskärm af blommornas längd, från Ostrob. bor., Kemi, och Karel. Oneg., Tjudie. Af den mycket formrika var. *Russowii*, storväxt och grof, med längre och bredare blad, öfverhufvudtaget bredast på midten och mot spetsen, hafva vi af a. *Patulæ*, med lindrigt bågböjda blad och fruktämnet utan hinnaktiga lister, f. *patens*, med svagt böjd stjelk och slappt utböjda, mycket långa blad, från Ostrob. bor., Kemi, och Ostrob. Kajan., Sotkamo, Kar. med., Uguniemi, och Kar. Oneg., Tjudie och Mundjärvi, samt f. *stricta*, med styft upprät stjelk, styft utböjda blad och intensivt mörkröda blommor, från Ostrob. Kajan., Puolanko, och Kar. Oneg., Mundjärvi, och af b. *Subcurvifoliæ*, med alla eller blott de nedersta bladen starkare bågböjda och fruktämnet som hos *Patulae*, f. *curvata*, styft upprät, robust och bredbladig, med endast de nedersta bladen bågböjda, från Ostrob. bor., Muhos, och af c. *Membranaceæ*, med mycket smala hinnkanter på fruktämnet, f. *intermedia*, med blott svagt båglikt utböjda blad, från Ostrob. bor., Muhos, och Kar. Oneg., Käpselkä, samt f. *Grunerii*, med starkare bågböjda blad, från Kar. Oneg., Petrosawodsk och Käpselkä. På grund af de bågböjda bladen hafva flera af de nyss nämda formerna förvexlats med var. *curvifolia*, af hvilken exemplar hos oss förekomma från Ostrob. bor., Kiiminki, Kuusamo, Kar. Oneg., Tjudie och Käpselkä, samt Kar. Olen., Mandroga. De från Ostrob.

Kajan., Puolanko, uppgifna exemplaren hafva befunnits tillhöra f. *stricta* af var. *Russowii*, liksom äfven den i dess sällskap omnämda *O. latifolia* icke torde vara denna, utan var. *cruenta* af *O. incarnata*. Andra uppgifter från vårt land, såsom en angående var. *curvifolia* från Ostr. media, Kronoby, äfvensom en annan om en öfvergångsform till *O. maculata* från Kar. austr., Wekkelaks, hafva på grund af bristande exemplar ej kunnat blifva föremål för granskning.

Herr professor Th. Sælan förevisade exemplar samt teckning af *Nymphæa candida* Casp. *forma*. insända af dr J. E. Iverus, hvilken tagit nämda form i Tohmajärvi.

Herr student E. Th. Nyholm redogjorde under förevisning af kartor för

Rotatoriefaunan i Borgå skärgård sommaren 1893.

Under segelfärder senaste sommar var jag i tillfälle att samla pelagisk plankton från skären inom Borgå och i en del af Pernå socken samt från Finska viken söder om Pellinge samt Onas ögrupper. Dessa exkursioner, som företogos under tiden mellan den 20 juni och 7 september, gåfvo till resultat omkring 90 prof med stöd af hvilka kartorna uppgjorts. Undersökningarna gjordes med kontinuitet under tidsperioderna $^{20}/_{6}$—$^{20}/_{7}$ och $^{10}/_{8}$—$^{7}/_{9}$, och vid jämförelse mellan fynden under dessa tider finner man en tydlig förändring i faunan efter årstiden. Rotatorier nämligen som på högsommaren voro i högsta grad karaktäristiska för området voro delvis eller helt och hållet försvunna på sensommaren, och andra arter uppträdde i öfvervägande mängd. Så var t. ex. fallet med *Anuræa aculeata* var. med bågböjda analspröt, samt *Anuræa cochlearis*. Hvardera af dessa uppträdde i sådan mängd nuder högsommarmånaderna att ej ett enda prof togs däri ej dessa skulle utgjort hufvudståndsdelen nämligen af djur som tillhörde rotatoriegruppen. På sensommaren voro arterna i utdöende så att bland öfriga rotatorier nu och då blott enstaka exemplar anträffades. Däremot tyckes *Synchæta baltica* (?) mot hösten hafva tilltagit i individantal ej allenast i den inre utan äfven i den yttre

skärgården. — De rotatorier som inom området förekommo voro följande.

Anuræa aculeata var. med böjda analspröt anträffades under hela sommaren öfver hela gebitet. Jämsides med denna förekom *Anuræa cochlearis.* Hvardera arten gick ut i Finska viken så långt som undersökningarne sträckte sig, d. v. s. ungefär 2 mil söder om de yttersta kubbarne. Den andra varieteten af *Anuræa aculeata* med raka analspröt visade sig under hela sommaren ehuru jämförelsevis sparsamt i den inre skärgården. Dessutom visa trenne prof att den äfven i slutet af juni förekom i sunden och på fjärdarne öster om Pellinge. *Anuræa cochlearis* synes under augusti och september månader hafva uppträdt inom området företrädesvis där vattnet haft jämförelsevis liten salthalt såsom i mynningen af Borgå å samt öster om Svinö och Kaunissaari och på Haikå-fjärd. Dessutom visar ett prof att arten anträffats i södra delen af Vålaks fjärden mellan Ramsholmen och Grennäs. Liksom *Anuræa cochlearis* uppträdde äfven *Anuræa serrulata* under senaste sommar först i slutet af augusti och början af september. Dess utbredningområde synes vara nog vidsträkt i det att individer af denna art ofta anträffades i prof tagna från inre skärgården samt dessutom från yttre, ehuru den här förefaller att vara mera sällsynt. *Synchæta baltica* (?), hvaraf tvänne former förekomma, är mycket allmän. Den mindre formen tyckes dock såväl till individantalet som till utbredningens vidsträckthet prevalera. Så t. ex. anträffades den i Finska viken söder om Pellinge ögrupp samt söder om Kalkskärs samt Söderskärs båkar. Talrikast förekom dock hvardera formen inomskärs i vikbotten och på dylika ställen. Jämförelsevis accessoriskt förekom inom området *Triarthra longiseta* och *Notholca thalassia.* Den förra af dessa synes till uppehållsort hafva valt den s. k. Fladan, ett smalt och grundt sund emellan Stensböle fjärd och Krogsnäsviken å ena sidan samt Seitlaks fjärden å andra. Då strömfåran är mycket smal samt strandens vattenvegetation riklig är det svårt att afgöra huruvida arten här är pelagisk eller littoral. För det förra förhållandet tala två prof. På hvartdera stället där dessa äro tagna äro farvattnen jämförelsevis breda och djupa så att ren pelagisk plankton kan erhållas. *Notholea talassia* tyckes vistas företrädesvis i inre skären.

Herr magister K. E. Stenroos förevisade ett exemplar af *Turdus merula*, skjutet i Nurmijärvi den 17 juli 1893. I boet, som befann sig nära marken på en stubbe i ett alkärr, hade anträffats fyra ungar, af hvilka en lemnats till Högholmens djursamling.

Herr magister E. Reuter förevisade tvänne för finska faunan nya noctuider:

Den ena, *Agrotis norvegica* Stgr, har för lång tid tillbaka blifvit anträffad i Petrosawodsk af statsrådet A. Günther. Exemplaret, som stod i Tengströms samling utan namn, har varit tillsändt konservator W. M. Schöyen i Kristiania till påseende och af honom med säkerhet konstaterats tillhöra nämda art. Förut är den funnen endast på enstaka ställen i Norge. — Den andra nattfjäriln var en *Plusia*-art, hvilken enligt uppgift af prof Chr. Aurivillius i Stockholm, för hvilken exemplaret företetts, förut icke är beskrifven. Den har i ett enstaka, tyvärr af vatten illa medfaret han-exemplar, anträffats af kand. K. M. Levander i Tetrina i Ryska lappmarken sommaren 1888. Arten har af mig beskrifvits under namn af *Plusia borealis*. Den synes stå närmast till *Pl. macrogamma* Ev., men påminnner äfven något om *Pl. bractea* F. och *Pl. excelsa*. Från alla dessa, likasom från öfriga *Plusia*-arter, skiljer den sig dock lätt genom det karaktäristiska guldtecknet i framvingarne. De hanliga genitaliernas sidoklaffar äro rännformiga med nästan rak öfre kant och jämnt svängd undre kant samt med uppåtböjd, hvass spets, något påminnande om bettet hos en slidknif.

Sekreteraren bad att få påminna om ett fotografialbum, som en af Sällskapets äldsta medlemmar vid halfsekelfesten 1871 öfverlemnat till detsamma med uppmaning till medlemmarne att däri nedlägga sina porträtt, men i hvilket album tillsvidare endast några få fotografier fått sin plats; samt anhöll om tillstånd att i Sällskapets namn få vända sig till medlemmarne med förnyad uppmaning att efterkomma donators önskan. Hvartill Sällskapet enhälligt biföll.

Till de botaniska samlingarna hade inlemnats: 152 kärlväxter i 161 väl konserverade exemplar från Kuusamo, norra

Österbotten och Karelia keretina af stud. K. Hirn; 36 kärlväxter i 70 exemplar samt 76 mossor i 92 exemplar från Åland och Åbo-trakten af mag. I. O. Bergroth; 25 kärlväxter från mellersta Österbotten af fröken H. Tennander; 11 exx. *Rosæ*, bestämda af M. Crépin, från Åland och Åbo-trakten af mag. Axel Arrhenius; 6 *Carex*-arter från Lujaurtrakten i Lapponia Imandra af stud O. Ekstam; Masurbildning (björk) från Taivalkoski af byggmästare Aug. Karling.

Till medlem af Sällskapet invaldes på förslag af herr professsor Palmén herr student Oskar Alarik Hornborg.

Mötet den 3 februari 1894.

Föredrogs en skrifvelse från M. Bouviet i Paris, som, jämte det han underrättade om grundläggandet af ett Muséum municipal i nämda stad, anhåller hos Sällskapet om bidrag till museet i form af gåfvor eller byte.

På förslag af herr dr Kihlman beslöts att i mån af boklagrets tillgångar sända Sällskapets publikationer till Botaniska trädgården i Buitenzorg (Java) jämte anhållan om skriftbyte.

Herr professor O. M. Reuter föreslog att Sällskapet vid lediganslåendet af resestipendierna för instundande sommar måtte särskildt framhålla de frågor, som syntes mest förtjänta att af stipendiaterna beaktas. Sedan herr Elfving framhållit att äfven hittils i de flesta fall stipendiaternas reseplaner uppgjorts i samråd med äldre och erfarnare personer, innan de inlemnats till Sällskapets bedömande, beslöts lemna frågan beroende till nästa möte, då medlemmarne voro i tillfälle att väcka förslag om undersökningar, som syntes dem särskildt maktpåliggande.

Herr professor O. M. Reuter redogjorde för förekomsten af strömming i träsk på några ställen i Åbo skärgård samt för den

i vår skärgård om vintern och försommaren förekommande så kallade sillen (se sid. 52).

Rektor M. Brenner omnämde, i anslutning till prof. Reuters andragande, att han år 1888 fångat sill på långref med daggmask i Strömsby fiskevatten i Pikkala viken af Kyrkslätt socken.

Herr professor Reuter redogjorde vidare för en ny uppställning af arterna inom neuropter-släktet *Hemerobius*, grundad på till största delen hittills obeaktade karaktärer, och skulle uppsats härom ingå såsom bihang till den af föredragaren senaste vår till publikation inlemnade, men ännu ej offentliggjorda uppsatsen *Neuroptera fennica*.

Herr professor J. Sahlberg föredrog om:

Tribolium ferrugineum Fabr. i Finland.

Icke sällan har det hos oss inträffat att insektarter, som förut icke varit kända såsom förekommande i vårt land, med ens funnits uppträdande i sådan mängd, att de åstadkommit märkbar skada eller på ett eller annat sätt blifvit till besvär eller förargelse. Detta gäller äfven den rekryt i vår coleopterfauna, jag nu har äran att för Sällskapet presentera.

En af de första dagarna af januari månad lemnades mig af fängelsepredikanten Lundell några lefvande exemplar af en liten skalbagge jemte larf af densamma, hvilka lifligt kröpo omkring i ett litet parti kornmjöl. Den uppgafs förekomma i stor mängd bland kornmjöl uti ett magasin i fängelset på Skatudden här vid Helsingfors. Mjölet hade inkommit sistlidne oktober månad från Hiitola i Ladoga Karelen, der det blifvit maladt, men kornet uppgafs vara inköpt från Ryssland. Först i medlet af december hade insekterna observerats.

Vid undersökning befunnos dessa insekter vara *Tribolium ferrugineum* Fabr. (*castaneum* Hbst.), tillhörande tenebrionidernas familj. Denna art, som hittills veterligen icke blifvit anträffad i Finland, anses hafva sitt egentliga hemland i Ostindien, men den har på senare tid spridt sig med handelsvaror uti alla verldsdelar. I nordligare Europa uppgifves den vara anträffad hufvudsakligast i handelsbodar införd med mandelkistor och lif-

närande sig af förskämd mandel; den har observerats uti handelsstäder i södra Sverige samt i Riga. Dock är denna insekt i sin diet ingalunda inskränkt till mandel. Den kan lifnära sig på mångahanda sätt och är i sydligare länder funnen i mjöl och gryner, uti naturalie-samlingar, förstörande torkade insekter och hudar, under barken af torkade träd o. s. v.

Så vidt jag af litteraturen kunnat finna, har den emellertid ingenstädes gjort sig bemärkt såsom förekommande i på något sätt oroande mängd såsom skadedjur för matvaror.

Angående dess lefnadssätt och förvandling har en fransman Lucas redan år 1855, uti Annales de la société entomologique de France, III ser. 3 tomen p. 249, lemnat en utförlig beskrifning, åtföljd af afbildningar, på såväl larv som puppa. Lucas fann den i stor mängd uti ett parti torkade i papperstrutar förvarade fjärilar, som han emottagit från Abyssinien och hvilka till stor del voro förstörda af denna insekt. Han anför såsom anmärkningsvärdt, att den ovanligt hastigt eller på något öfver två dygn undergår förvandling från larv till imago. Då larven är fullvuxen, vandrar den oroligt omkring sökande en lämplig plats till förpuppning, vanligtvis någon springa eller hörn i det kärl däri den inneslutes. På grund häraf kan man vänta, att denna art har talrika generationer, och om den vore lika fruktsam som till exempel dess nära samslägtingar mjölmasken *Tenebrio molitor* och *Cerandria cornuta* kunde man lätt tänka, att den under gynnsamma förhållanden kunde blifva skadlig. Särskildt hade man att befara detta nu, då arten träffats midt om vintern både som larv och imago.

I anledning häraf begaf jag mig till Sörnäs fängelse för att nogare taga reda på insekten och öfverväga huruvida några åtgärder kunde anses vara nödvändiga för dess utrotande. Af fängelse inspektorn Viktor Nybergh beledsagades jag till platsen, där skalbaggen förekom. I jordvåningen fanns invid bagarstugan ett större magasin, där fängelsets mjölförröd var upplagdt dels uti en mängd på hvarandra uppstaplade säckar dels uti några tämligen nya hvita trälårar. Af ett längs golfvet ledt värmeledningsrör hölls magasinet vid tämligen hög temperatur, föga understigande vanlig husvärme, och någorlunda torrt. Vid närmare undersökning funnos här och där i hela magasinet kringhoppande enstaka exemplar af skalbaggen hufvudsakligast på sjelfva lårarnas

väggar och botten samt på mjölsäckarna, men äfven på ytan af mjölförrådet, hufvudsakligast på kornmjöl, som legat öfver sommaren. Äfven på rågmjölet funnos några exemplar. I de undre lagren i mjölmassan träffades skalbaggen icke, ej heller lyckades jag finna en enda larv. Ehuru trälårarna voro öfver hufvud väl gjorde med släta väggar funnos mellan bräden springor särdeles lämpliga till den lilla skalbaggens förpuppning.

Af allt syntes framgå att skalbaggen förut funnits i magasinet och icke medföljt med det mjöl, som senast införts från Hiitola och bland hvilket det först observerats. Då magasinet året om hållits varmt, kan man förstå, att förhållandena varit gynnsamma för artens fortplantning och det är derför möjligt att de första exemplaren redan för en längre tid sedan inkommit på ett eller annat sätt.

Genast insågs att här icke var fråga om någon nämnvärd skada eller hotande fara. Exemplaren voro icke synnerligen talrika. Många andra insekter t. ex. *Ptinus-* och *Sitodrepa*-arter förekomma sommartid nästan i lika stor mängd i magasiner och skafferier och inkomma lätt i maten, och då ifrågavarande *Tribolium* är betydligt mindre, är den af föga betydelse. Också var den enda olägenhet, som hittills försports, att några fångar klagat öfver „att det fanns *maskar* i drickat.“ Man hade nemligen sållat mjölet och användt det gröfre kliet till brygd, och då skalbaggarna stannat bland detta hade några exemplar visat sig i dryckeskärlen.

Några åtgärder för insektens utrotande syntes därför ej vara nödvändiga; men om den skulle blifva besvärlig torde de medel, blifvit använda mot den så kallade kornvifveln (*Calandra granaria*) vara de ändamålsenligaste.

Vidare föredrog talaren om

Berosus lapponicus J. Sahlb. n.sp.

Under min senaste resa till Lappland 1887 fann jag i Ratasjoki, en biflod till Torneå elf, belägen midt under polcirkeln i Turtola socken, den 7 september tvenne exemplar af en *Berosus*, hvilken genom sin storlek och färgteckning genast visade sig afvika från den enda förut kända finska arter af detta slägte, *B. luridus* L. Vid jämförelse med andra hittills beskrifna euro-

peiska arter af detta slägte fanns lätt att vi här hade framför oss en ny art. Till storlek och färg har den en viss yttre likhet med *B. signaticollis* Charp., hvilken förekommer i södra Sverige och äfven i norra Sibirien, men skiljer sig genom ännu ljusare färg och elytras punktur samt den egendomligt formade metalliska fläcken på prothorax och byggnaden af genitalsegmenten hos hannen. Från *B. luridus* afviker den genom dubbel storlek och ljusare färg och genitalsegmentens byggnad. En utförligare beskrifning kommer att ingå uti *Enumeratio Coleopterorum Fenniæ.*

Herr doktor Kihlman redogjorde för

De finska formerna af slägtet Rosa.

De i Herbarium Musei fennici förvarade *Rosæ* hade under senaste sommar blifvit granskade af den illustre *Rosa*-kännaren, direktor Crépin i Brüssel. Som resultat af denna revision framgick att de hos oss med namnen *R. canina* L. och *R. dometorum* Thuill. betecknade formerna rätteligen tillhörde resp. *R. glauca* Vill. och *R. coriifolia* Fries. Den i Herb. Mus. fenn. ed. II upptagna var. *Raui* (Traut.) är en trädgårdsform af *R. rubrifolia* Vill.; den rätta *R. tomentosa* (Sm.) är ej heller funnen hos oss, utan hvad som så kallats är en form af *R. mollis* Sm. (*R. villosa* L. i H. M. F.).

Beträffande arternas utbredning så vidt densamma för närvarande är känd är att märka följande.

Rosa glauca Vill. är känd från kusttrakterna mellan Åland och Koivisto samt från Ladogas stränder (Pyhäjärvi socken och Sortavala trakten); är äfven funnen i Kvarken och finnes troligen jämväl längs kusten söderut. Inåt landet aftager den hastigt i ymnighet och går knapt högre än till Lojo sjö och Nummenkylä i Sjundeå. Öfriga uppgifter bero antingen på förvexling med *R. cinnamomea* eller äro af annan orsak ej säkra.

R. coriifolia (Fr.) synes hafva en tämligen likartad utbredning som föregående; dock saknas exemplar från Ladoga och finnas ej heller längre norrifrån än från Raumo.

R. mollis Sm. finnas från skärgårdstrakterna mellan Raumo och Helsinge samt från Lojo.

I afseende å *R. cinnamomea* och *R. acicularis* är ingenting väsentligt att tillägga.

Direktor Crépins meddelande i bref till föredragaren är så vidt det är af allmännare intresse af följande lydelse:

— — — — „Comme vous le verrez quand ces matériaux seront de retour dans votre Musée, vous aurez à supprimer, pour la Finlande, les R. canina avec variétés, Raui, dumetorum et dumalis, ainsi que le R. tomentosa.“

„Vous n'avez en Finlande que les R. glauca Vill., R. coriifolia Fries, R. mollis Sm. (= R. mollissima Fries non Willd.), R. cinnamomea L. et R. acicularis Lindl. (= R. carelica Fries). Je n'avais pas besoin de consulter vos herbiers pour savoir que vous ne possédez pas les R. canina et R. tomentosa.“

„Le R. canina des plais ou des collins du midi et du centre de l'Europe devient de plus en plus rare à mesure qu'on s'élève vers le Nord, où il finit par disparaître pour être remplacé par les R. glauca Vill. et R. coriifolia. Le même fait se reproduit dans nos Alpes, où le R. canina est ordinairement remplacé plus ou moins complètement par les R. glauca et R. coriifolia, qui sont deux espèces subordonnées *montagnardes* du R. canina de la plaine. Fries s'est également trompé au sujet du R. glauca qu'il avait méconnu en Scandinavie. Swartz avait distingué celui-ci sous le nom de R. venosa.“

„Mon ami Scheutz avait également méconnu le fait de la disposition des R. glauca et coriifolia vers le Nord et, trompé par des apparences, il a déterminé des R. coriifolia sous les noms de R. canina et R. dumetorum.“

„Vous avez en Finlande le R. glauca habituellement à dents simples, très-rarement à dents doubles ou composés. Il est probable qu'on trouvera des variations à pedicelles hispides-glanduleux. Même chose pour le R. coriifolia. Je considère ce dernier comme l'état perlusant du R. glauca.“

„Parmi vos nombreux spécimens du R. cinnamomea, je n'ai pas vu la var. glabrifolia, forme curieuse qui existe dans plusieurs gouvernements de la Russie.“

— — — — — — — — — — — — — — — — — — —

„J'oubliais de vous dire que je n'ai point cherché à mettre des noms de variétés aux spécimens de votre collection. C'est là une chose difficile à faire à cause de la multitude de variations.“

Herr dr Kihlman anmälde vidare att herr rektor S. Almqvist i Stockholm ånyo reviderat vissa former af de finska *Carices distigmaticæ* och i flere punkter kommit till en från sin tidigare framställning afvikande uppfattning; särskildt gälde detta gruppen *salinæ*. Då en utförligare redogörelse af herr Almqvist själf inom kort vore att förvänta, ville föredragaren under hänvisning till meddelandet i Botaniska Notiser för 1891 endast framhålla att den arktiska var. *stans* Dr. af *C. aquatilis* uppvisats ega en stor utbredning på Kola halfön; att hybrider af *Carix rigida* med varr. *flavicans* och *hæmatolepis* af *C. salina* igenkänts bland F. Nylanders samlingar från Jokonga och Litsa samt att den rätta *C. halophila* F. Nyl. befunnits utgöra en hybrid mellan *C. aquatilis* och *C. salina cuspidata,* medan de österbottniska former, som gått under detta namn, äro att anses såsom former af *C. salina cuspidata.* Äfven en hybrid af *C. juncella* med *C. salina* finnes från Hvitahafskusten, äfven den tagen af F. Nylander.

Slutligen tillkännagaf herr dr Kihlman att han af herr bergsingeniören A. F. Tigerstedt emottagit ett mundtligt meddelande angående **förekomsten af Dryas i Kuusamo**.

Under en embetsresa senaste sommar hade herr Tigerstedt besökt öfre loppet af Oulanganjoki och därvid anträffat *Dryas* i närheten af gränsen mot Kuolajärvi vid flodens utlopp i Savilampi sjö. Arten uppträdde här i stor ymnighet, ofta täckande marken på den mycket höga och branta södra elfstranden; den iakttogs på en sträcka af 2—300 steg uppför floden, men torde, att döma af terrängförhållandena, finnas på flere lokaliteter högre upp. Jemte *Dryas,* som vid tiden för herr Tigerstedts besök den 10 augusti bar nästan mogna frukter, iakttogos rikliga krypviden, hvilka dock af brist på exemplar tyvärr icke kunnat till arten bestämmas. — Äfven på ett annat ställe nämligen vid den sista stora forsen före elfvens utfall i Paanajärvi hade *Dryas* visat sig, äfven här på södra stranden.

Den öfverraskande förekomsten af en utpräglad *Dryas*-formation inom Kuusamo barrskogsregion, hvarom hr K. E. Hirns meddelande på Sällskapets oktobermöte lemnade första underrättelsen, framstår genom dessa nära nog samtidigt med hr Hirn gjorda iakttagelser i delvis ny belysning. Den af hr Hirn upptäckta

fyndorten synes nämligen vara att anse som en yttersta förpost af en *Dryas*-relikt, hvilken möjligen i de oundersökta skogstrakterna längre mot NW kan hafva en icke alldeles obetydande utbredning. I de här förekommande, ravinlikt inskurna ström- och bäckdalarna med deras ansenliga, långt fram på sommaren kvarliggande snömassor torde formationen funnit sin säkraste tillflyktsort. Enligt herr Tigerstedt är marken här öfveralt impregnerad med kalk, och såväl kalk som dolomit uppträder i fast klyft. I hvad mån denna markens sammansättning måhända influerar på utbredningen af *Dryas*-formationen kan för närvande icke afgöras. En närmare undersökning af denna för vårt land förut okända växtformation vore utan tvifvel högeligen önskvärd, så mycket mer som densamma genom sin typiska förekomst inom skogsregionen träder i ett annat och intimare förhållande till denna senare än hvad fallet vanligen är i högfjällen.

Herr magister K. M. Levander förevisade en uppstoppad *Pinicola enucleator* ♂, hvars ursprungligen klart röda färg under vistelse i bur (hos vaktmästare Nyberg) under ett års tid blifvit gulaktig och de gråa färgerna mörka. Några honor af samma art, som samtidigt fångats och hållits i bur lika länge, hade icke förändrat sig.

Till de zoologiska samlingarna har inlemnats: *Cypselus apus*, tagen i en bagarstuga i Helsingfors den 7 november 1893, af pedell Wikström; *Syrnium uralense*, skjuten å Svartå egendom, gifven af baron F. Linder; *Turdus merula* unge, tagen den 17 juli 1893 i Nurmijärvi af magister K. E. Stenroos; *Pinicola enucleator*, mörk burfågel, af vaktmästare G. Nyberg.

Om förekomst af strömming i träsk

jämte några ord

om den i vår skärgård fångade „sillen“

af

O. M. Reuter.

Det är en i allmänhet sällsynt företeelse att värkliga hafsfiskar trifvas och lefva i fullständigt sött vatten, under det däremot åtskilliga sådana förekomma i bräckt vatten med ringa salthalt. Emellertid har man sig bekant att flundran (*Pleuronectes flesus)* lefver i flere af Norges och Danmarks elfvar och färskvattenssjöar, äfvensom i par träsk på Gotland. Hos oss anträffas den likväl i allmänhet icke ens i vår inre skärgård, åtminstone icke i trakterna kring Åbo. Redaktör Ossian Reuter har dock meddelat mig att han en gång för omkring 25 år sedan på långref i det s. k. „Mörby-hafvet“, det djupaste och bredaste stället af Pojo-viken, erhållit en flundra och tre eller fyra torskar. Han anmärker emellertid att hafsvattnet måhända då steg oftare upp i viken, än nu är fallet. I norra delen af Botniska viken, där vattnets salthalt äfvenledes är högst obetydlig, aftaga båda ofvan nämnda fiskarter i antal alt mera, och på Ulkogrunni fiskläge omkring 30 kilometer utanför Ijo elfs mynning, där stort strömmingsfiske bedrifves, visste man, enligt samma meddelares uppgift, berätta att endast *en* flundra för många år sedan där blifvit sedd, medan torsken är fullkomligt obekant på platsen.

Däremot har man hos oss i träsk funnit en annan hafsfisk, som för öfrigt ingenstädes anträffats under sådana förhållanden,

nämligen strömmingen *(Clupea harengus* var. *membras)*. Såsom af nedanstående framgår, är det dock tvifvel underkastadt, huruvida vattnet i dessa träsk är *fullständigt* sött. Några prof däraf hafva icke tagits.

I sina år 1878 publicerade „Anteckningar om Korpo och Houtskärs socknar p. 289 (Bidrag till kännedom om Finlands natur och folk, XXVIII) berättar nämligen dr L. V. Fagerlund att på Björkö i Korpo yttre skär förekommer en „varietet“ af strömming i ett träsk. „Sannolikt har träsket“, yttrar han, „fordom stått i förbindelse med hafvet, men gör det ej mera. Omgifvet på de flesta sidor af höga brant stupande klippväggar, skiljes det från hafvet på ett ställe i nordväst af en landttunga, så pass låg och smal att vid högt vattenstånd, stark blåst och ovanligt hög sjögång något skum från vågornas toppar kan stänka in i träsket. Detta är omkring 10 famnar djupt och för strömmingens fångande utlägges skötor i detsamma.“ Vid Societas pro Fauna et Flora Fennica sammanträde den 13 maj 1878 inlämnade dr Fagerlund till samlingarna två exemplar af denna strömming och upplyste därvid att den landttunga, som skiljer träsket från hafvet höjde sig omkring en och en half famn öfver hafsytan och sluttade at båda sidor“, men, heter det vidare, „äfven på detta ställe har bärget flere famnars bredd.“ Den i träsket befintliga strömmingen skiljes äfven af allmogen både till smak och skapnad från hafsströmming (Meddel. Soc. F. et Fl. Fenn. VI, p. 205).

Genom herr kyrkoherden H. H. Snellmans benägna förmedling har jag om nämnda träsk erhållit ytterligare följande upplysningar. Dess storlek har uppskattats olika, från fyra till flere tunnlands vidd. På somliga ställen är det ända till 12 à 13 famnar djupt. Man antager att det för 100 à 200 år sedan stått i förbindelse med hafvet. Dess yta ligger omkring 6 fot högre än hafvets, och traditionen förmäler att när det stormar på hafvet råkar äfven träsket i stort uppror. Vid ovanligt högt vattenstånd senaste vinter hade sjön skvalpat inåt träsket. Vattnet där torde icke ens nu vara fullkomligt sött, men dock på långt när icke så saltigt som vattnet i hafvet — „det kan i nödfall användas till dricksvatten.“

„Strömmingen i träsket“, skrifver herr Snellman, „har minskats år för år. På senare tider torde det knapt lönat sig att

fiska. För par decennier tillbaka fångades några åttingar om året. Sista höst fångades under tre nätter endast par tiotal. Uppgiften att fisken skulle sakna rom har visat sig falsk. Emellertid är denna strömming fetare och smakligare än annan. Befolkningen kallar den „sill" och menar sig om våren ibland fånga en alldeles liknande fisk i hafvet. Gädda och aborre hafva äfven påträffats i träsket, men är mager och fångas sällan."

Kyrkoherden Snellman har benäget till universitets finska museum insändt några exemplar strömmingar, fångade senaste höst i träsket på Björkö.

Så långt herr Snellman.

Enligt hvad jag erfarit, skulle strömming förekomma inom Åbo skärgård ytterligare på två andra ställen i färskt vatten. Jag har om dessa lyckats erhålla följande närmare underrättelser.

Det ena stället är ett träsk vid Medelby i Houtskär socken. Kyrkoherden Max Lagerbohm har lämnat nedanstående redogörelse för detta och strömmingens förekomst däri.

Träsket är ungefär $1/2$ verst långt och $1/4$ verst bredt, omkring 7 à 8 famn djupt. Numera står det ej ens under högt vatten i förening med sjön, men för omkring 40 år sedan ledde ett dike från träsket till hafvet. För omkring 90 à 100 år sedan kunde man komma med båt från hafvet till träsket. Numera är vattnet alldeles sött [1]), men ännu för omkring 40 år sedan var det så saltigt att det ej kunde användas till dryck. Emellan träsket och närmaste hafsstrand torde vara omkring 100 famnar. Bottnen är gyttjig och mjuk, stränderna djupa och bärgiga, ställvis växer dock vass. Träsket är fiskrikt. Där förekomma gädda, abborre, lake, ål, mört, löja; till och med lax har anträffats.

Strömming erhölls för omkring 40 år sedan — så länge träsket genom diket stod i förbindelse med hafvet — några åttingar och fjärdingar i stöten. Sista gången strömming ficks, var fångsten blott två exemplar.

„Till utseendet var strömmingen enligt uppgift af häradsdomaren på stället ej olik andra, men väl till smaken, i det den

---

[1]) Enligt uppgift. Detsamma har äfven uppgifvits om vattnet i träsket på Björkö, men enligt kyrkoherden Snellman är denna uppgift ej alldeles korrekt

var mycket bättre. Den var så fet, yttrade han, „att när den stektes i panna behöfdes aldrig smör". Någon mjölke eller rom fann man aldrig, utan var det såsom om ister funnits i stället."[1])

Yttermera har man anträffat strömming i den s. k. „insjön" vid Västerholmarna å Högsar i Nagu, hvarom stud. P. Hj. Olsson välvilligt meddelat följande:

„Insjöns" största djup är vid pass 20 fot, dess höjd öfver hafvet vid normalt vattenstånd 1 $^{1}/_{2}$ fot. Vid högvatten, vare sig i hafvet eller i träsket, rinner vattnet öfver på tvänne ställen. På det ena af dessa är afståndet från hafvet 6 famnar. Bottnen är gyttjig, stränderna omväxlande djupa och grunda. Vass växer blott på några ställen. Skog, äng och äfven branta bärg stöta till träsket. Skilnaden i salthalt mellan träskets och hafvets vatten är märkbar. I träsket förekomma gädda, mört, abborre, braxen, id, ruda, lake, ål, gös m. fl.

Af strömmingen fångas endast till husbehof någon tunna i september — oktober. Den utmärker sig genom en delikatsmak och är mycket fetare än hafsströmming. Lektiden är obekant."

Herr Olsson har till samlingarna inlemnat några exemplar af denna strömming, hvilka jag har äran förevisa och hvilka utmärka sig genom sin ovanliga fetma. Vid företagen undersökning har hos dem funnits väl utbildad rom.

Af de tre träsk, i hvilka strömming fångats, är salthalten åtminstone på Björkö visserligen minimal, men förefinnes dock; hvad Högsar träsket beträffar säges att skilnaden mellan träskets och hafvets salthalt är märkbar, hvaraf den slutsats torde få dragas att vattnet äfven i träsket dock icke är fullkomligt sött; uppgiften från Medelby åter torde fordra bekräftelse.

Att strömming skulle trifvas i alldeles sött vatten kan på grund af ofvanstående icke anses ådagalagdt. Också i de tre träsk, i hvilka den nu iakttagits, har den år för år förminskats till antal. De orsaker, hvilka härtill hafva kunnat medvärka, kunna icke utan vidare undersökningar angifvas. Möjligen hafva de

---

[1]) Denna uppgift bör mottagas med reservation, ty alldeles det samma har äfven meddelats om strömmingen i träsket på Björkö, men befunnits vara oriktigt. Huru osäkra allmogens uppgifter i dylika fall äro framgår äfven däraf att man t. ex. ganska allmänt här påstår att hvassbuken aldrig fås med rom vid våra kuster. O. M. R.

i träsken förekommande roffiskarna därtill bidragit. På grund af de oriktiga uppgifterna att strömmingen skulle blifva steril i dessa träsk, hvilka uppgifter i fiskens ovanliga fetma ega ett skenbart stöd, trodde jag en tid att steriliteten medvärkat till dess minskning, men detta antagande synes på grund af senare inhemtade upplysningar hafva varit förhastadt. Alldeles omöjligt är dock icke att uppgifterna om steriliteten icke äro alldeles gripna ur luften och att rom värkligen icke förekommer så allmänt och rikligt som hos hafsströmmingen samt sålunda nämda antagande till någon del likväl kan vara grundadt. Jag är dock icke i tillfälle att närmare undersöka förhållandet. Här må blott omnämnas att ett gängse påstående låter äfven den feta strömmingen från inre delen af Pojo-viken, i handeln allmänt känd under namn af „Baggby-strömming", vara steril. Om värkliga skäl för detta påstående finnas kan jag icke nu afgöra.

Emellertid synes strömmingen, om den äfven icke tilltagit i antal, dock trifvas godt i de ofvan anförda träsken, att dömma af dess förvånande fetthalt. Orsaken till denna fetma, som icke får sökes i steriliteten, då äfven de till museet inlemnade romstinna honorna från Högsar äro i hög grad feta, ligger måhända i riklig tillgång på någon viss föda. Men hittills äro alla undersökningar beträffande våra vattens planktonhalt så ofullständiga, att några gissningar i detta afseende icke ens kunna komma i fråga.

På grund af det ekonomiska värde, denna feta träskströmming utan tvifvel eger, har man uttalat tanken att det vore en möjlighet att öfverföra strömming i våra insjöar och där uppdraga en sådan fet form. Jag vill icke uttala mig i denna fråga, då existensförhållandena för strömmingens fortkomst äfven i de tre träsk, där den hittills iakttagits, synes mig så ofullständigt utredda. Frågan förefaller i alla händelser icke alldeles tanklöst framkastad och nog förtjänt af en allsidigare utredning.

Huruvida den i färskt vatten funna strömmingen företer några konstanta formafvikelser från hafsströmmingen, har jag naturligtvis icke kunnat afgöra med det för handen varande ringa materialet.

* * *

I sammanhang med frågan om olika strömmingsformer i vår skärgård må det slutligen tillåtas mig att — om äfven något utanför ämnet för denna uppsats — här fästa uppmärksamheten vid den af vår allmoge med namn af *sill* betecknade stora form, om hvilken äfven R. Lundberg talar i sina „Bidrag till kännedomen om strömmingen i Stockholms skärgård" (Bihang Vet. Akad. Handl. III, N:o 4, 1875). Nämnde författare är böjd för att betrakta den såsom endast stora, fullt utvuxna individer af vanlig strömming. Han medger dock att den vore förtjänt af en närmare undersökning (p. 7). Malmgren omnämner äfven densamma i „Kritisk Öfversikt af Finlands Fiskfauna" och uppger dess längd från 13 till 15 tum eller 325—375 mm. samt anför att den finnes vid vår södra och västra kust ända upp till Kvarken. „Den utgör", yttrar han, „säkert en egen från strömmingen *skild ras,* ty den lefver alltid skild från strömmingen och begagnar alltid skilda lekplatser." I Kälfjärd uppgifves dess lektid inträffa under tiden mellan Johanne och Jakobsmässa, vid Helsingfors på *senhösten.*

Emellertid har lika litet jag, som någon annan, hvilken jag i detta afseende tillsport, sett „sill" från trakten kring Helsingfors torgföras under andra tider än våren och försommaren. Enligt redaktör Ossian Reuter fångas denna sill på vissa ställen kring Helsingfors med särskilda sillskötar (med större maskor än strömmingsskötorna) i slutet af *maj* och början af *juni.* Äfven i Kökar på Åland och på Korpo-Utö användas enligt samma meddelare särskilda sillskötar. För resten förekommer „sillen" äfven enligt hr Reuter tillsamman med den strömming, som på *försommaren* stiger upp att leka. Sålunda har han meddelat mig att man i Horslök och Härkäpää byar på Sarfsalö i Pernå tidtals under denna tid med strömmingsnot erhållit $^1/_3$ „sill" och att „sillen" utgjort i Lovisa viken i medlet af juni $^1/_5$ af den där i storryssjor fångade strömmingen. Särskildt framhölls att äfven här några mellanformer hvad storleken beträffar saknades mellan den vanliga strömmingen och „sillen."

Då jag i *juni* sistlidne sommar besökte Kyrkslätts skärgård, bedrefs som bäst ifrigt strömmingsfiske. En och annan sill hade äfven fåtts och man hade inalles insamlat något mer än en tunna sådana. Jag uppmätte dem och fann deras längd i allmänhet

uppgå till 370 mm. Redan midsommartiden begynte de försvinna, under det däremot den vanliga strömmingen erhölls ännu länge därefter. Enligt uppgift af landthushållaren Åberg fångades de *enstaka bland öfrig strömming*, dock hade man en gång vid Junkars i ett enda notvarp erhållit en hel tunna s. k. sill; andra tider än om *försommaren* visade sig „sillen" icke häller härstädes.

Äfven i den yttre skärgården utanför Åbo förekommer, såsom af ofvanstående rader framgått, samma sillform. Kapten E. Eriksén meddelar mig därom att den t. ex. vid Nagu-Sandö „i *midten af juni* börjar visa sig *bland vanlig strömming* och erhålles till juni månads slut, hvaremot den nästan aldrig mer låter se sig i juli månad." De största exemplar, som fångats, hafva mätit 12 tum i längd. Enligt hans förmodan förelåge här en större ras, som förvillat sig bland vanlig strömming.

Att döma af dessa uppgifter, äfvensom däraf att denna sill ofta anträffas i enstaka exemplar bland vanlig utanför Helsingfors i maj fångade strömming, men mig veterligen icke under hösten, synes Malmgrens uppgift om dess lektid icke bekräftas, lika litet som att den skulle hålla sig i särskilda stim från vanlig strömming. Då den emellertid tyckes komma till våra kuster endast en kort begränsad tid på året och då mellanformer i storlek mellan denna „sill" och vanlig strömming under dessa tider icke anträffas, torde denna forms natur helt visst ännu icke kunna anses vara utredd, utan väl förtjänt att närmare undersökas af våra iktyologer *ex professo.*

Mötet den 3 mars 1894.

Cansas Academy of Science i Topeca hade insändt sina publikationer och anhållit om skriftbyte, hvartill bifölls.

Bibliotekarien herr magister A. Arrhenius omnämnde att en hylla i universitetets-bibliotekets läserum af herr professor Bolin upplåtits för till Sällskapet senast anländ literatur, hvilken altså kommer att där vara tillgänglig under en månads tid, hvarefter den utbytes mot nyanlända publikationer.

Beslöts att genom annonser uppmana hugade exkurrenter att inom mars månad inlemna sina ansökningar till ordföranden.

Herr professor O. M. Reuter inlemnade till *Acta* en uppsats med titel „*Apterygogena fennica. Finlands Collembola och Thysanura*" och redogjorde för dessa djurs förekomst i Finland.

Herr professor O. M. Reuter fäste uppmärksamheten på det intresse ett noggrant studium af floran och faunan på våra utskärs klippor skulle äga och uttalade förhoppningen att någon kompetent person ville åtaga sig undersökningen. Som ett särskildt lämpligt område framhöll hr Reuter skärgården söder om Kökar, samt Kökar, Utö, Jurmo, Vänö jämte kringliggande smärre klippor. Det väckta förslaget gaf anledning till ett meningsutbyte mellan herrar Reuter, Elfving, Palmén, Sahlberg och Norrlin.

Ordföranden professor J. A. Palmén meddelade, att den af Sällskapet i anledning af torf-fynden i östra Finland tillsatta komitén ansett nämda torflager förtjänta af noggrann undersökning samt beslutit föreslå att forstmästare R. Herlin blefve satt i tillfälle att på ort och ställe göra naturhistoriska iakttagelser samt insamla för närmare undersökning behöfligt material. På förslag af mag. Herlin, som önskade införskaffa närmare upplysningar om

det metodiska tillvägagåendet vid undersökningen, beslöts att uppskjuta saken till nästa möte, då frågan skulle upptagas i samband med andra anslagsfrågor.

Herr professor Fr. Elfving yttrade: Vid novembermötet hade uppdragits åt en komité att inkomma med yttrande i anledning af ett af mig väckt förslag om att söka vinna utredning rörande kulturväxternas utbredning i landet. Denna komité har ansett att tanken synts väl förtjänt af att realiseras och att lämpligt vore att till en början utsända frågebref till intresserade personer i landsorten för att af dem erhålla upplysningar. Komitén hade tänkt sig dylika frågebref af två olika kategorier, de ena afsedda att tillställas så många personer som möjligt äfven af allmogeklassen samt omfattande endast sädesslag och ängsväxter, fruktträd och bärbuskar samt de viktigaste köksväxterna, de andra, hufvudsakligen afsedda för jordbrukare af herremannaklassen, upptagande de mindre allmänt spridda kulturväxterna.

Med godkännande häraf öfverlämnade Sällskapet åt komiterade att vidtaga alla för undersökningens bedrifvande nödiga åtgärder.

Friherre E. Hisinger förevisade samt inlemnade till samlingarna galläpplebildningar tagna på *Quercus ilicifolia* i trädgården på Fagervik, hvilka något liknade dem som cynipiden *Andricus fœcundatrix* förorsakar. Föredragaren uppmanade herrar exkurrenter att gifva akt på huruvida äfven vanlig ek visar dylika bildningar. Herr professor Sahlberg uttalade förmodan att två slags galläpplen, förorsakade af olika generationer af samma cynipidart kunde finnas på samma ek, emedan gallbildaren troligen hörde till dem, som hafva växlande generationer.

Herr doktor A. O. Kihlman förevisade en egendomlig masurbildning på björk, funnen i Taivalkoski och inlemnad af herr byggmästare Aug. Karling.

Herr magister A. Arrhenius förevisade exemplar af *Stachys annua* L., tagna af lyceist Thuring vid Perkjärvi station i Mohla socken på en öppen, sandig plats i skog. Herr professor Saelan

upplyste om att denna art tagits hos oss en gång förut, nämligen som ruderatväxt på en gård i Viborg.

Herr student H. Lindberg anmälde att den hos oss endast på Åland anträffade *Sphagnum imbricatum* senaste sommar tagits af herr student P. Hj. Olsson i Kimito socken, som utgör artens nordostligaste kända fyndort.

Till de zoologiska samlingarna hade blifvit inlemnade:

Coluber austriacus Laur. från Åland, Geta, juli 1892, af herr K. O. Bomansson (genom H. Lindberg); *Centronotus gunellus* från Bottniska viken utanför Kaskö, erhållen i strömmingsköta, juli 1892 af fiskaren J. Nisén (genom mag. J. Lindén); 10 arter fiskar från Esbo och Kyrkslätt skärgård af fil. kand. K. M. Levander samt 2 arter fiskar från Helsinge skärgård, sommaren 1893, af vaktmästare G. Nyberg; 8 arter sällsynta skalbaggar från Hausjärvi och Helsingfors af stud. Stenius, samt omkring 10 arter skalbaggar ifrån Kristina socken af stud. Streng; *Palæmon squilla* från Mejlans vid Helsingfors, tagen i augusti 1893 af vaktmästare G. Nyberg; tång *(Fucus)* med talrika fastsittande exemplar af *Balanus improvisus* från Helsingfors skärgård af fil. kand. K. M Levander.

De botaniska samlingarna hade fått emottaga följande gåfvor:

35 exemplar Hieracier fr. Vihti af mag. J. A. Flink; 11 kärlväxter från Karkku af dr Hj. Hjelt; 48 lefvermossor och 18 hvitmossor från Karelska näset af stud. H. Lindberg; *Elodea canadensis* fr. Siestarjoki af stud. H. Lindberg; *Peziza æruginosa* från Hollola af dr Wainio; 165 mossor från Kimito, deribland *Hypnum sarmentosum,* ny för provinsen, af stud. P. Hj. Olsson.

Till korresponderande medlem invaldes på förslag af herr professor Elfving professoren i botanik i Montpellier herr Charles Flahault, närmast på grund af hans förtjänster om den finska algfloran.

Mötet den 7 april 1894.

Ordföranden föredrog de fem ansökningar om understöd för naturalhistoriska exkursioner, som inom utsatt tid inlemnats, samt anmälde att forstmästaren R. Herlin förklarat sig villig att undersöka torflagren i Pyhäjärvi socken vid Ladoga samt för ändamålet anhållit om ett resebidrag af 200 mark.

På förslag af tryckningsutskottet beslöt Sällskapet bevilja herr student H. Lindberg 350 mk för botaniska forskningar på Karelska näset, herr forstmästare R. Herlin 200 mk i nyss angifvet syfte, herr student V. Borg 100 mk för botaniska exkursioner i Kalvola socken samt herr student Hj. Olsson 120 mk för floristisk undersökning af Nagu socken med uppmärksamheten särskildt fästad vid hafsstrandens vegetation.

Ordföranden meddelade att den af Sällskapet tillsatta komitén för uppgörande af förslag till nya stadgar numera fullgjort sitt uppdrag samt utdelade till de närvarande komiténs i tryck föreliggande förslag. Detta stode att erhålla å zoologiska och botaniska museerna äfvensom i Universitetsbibliotekets läserum.

Till publikation anmäldes af herr doktor K. M. Levander: *Beiträge zur Kentniss der Pedalion-Arten,* utgörande en anatomisk beskrifning af det egendomliga hjuldjurslägtet *Pedalion,* af hvilket man hittills känt endast en art, men af hvilket författaren lyckats uppdaga en ny art, den han benämnt *P. fennicum;* vidare *Materialien zur Kenntniss der Wasserfauna in der Umgebung von Helsingfors. I. Sarcodina, Mastigophora, Infusoria,* upptagande omkring 200 arter, bland dem ett tiotal för vetenskapen nya; samt slutligen *Kleine Beiträge zur Kenntniss des Thierlebens unter dicker Eisdecke in einigen Gewässern Finlands.* Likaledes inlemnades af herr kandidat K. E. Stenroos att offentliggöras *Die Cladoceren der Umgebung von Helsingfors,* upptagande 52 till största delen för Finland nya arter, samt *Cladocerfaunan i Nurmijärvi sjö.*

På förslag af bibliotekarien beslöts om skriftbyte med Verein der Freunde der Naturgeschichte in Mecklenburg, Muceo national de Montevideos samt Wisconsin Academy of sciences, arts and letters i Madison, af hvilka de två förstnämda insändt publikationer och det tredje anhållit om skriftbyte.

Föredrogs

Förteckning öfver Hydrachnider, samlade i Helsingfors vestra skärgård och bestämda af **Erik Nordenskiöld**[1].

Atax crassipes Müll. Esbo, träsk på ön Pentala, $18^{4}/_{8}93$. E. Nordenskiöld. (Kuusamonjärvi äfvensom i sjöar nära Kuopio enligt Koenike).

Atax spinipes Müll. Esbo, inre skärgård bland vass $18^{15}/_{8}93$. K. M. Levander. (Kuusamonjärvi enligt Koenike).

Nesæa coccinea Koch. Esbo, Ramsö sund $18^{26}/_{6}$ och $^{24}/_{7}93$. E. N—d. (Kallavesi enligt Koenike).

Nesæa longicornis Koch. Esbo inre skärgård bland *Chara* $18^{26}/_{4}$ och $^{24}/_{7}93$. E. N—d.

Hydrochoreuthes cruciger Koch. Esbo inre skärgård bland *Chara* $18^{26}/_{6}$ och $^{24}/_{7}93$. E. N—d.

Hydrochoreuthes ungulatus Koch. Esbo, Ramsö sund $18^{24}/_{7}93$. E. N—d.

Hygrobates impressus Neuman. Esbo inre skärgård, bland vass $18^{3}/_{8}90$. K. M. Levander.

Axona versicolor Kramer. ♂ och ♀. Esbo, Ramsö sund, *Chara*, $18^{24}/_{7}93$. E. N—d.

Arrhenurus emarginator Koch. ♂ och ♀. Esbo, Ramsö sund $18^{26}/_{8}89$. K. M. Levander. (Några små sjöar vid Kuopio enligt Koenike).

Limnesia histrionica Bruz. Esbo, träsk på ön Pentala $18^{4}/_{8}93$. E. N—d.

Limnesia pardina Neum. Esbo, Ramsö sund $18^{24}/_{7}93$. E.

---

[1]) Angående Finlands Hydrachnider har förut publicerats: „Verzeichniss finnländischer Hydrachniden" af prof. Koenike i Abhandlungen des naturwiss. Vereins in Bremen" Bd. X, 1889. Förteckningen upptager 14 arter, bestämda efter exemplar, samlade af dr. O. Nordqvist.

N—d. (Äfven tagen i Hermanonkimaanjärvi och Sääksjärvi i Mäntsälä af E. N—d).

Eylais extendens Latr. Esbo, lergrafvar vid Skälörn $18^{27}/_{7}93$, Pentala träsk $18^{4}/_{8}93$. E. N—d. (Yli-Kitkajärvi, Kallavesi och Sammakkolampi enl. Koenike. Bäck vid Kuopio, K. M. Levander).

Limnochares holosericeus Latr. Esbo, lergraf vid Skälörn $18^{27}/_{7}93$. E. N—d. Sammastädes 1892, A. Westerlund. Pentala träsk $18^{4}/_{8}93$. E. N—d.

Underfamiljen Halacaridæ.

Aletes Seahami Hodge. Esbo, söder om Gåsgrundet, 10 m. djup, på alger. $18^{6}/_{8}93$. E. N—d.

Halacarus spinifer Lohmann. Lokal och tid som föregående.

Herr professor J. Sahlberg förevisade och anmälte en för vår fauna ny carabicid, *Bembidium adustum* Schaum., hvilken han funnit vid den sandiga stranden af ett tillflöde till floden Svir vid Gorki midsommartiden 1884. Denna art, som stod nära den nyligen såsom rekryt för vår fauna anmälda *B. varium* Oliv., men var mindre och hade vid basen bredare prothorax, starkare markerade strimmor samt mera utbredda gula teckningar på elytra, var ännu icke anträffad på Skandinaviska halfön, men förekom ganska allmänt i Östersjöprovinserna, norra Ryssland och Sibirien. I sammanhang härmed förevisade herr Sahlberg en annan ny skandinavisk carabicid, hvilken dock icke hörde till vår fauna. Det var *Oodes gracilis* Villa, hvaraf föredragaren för många år sedan under en kortare tids vistelse i Stockholm i juli månad 1863 fann tvenne exemplar under uppkastad *Phragmites* vid stranden af ett litet träsk vid Bellevue i närheten af Haga park. Exemplaren hade länge stått obestämda i föredragarens samling, men hade nu genom jämförelse med exemplar från sydligare Europa kunnat med säkerhet bestämmas. Arten är betydligt mera långsträckt än *Oodes helopioides* Fabr., har prothorax smalare, vid basen något afsmalnande samt föga punkterade sidor af metasternum. Förut var den känd från södra och mellersta Europa, men icke funnen nordligare än vid Berlin.

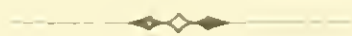
Ordföranden förevisade en af hr doktor A. R. Spoof i Åbo insänd honkräfta med första paret abdominalfötter utbildade såsom hos hankräftor.

Sekreteraren framlade till påseende ett antal af professor J. A. Palmén och rektor M. Brenner skänkta fotografiporträtt af Sällskapets medlemmar.

Då Flora-dagen, den 13 maj, i år infaller på pingstdagen, beslöt Sällskapet att begå sin årsdag lördagen den 5 maj samt på förslag af sekreteraren att i enlighet med gammal sed inom Sällskapet efter mötet samlas till ett enkelt samkväm, hvars anordning uppdrogs åt herrar K. M. Levander och R. Boldt.

Till de zoologiska samlingarna hade inlemnats af studeranden Hj. Olsson omkring 700 exemplar skalbaggar från Kimito, af professor J. Sahlberg omkring 400 arter skalbaggar mest från Karislojo, Helsingfors, Tavastland och Uleåborg, däribland 6 för finska samlingen nya arter.

De botaniska samlingarna hade af student K. E. Hirn fått emottaga *Juncus balticus* från Saltvik på Åland, ny för provinsen.

Kleine Beiträge zur Kenntniss des Thierlebens unter dicker Eisdecke in einigen Gewässern Finlands.

Von

K. M. Levander.

(Vorgelegt am 7 April 1894).

Um eine Vorstellung von dem Thierleben in unseren Gewässern während der Winterzeit zu gewinnen, haben auf meine Bitte einige meiner Freunde und ich selbst dann und wann bei Gelegenheit mit Netzen von Müller-Gaze Proben aus Eislöchern gefischt. Als Resultate meiner Untersuchungen will ich folgendes mittheilen.

I. **Maljalampi** und **Valkeinen** sind zwei Teiche bei Kuopio (63° n. L.) mit Ausfluss in den Kallavesi. Sie wurden im Neujahr 1891 von mir besucht und waren zu dieser Zeit mit dicker Eisdecke bedeckt. Mit einem an einem 2 m langen Stock befestigten pelagischen Netze wurden folgende Arten gefangen:

Protozoa. *Vorticella* sp., freischwimmende Colonie. Maljalampi.

Rotatoria. *Conochilus volvox* Ebg. Maljalampi.

Polyarthra sp. Mit schmalen und langen Cuticula-Anhängen; Maljalampi.

Triarthra longiseta Ebg. Maljalampi, Valkeinen.

Anuraea cochlearis Gosse. Maljalampi, Valkeinen.

„ *aculeata* Ebg. Maljalampi, Valkeinen.

Notholca longispina Kellicott. Maljalampi, Valkeinen.

Asplanchna priodonta Gosse var. *helvetica* Imh. Maljalampi, Valkeinen.

Turbellaria. Eine kleine *Rhabdocœle,* Maljalampi.
Cladocera. *Daphnia cristata* G. O. S. Maljalampi.
Bosmina longirostris O. F. M. Maljalampi. Valkeinen.
Acroperus leucocephalus Koch. Maljalampi.
Pleuroxus nanus Baird. Maljalampi.
Copepoda. *Cyclops* sp. Maljalampi, Valkeinen.
Diaptomus gracilis G. O. S. Maljalampi.
Nauplii. Maljalampi, Valkeinen.
Insecta. *Limnophilus? Larva.* Maljalampi.

Die Proben waren, dank dem Umstande, dass das Fischen in einem kleinen Eisloche eine grosse Ausbeute nicht gestattet, meistens quantitativ klein, was besonders in Betreff der einzigen Probe gilt, die ich aus dem Valkeinen bei sehr niedriger Temperatur (— 15° C.) erhielt. Von gewissen Formen enthielten sie jedoch zahlreiche Individuen und zwar von *Anurœa cochlearis, Notholca longispina. Asplanchna priodonta* var. *helvetica*, *Bosmina longirostris, Pleuroxus nanus, Cyclops* sp. und *Diaptomus gracilis.* Die Räderthiere trugen häufig Sommereier, die *Asplanchna*-Form sowohl Sommereier, resp. Embryonen, wie auch dickschalige Dauereier. Besonders bemerkenswerth ist, dass die Bosminen sich noch in dieser Zeit fortpflanzten und zwar durch Sommereier.

Am Ende Februar 1892 erhielt ich durch Herrn Cand. Med. E. Therman wieder eine Probe aus dem Teiche Maljalampi. Die Zusammensetzung der Fauna schien um diese Zeit des Winters ganz dieselbe zu sein. wie in der Neujahrszeit 1891, indem dieselben Arten wieder vertreten waren. Sehr zahlreich waren wieder *Anurœa cochlearis. Bosmina longirostris. Pleuroxus nanus, Cyclops* sp. und *Diaptomus gracilis.* Auch jetzt waren bei mehreren Exemplaren der *Bosmina longirostris* Sommereier, resp. Embryonen im Brutraume zu sehen.

II. Auf einer Reise in der Gemeinde Karttula ca. 40 km W. von Kuopio hatte ich d. 26 December 1893 Gelegenheit das pelagische Netz für einige Minuten in einen offenen, **Hirvenkoski** benannten Strom, durch welchen das Wasser aus einem Waldteiche in den Binnensee Virmavesi fliesst, zu tauchen. Da der genannte Strom ganz flach ist, und daher das Wasser eine starke Strömung hat, friert er im Winter nicht zu, während alle Teiche

und Seen mit dicker Eisdecke bedeckt sind. Die Temperatur der Luft betrug bei der Gelegenheit — 15° C. Die Probe, welche sogleich conservirt wurde, enthält folgende Räderthier-und Krebsthier-Arten.

Rotatoria. *Synchæta* sp. Mehrere Exemplare.
Anuræa cochlearis Gosse. Sehr zahlreich.
„ *aculeata* Ebg. Einzelne Exemplare.
Notholca longispina Kellicott. Zahlreich.
Cladocera. *Daphnia cristata* G. O. S. „
Bosmina longirostris O. F. M. „
Pleuroxus nanus Baird. Einzelne Exemplare.
Copepoda. *Cyclops* sp. Einzelne Exemplare.
Diaptomus gracilis G. O. S. Einzelne Exemplare.

Die meisten Individuen von der *Bosmina longirostris* sind mit leerem Brutraum, wenige tragen Eier und zwar Dauereier.

III. Aus Mittel-Finland habe ich noch zwei Proben anzuführen, welche ich Herrn Magister A. Westerlund verdanke. Sie sind aus einem in der Gemeinde Rantasalmi gelegenen Teiche, **Kosulanlampi**, und einem aus ihm entspringenden Bache d. 10 Januar 1893 aus Eislöchern gefischt und weisen folgende Species auf.

Rotatoria. *Polyarthra platyptera* Ebg. Einzelne Exemplare.
Anuræa cochlearis Gosse.
Notholca longispina Kellicott.
Cladocera. *Daphnia galeata* G. O. S.
„ *lacustris?* G. O. S.
Pleuroxus nanus Baird. Einzelne Exemplare.
Diaptomus gracilis G. O. S. Sehr zahlreich.

IV. Aus dem in Süd-Finland gelegenen, seichten, zum Theil mit Schilf und Binsen bewachsenen Binnensee **Nurmijärvi** hat Herr Magister K. E. Stenroos d. 24 April 1892 einige Proben aus einem Eisloche genommen. Die Eisdecke war nach seiner Angabe mehr als $^1/_2$ m dick; die Tiefe des Wassers unter der Eisdecke erreichte nicht 1 m. Die Proben enthalten nur eine *Cyclops*-Art, aber in sehr grosser Anzahl, sowie *Nauplien* von derselben.

Aus den oben zusammengestellten Daten kann man also ersehen, dass eine grosse Anzahl der pelagischen Thiere, inclu-

sive der pelagischen Cladoceren, in den Binnenseen und Teichen unseres Landes während der kalten Jahreszeit, wo jene sich mit dicker Eisdecke überzogen haben, ununterbrochen fortleben.

V. Um etwas über die Zusammensetzung der mikroskopischen Thierwelt während der Winterzeit in dem Seewasser unserer eisbedeckten Küste zu erfahren, habe ich mit dem pelagischen Netze im Winter der Jahre 1890—91 und 1892—93 in der Umgebung von Helsingfors einige Fänge gemacht, aus denen folgende Liste resultirt:

Dinoflagellata. *Peridinium catenatum* mihi[1]). Ketten von je zwei Individuen. Helsingfors, aus einem grossen Eisloche im Sandvikshafen, 18 $^{10}/_{2}$ 91. Eisdecke sehr dick.

Dinophysis acuta Ebg. Aus dem offenen Sunde zwischen Sveaborg und dem Stadttheil Brunnsparken, 18 $^{22}/_{2}$ 91.

Ciliata. *Nassula?* sp. („Eine braune, an eine *Nassula* erinnernde Holotriche" nach meinen Notizen). Zusammen mit der vorigen Art.

Loxophyllum meleagre Ebg. Helsingfors, Südhafen, aus einem kleinen Eisloche bei der Insel Blekholmen, 18 $^{1}/_{2}$ 91.

Codonella tubulosa mihi (= *C. ventralis* Nordqvist). Zwischen Sveaborg und Brunnsparken 18 $^{22}/_{2}$ 91; Sandvikshafen 18 $^{10}/_{2}$ 91; bei der Insel Esbo-Löfö, aus einem kleinen Loche in dickem Eise, 18 $^{12}/_{3}$ 93.

Codonella Brandtii Nordqvist. Esbo-Löfö 18 $^{12}/_{3}$ 93.

Euplotes sp. Sandvikshafen 18 $^{10}/_{2}$ 91.

Vorticella sp. Auf Algenfäden festsitzend, zwischen Sveaborg und Brunnsparken, 18 $^{22}/_{2}$ 91.

Acineta tuberosa Ebg. Zahlreiche grosse Exemplare auf Algenfäden, zwischen Sveaborg und

[1]) Levander, *Peridinium catenatum* n.sp. Eine kettenbildende Peridinee im finnischen Meerbusen. In Acta Soc. pro F. & Fl. Fenn. IX, n:o 10, 1894. 18 ss. 1 Tafel.

Brunnsparken 18 $^{22}/_{2}$ 91. (In meinem früheren Aufsatze „Mikrofaunistiska anteckningar" *Acineta grandis* genannt).

Rotatoria. *Synchaeta baltica* Ebg. Zwischen Sveaborg und Brunnsparken 18 $^{22}/_{2}$ 91; Esbo-Löfö 18 $^{12}/_{3}$ 93.

Anuraea aculeata Ebg. Helsingfors, Südhafen 18 $^{1}/_{2}$ 91, Esbo-Löfö 18 $^{12}/_{3}$ 93.

A. sp. (wahrscheinlich eine unbeschriebene Form, ähnlich *A. tecta* Gosse.) Esbo-Löfö 18 $^{12}/_{3}$ 93

Cladocera. Ob *Bosmina maritima* P. E. Müller auch im Winter im Seewasser bei uns vorkommt, ist mir festzustellen nicht gelungen.

Copepoda. Eine *Harpacticiden*-Art mit Eiern; auch Nauplien. Mehrere Exemplare zwischen Sveaborg und Brunnsparken 18 $^{22}/_{2}$ 91.

Cyclops sp.

Dias bifilosus Giesb. Einzelne Exemplare zwischen Sveaborg und Brunnsparken 18 $^{22}/_{2}$ 91.

Temorella affinis Poppe var. *hirundoides* Nordqvist. An derselben Stelle, wie die vorige Art, 18 $^{22}/_{2}$ 91: einzelne junge Individuen. Wahrscheinlich gehören zu dieser Form auch die nicht voll ausgebildeten Calaniden und Nauplien, die ich aus dem Sandvikshafen 18 $^{10}/_{2}$ 93 erhielt.

Ostracoda. Einen lebenden Ostracoden, der nicht bestimmt wurde, erhielt ich aus dem Südhafen von Helsingfors 18 $^{1}/_{2}$ 91.

Amphipoda. *Gammarus locusta* Fabr. Zahlreiche Exemplare aus einem Eisloche bei Esbo-Löfö 18 $^{12}/_{3}$ 93. Einige Individuen wurden auch im Sunde zwischen Sveaborg und Brunnsparken 18 $^{22}/_{2}$ 91 beobachtet.

An der letzterwähnten Stelle erhielt ich noch eine 1 cm. lange *rhabdocœle* Turbellarie von weisslicher Farbe, mit einem Otolithen im Vordertheile des schmalen und langgestreckten Körpers und dem Munde in der hinteren Körperhälfte. Ferner eine Nematode und einzelne Chironomiden-Larven. Aus dem Eisloche bei Esbo-Löfö wurde 18 $^{12}/_{3}$ 93 auch eine Hydrachnide gefangen.

Nachschrift. Beim Drucken dieser Mittheilung ist mir eine Abhandlung von R. Lauterborn „Über die Winterfauna einiger Gewässer der Oberrheinebene. Mit Beschreibungen neuer Protozoen"[1]), welche der Verfasser mir gütigst zugesandt hat, in die Hände gekommen. Herr Lauterborn konstatirt „das Vorhandensein einer an Arten und teilweise auch an Individuen sehr reichen Tierwelt, sowohl im Schlamme am Grunde der Gewässer als auch in den freien Wasserflächen unmittelbar unter der Eisdecke" und führt als Beleg hierfür eine stattliche Reihe von Rhizopoden, Heliozoën, Flagellaten, Ciliaten, Rotatorien, Crustaceen und Tardigraden an.

---

[1]) Biologisches Centralblatt, Bd. XIV, Nr 11, 1894, p. 390—398.

Årsmötet den 5 maj 1894.

Ordföranden, professor J. A. Palmén afgaf följande årsberättelse:

När uti ett vetenskapligt samfunds årsberättelse vanligen år efter år uti ingressen upprepas att det förgångna året förlupit i all stillhet, så kan det måhända förefalla stereotypt, men det behöfver därför icke vara intetsägande. Man erfar ju i politiska lifvet huru „discordia res maximæ dilabuntur", och det samma kunde ju också i ett vetenskapligt sällskap vara fallet; att intet sådant passerat är ju derföre en lycka som förtjänar antecknas. Finnes nämligen verklig lifaktighet i ett samfund, så blir årets stillhet liktydig med ett jämnt och ostördt framåtskridande, ett sådant som just är det mest önskliga för vetenskaplig forskning. I detta afseende kan vårt Sällskap blicka tillbaka med tillfredställelse och med känsla af att efter måttet af sina krafter hafva fyllt sin pligt.

Vid ett tillfälle som detta egna vi gerna främst vår tanke åt de män som lemnat våra led och lagt sig ned för alltid. Likasom förut har nämligen sällskapet förlorat några både utländska och inhemska ledamöter.

Af utländska ledamöter har Sällskapet förlorat Richard Spruce, den fräjdade exkurrenten inom Syd-Amerikas tropikverld. Född 1817 egnade sig Spruce tidigt åt studiet af Stor Britanniens mossflora samt dokumenterade sig genom sina publikationer om Pyrenéernas muscinéer som en synnerligen framstående bryolog. Sitt verldsrykte vann han dock genom sina under sexton år (1849—64) fortsatte botaniska undersökningar inom Syd-Amerika. Begynnande med Rio Negros och Orinokos flodområden utsträckte han sina forskningsresor mot vester till Anderna, hvilkas höjdsträckningar och dalar han noggrannare än någon botanist före eller efter honom undersökt. Med bruten helsa och efter att hafva förlorat hela sin förmögenhet nödgades han 1864 återvända

till England där regeringen anslog honom en pension. De samlingar han under dessa färder sammanbragte voro ofantliga; bearbetningen däraf öfverlemnade han åt olika specialister, och enstämmigt intyga dessa att Spruce varit en af alla tiders mest skarpsynta samlare. Själf förbehöll han sig lefvermossorna och har om den publicerat sitt hufvudarbete *Hepaticæ amazonicæ et andenses* (1884—85) rikt icke blott på iakttagelser rörande detaljer beträffande denna i tropikerna så mångestaltade grupp, utan äfven på allmänna synpunkter för deras systematik. En talrik mängd afhandlingar vittna äfven om hans skarpsynthet. Föreslagen af vår bryolog professor Lindberg, var han medlem af vårt sällskap sedan år 1871. Han afled den 28 december 1893.

Med döden har afgått jämväl lektor Knut Fredrik Thedenius i Stockholm den 4 mars 1894. Född år 1814 sökte han, ehuru intresserad naturhistoriker, till en början under 1840- och 1850-talen vinna sin utkomst genom apotekareyrket, men fortsatte därjämte städse sina studier i naturalhistoria. År 1852 öfvertog han en lärareplats i Stockholm och egnade sig snart odeladt åt denna verksamhet, tills han såsom lektor tog afsked år 1886. Sjelf ytterst hängifven naturen förstod han i hög grad att väcka sina elevers intresse. Under lediga tider gjorde han resor i botaniskt syfte, och såsom författare har han gjort sig bekant förnämligast genom 'Svensk Skolbotanik' och 'Flora öfver Upplands och Södermanlands fanerogamer.' Förutom denna växtgrupp var det förnämligast mossorna Thedenius studerade, och många värdefulla bidrag lemnade han till kännedom om deras utbredning i Sverige; som ett erkännande af hans förtjänster om sistnämda växtgrupp må anses att utaf Schimper efter honom uppkallats ett slägte. Till medlem af vårt samfund föreslogs han år 1871 af sin forne elev professor Lindberg. Under senare år var den gamle mannen lifligt sysselsatt också med insektverlden, särskildt fjärilarna, af hvilka han samlat sig en vacker kollektion, och han deltog med ifver i Entomologiska föreningens i Stockholm sammanträden och verksamhet. På enhvar, som kom i beröring med den humane och enkla mannen, måste hans hjärtegoda väsende och hela personlighet verka tilldragande, hvarföre ock den vänkrets, som den bortgångna tillvunnit sig, är utsträckt vida utöfver hans närmaste verkningskrets.

Bland inhemska ledamöter som allidit under året bör främst nämnas nestorn bland finska forskare professor Henrik Gustaf Borenius, som uppnådde den vördnadsvärda åldern af 92 år och afled den 5 mars 1894. Han egnade sin verksamhet åt de meteorologiska observationerna i vårt land, och detta arbete har medelbart ländt äfven den inhemska naturhistorien till gagn; denna forskningsriktning gaf han år 1850 sitt erkännande därigenom att han enligt den tidens sed inträdde såsom medlem i vårt samfund.

En annan naturforskare-veteran, senator Adolf Edvard Arppe, var medlem af Sällskapet sedan år 1837, och afsomnade i Helsingfors den 13 april 1894 i sitt 76:te lefnads år. Hans vetenskapliga och mångsidiga medborgerliga verksamhet var riktad åt annat håll, men likvisst har naturalhistorien icke varit honom fremmande, ty i egenskap af Universitetets Rektor under en särdeles lång tid hade han tillfälle att handlägga en mängd ärenden, som nära berört bland annat de naturhistoriska samlingarna. Da vårt sällskap år 1857 beslöt öfverlemna sina samlingar åt Universitetet mot förbindelse att detta å sin sida skulle upprätthålla ett finskt naturalhistoriskt museum, uppdrog Consistorium åt ett utskott af tre personer, hvaribland rektor, att yttra sig, och såsom resultat framgick senare den öfverenskommelse af den 17 februari 1858, som ännu är giltig.

Från ett verksamt lif har vidare bortgått Sällskapets medlem filosofie magister Oskar Ernst Viktor Fredrik Rönnbäck. Såsom student lifligt intresserad af botanik inträdde han år 1859 i vårt sällskap och lemnade många bidrag till kännedom af floran i Satakunta. Senare inslog han en mera praktisk riktning, som dock icke är främmande för naturalhistorien; med intresse omfattande landets modernäring, jordbruket, utvecklade han såsom mångårig sekreterare i Finska hushållningssällskapet mycken energi; vid sitt den 23 november 1893 timade frånfälle lemnade han sin plats svår att fylla.

Likaledes åt annan riktning än den naturalhistoriska egnade sig Waldemar Spoof. Redan under sin studiitid var han en varm naturvän, men först senare såsom juridisk tjänsteman begynte han att bilda och med icke obetydliga kostnader vidmakthålla en egen samling af finska foglar, deras ägg och bon, äfvensom af fiskar i sprit. En ekonomiskt gynnsam ställning tillät honom

att tillfredsställa sitt intresse ej blott i detta afseende utan ock att till sina samlingar foga värdefulla zoologiska praktverk. Att han var en af dem som genom penningebidrag möjliggjorde 1887 års Kola-expedition bör ocksa här antecknas. Sina samlingar uppställde han pa sitt gods på Kakskerta ö, dit han efter erhållet afsked från sin innehafda referendariesekreterare-tjänst drog sig tillbaka till följd af en tilltagande sjuklighet, för hvilken han helt nyligen dukade under den 16 april 1894. Om ock hans efterlemnade kollektioner icke äro af vetenskaplig betydelse, äro de dock för vara förhållande anmärkningsvärda nog att undandragas det oblida öde, för hvilket privatsamlingar mangen gang äro utsatta.

I stället för de med döden afgångna rekryterar sig Sällskapets led arligen med nya medlemmar. Under året hafva dock endast två tillkommit, nämligen dr J. E. D. Iverus och student V. Borg.

Sina sammanträden har Sällskapet i vanlig ordning hållit till ett antal af sju och därunder utvecklat samma lifaktighet som tillförene. Förevisningar hafva till stort antal omvexlat med meddelanden om nya fynd eller iakttagelser, hvilka nedlagts i Sällskapets protokoll. Till det vetenskapliga lifvet vid Sällskapets möten hafva sålunda bidragit herrar Arrhenius, Bergroth, Ch. E. Boldt, R. Boldt, Brenner, Hirn, Hisinger, Kihlman, Levander, Lindberg, Montell, Nordenskiöld, Nyholm, Olsson, Palmén, E. Reuter, O. Reuter, Sælan, Sahlberg, Thesleff och Wainio, några af desse flerfaldiga gånger.

Några af meddelandena hafva tagit form af afhandlingar eller mera omfattande arbeten, som inlemnats till publikation, nämligen:

Bergroth. Anteckningar om vegetationen i gränstrakterna mellan Åland och Åbo-omradet.

Ch. E. Boldt, Vegetationen vid Lojo sjö.

Levander, Peridinium catenatum n. sp. Eine kettenbildende Peridinee im finnischen Meerbusen.

Levander. Zur Kenntniss einiger Ciliaten.

Levander. Beiträge zur Kenntniss der Pedalion-arten.

Levander. Beiträge zur Kenntniss der Wasserfauna in der Umgebung von Helsingfors, I.

O. M. Reuter, Dispositio nova specierum fennicarum generis Hemerobius.

O. M. Reuter, Apterygogenea Fennica. Finlands Collembola och Thysanura.

Stenroos, Nurmijärven pitäjän siemen- ja saniais-kasvisto.

Stenroos, Die Cladoceren der Umgebung von Helsingfors.

Wainio. Monographia Cladoniarum universalis. Pars secunda.

Af Sällskapets „Meddelanden" har 19:de häftet sett dagen, innehållande förhandlingarna och en del smärre meddelanden. Nionde bandet af „Acta" är just färdigt och innehåller elfva afhandlingar, nämligen af herrar Karsten, Westerlund, Sahlberg, O. M. Reuter, Brenner, E. Reuter, Levander och Stenroos. Det 10:de bandet af „Acta" är halffärdigt, innehållande afslutning af hr Wainios stora monografi af Cladonierna; det 11:te bandet slutligen är just påbörjadt.

Det meddelande rörande acklimatisering af växter, som Sällskapet för ett år sedan från Forstföreningen emottog, väntar ännu på slutlig behandling. Ett annat långvarigt företag, lektor Hj. Hjelts stora *Conspectus Floræ fennicæ*, som tidigare blifvit af särskild anledning något uppehållet, har åter kunnat fortskrida, sedan de i föregående årsberättelse omnämnda hindren numera blifvit öfvervunna, hvarföre tryckningen under denna vår åter vidtagit. Monokotyledonerna äro nyligen slutligt redigerade i manuskript, hvadan ett häfte åter kan snarligen väntas blifva tryckt.

Inom Sällskapet har under året väckts förslag att på ett ingående sätt utreda våra kulturväxter och med dem i sammanhang stående frågor. Ett utskott har handlagt ärendet och dess förslag blifvit af Sällskapet godkändt till verkställighet. Utskottet har jämväl dragit försorg om affattande af frågeblanketter, som skola spridas till ett stort antal landsmän. För att härvid undgå betungande porto, har å Sällskapets vägnar till styrelsen inlemnats en anhållan att Sällskapet måtte få för dylika ändamål åtnjuta portofrihet, hvilken anhållan dock ännu beror på afgörande.

Under förliden sommar utfördes på föranstaltande af Sällskapet tvenne exkursioner nämligen af herr Olsson i botaniskt syfte på Kimito och hr Montell i entomologiskt afseende i Ladoga Karelen.

Efter det anmälan hos Sällskapet blifvit under året gjord om att nära Ladogas vestra strand finnas intressanta lager af torf, hårdt

hoppressad af öfverlagrande grusskikt, har Sällskapet beslutit låta i nästa sommar undersöka dessa och för detta ändamål tilldelat forstmästaren magister R. Herlin ett reseunderstöd af 200 mk. Vidare har tilldelats herr H. Lindberg ett understöd af 350 mk för botaniska forskningar på Karelska näset. 100 mk för enahanda ändamål åt herr P. Hj. Olsson i Åbo yttre skärgård och åt herr V. Borg i Kalvola.

Vidare har Sällskapet gifvit uppdrag åt särskilda ledamöter att åstadkomma register öfver dess förhandlingar och publikationer, samt att förteckna finsk botanisk och zoologisk literatur, närmast med synpunkt på den tid då Sällskapet haft sin tillvaro i 75 år. En påtänkt historik öfver den då förgångna tiden är tillsvidare beroende.

Ehuru Sällskapets skattmästare kommer att redogöra för samfundets ekonomiska tillgångar, må det ej anses olämpligt att här erinra om den uppmuntran till fortsatt arbete som vi gerna anse ligga uti det anslag ur Längmanska fonden, hvilket landets ständer synas erna tilldela äfven vårt samfund.

Till sist må ännu nämnas, att under året vidtagits åtgärden att trycka nya kallelsebref för utländska ledamöter, och att i enlighet med senaste årsmötes beslut en komité öfverlagt om grunderna för och lydelsen af nya stadgar för Sällskapet, hvilka jämväl blifvit utdelade tryckta och i dag skola statutenligt underkastas diskussion.

Intendenten för de zoologiska samlingarna, herr dr K. M. Levander lemnade följande redogörelse för deras tillväxt:

Sedan senaste årsmöte hafva vertebratsamlingarna ökats med 2 arter däggdjur, 11 fåglar, bland dessa en ökenfågel, *Cursorius gallicus*, som veterligen icke förut visat sig inom den skandinaviska norden, 1 sällsynt orm, 14 arter fiskar, bland dem rödspottan, *Pleuronectes platessa*, hvilken förut icke blifvit iakttagen i Finska viken. Af dessa gåfvor äro förut icke anmälda *Larus tridactylus*, skjuten vid Uleåborg den 12 april och förärad till samlingarna af lektor H. Zidbäck, samt sistnämda flundreart, fångad med not den 15 april 1894 i Helsinge skärgård vid Löfö af vaktmästaren G. Nyberg, äfvensom ett exemplar af teistefisken, *Centronotus gunellus*, fångad den 4 dennes vid Esbo-Ådholm af fiskaren

Sundholm. För gåfvorna till vertebratsamlingarna står Sällskapet i tacksamhetsförbindelse till följande personer: skoleleven G. Bask, hr K. O. Bomansson, trädgårdsmästare Cedergren, student W. Fabritius, ingeniör Hildén, herr I. Hindersson, dr E. Hougberg, filosofie licentiat K. M. Levander, magister J. Lindén, baron F. Linder, baron C. Munck, bondesonen Oskar Muurila, fiskare J. Nisén, vaktmästare G. Nyberg, magistrarne J. Roos och K. E. Stenroos, fiskare Sundholm, pedell Wikström, lektor H. Zidbäck.

Finska insektsamlingen har under det förflutna året icke vunnit synnerligen rik tillväxt. Dock hafva de af *Coleoptera* och *Lepidoptera* äfven denna gång fått emottaga några bidrag af stort intresse. Af sistnämnda ordning medförde studeranden J. Montell, som med understöd af Sällskapet sistlidne sommar färdades i Ladoga Karelen, en ganska vacker samling isynnerhet af *Microlepidoptera*, hvilken dock ännu ej blifvit granskad och bestämd. Af samma ordning hafva inlemnats mindre, men högst värdefulla bidrag af magister E. Reuter från sydvestra Finland, magister K. F. Ehnberg från Savolaks, af dr A. Poppius, student W. Poppius, fröken Nenne Moberg, eleverna Viktoria Wahlberg och Avena Sahlberg samt vaktmästare G. Nyberg från skilda lokaler i södra Finland. Härigenom hafva inalles tillkommit 16 för finska samlingen nya arter.

Af skalbaggar hafva de betydligaste bidragen inlemnats af student P. Hj. Olsson från Kimito och af professor J. Sahlberg från Karislojo, Helsingfors, Tavastland och norra Österbotten. Mindre bidrag hafva erhållits af vaktmästare G. Nyberg, samt af studenterna Streng, Stenius, Tscharnetsky m. fl. En ganska rikhaltig samling skalbaggar från sydvestra Finland har sedan senaste månadsmöte förärats af O. M. Reuter, däribland ett stort antal curculionider, bestämda af ingeniör J. Faust, och af student Stenius 5 sällsynta skalbaggar från Helsingfors-trakten. Genom alla dessa bidrag ha samlingarna erhållit 6 för faunan nya arter.

Af krustacéer och små vattenorganismer har ett betydligt material till museum inlemnats af undertecknad från Esbo skärgård och Helsingfors-trakten, af filosofie kandidat K. E. Stenroos från Nurmijärvi, filosofie kandidat A. Westerlund från sjöar i Savolaks, i synnerhet från Rantasalmi och Kuopio-trakten, student K. E. Hirn från Jyväskylä och Kuusamo, filosofie kandidat Th. Nyholm från Kuolajärvi Lappmark och Borgå skärgård, student

K. Stenberg från Tohmajärvi och Eno socknar, magister E. Reuter från Pargas, dr A. O. Kihlman från Kola-halfön och Hvita hafvet, medicine studerande L. I. Ringbom från Korpo skärgard, medicine licentiat G. W. Levander från Karttula, magister D. A. Wikström från Lojo, student E. Nordenskiöld från Mäntsälä. Det sålunda sammanbragta materialet torde numera omfatta ungefär 700 särskilda prof.

Med några mycket intressanta gafvor har krustacé-samlingen ihogkommits af dr A. R. Spoof och vaktmästare G. Nyberg.

Museets finska konkyliesamling har godhetsfullt blifvit granskad af den kände malakologen dr C. A. Westerlund i Ronneby, hvilken däri funnit en stor mängd arter och varieteter, hvilka i literaturen icke ännu äro angifna från Finland. Äfven några för den skandinaviska norden nya och obeskrifna arter och varieteter hafva af dr Westerlund upptäckts i den af honom genomgångna samlingen. En värdefull tillökning har denna vunnit genom föräringar af sötvattensmusslor från Lojo sjö af lektor Hj. Schulman, från Sjundeå af student S. Perklén, från Mäntsälä af studerande E. Nordenskiöld, från Nurmijärvi af filosofie kandidat K. E. Stenroos. från Suonnejoki, Suontienselkä och Iisvesi af medicine kandidat T. Laitinen, från Helsinge å af intendenten.

Ett antal i sprit bevarade Lumbricider hafva inlemnats af student E. Nordenskiöld från Mäntsälä.

För de botaniska samlingarnas tillväxt lemnade intendenten herr dr A. O. Kihlman följande redogörelse:

Under det förflutna året har ingen anmärkningsvärdare förändring i vården af det finska herbariet inträffat. Bestämningen och uppställningen af de inlemnade kärlväxterna har fortgått på enahanda sätt som förut. Ett ovärderligt tillskott till museets ordinarie krafter har dock härvid lemnats af professor J. P. Norrlin, som åter egnat mycken tid åt bearbetningen af de finska *Hieracia*. Äfven fremmande forskares medverkan har museet haft förmånen åtnjuta i det att direktor Crépin i Bruxelles granskat våra rosor och rektor Almqvist i Stockholm reviderat sina tidigare bestämningar af särskilda *Carices distigmaticæ*, hufvudsakligen *C. salina*.

Katalogiseringen af mossorna för den nya upplagan af *Herbarium Musei Fennici* har fortskridit så långt att denna del af

arbetet, redigerad af dr V. F. Brotherus och possessionat J. O. Bomansson, redan är lagd under pressen och sanolikt kan utkomma på hösten. — Äfven katalogiseringen af lafsamlingen har påbörjats under ledning af professor Norrlin.

Bland öfriga kryptogamafdelningar kunna i detta sammanhang omnämnas vissa familjer af trådalgerna (*Zygnemaceæ och Œdogoniaceæ*). Dessa hos oss ännu tämligen förbisedda växter hafva i student Karl E. Hirn funnit en noggrann och flitig iakttagare, som med ospard möda genomgått och granskat en mängd såväl äldre som yngre kollektiorer från olika delar af vårt område.

Till samlingarna hafva förärats 400 kärlväxter, 1719 mossor, 1 laf, 11 svampar, 87 algprof och 17 nummer för den karpologiska kollektionen. Sålom nya för floran kunna bland kärlväxterna denna gång endast framhållas *Salix Lapponum* × *vagans* från Jorois och *Verbascum lychnitis* × *nigrum* från Lojo, båda af stud. H. Lindberg, äfvensom måhända *Stachys annua* från Muola, hvars indigena natur likväl icke kan anses tillräckligt konstaterad.

De mest omfattande och vigtigaste bidragen hafva lemnats af rektor J. Lindén (mossor från södra Karelen), student Harald Lindberg (mossor från Karelska näset), student Karl E. Hirn (kärlväxter från Kuusamo), student P. Hj. Olsson (mossor från Kimito) och dr A. O. Kihlman (mossor från Ryska Lappmarken).

För öfriga delvis rätt vigtiga bidrag stannar museum i förbindelse till fröken H. Tennander, drr Hj. Hjelt, J. B. Iverus och E. Wainio, rektorerne M. Brenner och H. Zilliacus, lektor K. J. W. Unonius, kollegan H. Zidbäck, magistrarne A. Arrhenius, Ch. E. Boldt, I. O. Bergroth, J. A. Flinck, E. Reuter och K. E. Stenroos, possessionaten J. O. Bomansson, studenterne O. Ekstam (Upsala), O. Hakulinen, J. A. af Hällström, O. Karsten och A. Thesleff samt byggmästare A. Karling.

Bibliotekarien, herr magister A. Arrhenius, afgaf följande årsberättelse:

Sällskapets bibliotek har sedan senaste årsmöte vunnit en tillökning af 710 numror, fördelade med hänsyn till de särskilda vetenskapsgrenarne på nedanstående sätt:

Naturvetenskap i allmänhet	395
Botanik	135

Zoologi	95
Geografi	22
Geologi, paläontologi	20
Antropologi	8
Meteorologi, fysik	4
Diverse skrifter af blandadt innehåll	31

Det öfvervägande flertalet publikationer har äfven nu, liksom tillförene, erhållits af de lärda samfund och de tidskriftsredaktioner, hvilka med Sällskapet underhålla regelbundet skriftutbyte. Dessa uppgå för närvarande till 237, och af dem hafva under det förflutna värksamhetsåret tillkommit följande nio:

Verein der Freunde der Naturgeschichte in Mecklenburg	i Güstrow.
Geographische Gesellschaft und naturhistorisches Museum	Lübeck.
Museo Nacional	Montevideo.
Wisconsin Academy of Sciences, Arts and Lettres	Madison.
Società di Naturalisti	Napoli.
Kansas Academy of Science	Topeka.
Naturwissenschaftlicher Verein der Trencsener Comitates	Trencsen, Ung.
Entomological Society	Washington.
Tufts College, Massachusetts	

För välvilliga bokgåfvor står Sällskapet dessutom i tacksamhetsskuld till: Bestyrelsen för 10:de Allmänna finska landtbruksmötet i Wasa, till Finska Landtbruksstyrelsen, till herrar S. Almqvist, A. Blytt, J. E. D:son Iverus, J. Klinge, K. M. Levander, M. Micheli, Sv. Murbeck, P. A. Nordstedt & Söner, E. Reuter och E. Schulze.

Sällskapets boksamling, som flitigt anlitats, befinner sig sålunda altjämt i snabb tillväxt och torde för närvarande enligt ungefärlig uppskattning omfatta 9 à 10,000 numror. Det förtjänar emellertid framhållas att det utrymme Sällskapet för detta ändamål disponerar med hvarje dag visar sig alt mer otillräckligt. Redan nu är det förenadt med stora svårigheter att bereda plats för inkommande literatur, en omständighet, som naturligtvis måste invärka synnerligen menligt på bibliotekets skötsel, icke minst på utlåningen.

Slutligen må nämnas att genom professor Bolins tillmötesgående för Sällskapets räkning en hylla upplåtits i Universitetsbibliotekets läsrum, där på hvarje möte framlagd literatur härefter hålles tillgänglig intill närmast därpå följande möte.

Skattmästaren, hr bankdirektör L. v. Pfaler, hade lemnat följande:

Årsräkning för år 1893.

Debet.

Behållning från föregående år:

Stående fonden.			
Hypoteksföreningens $4^1/_2$ % obl. Fmk 10,000	10,141: 20		
Finska statens $4^1/_2$ % donations-obl. af år 1875 Fmk 100 . .	94: 50		
Helsingfors stads $4^1/_2$ % obl. af 1882 Fmk 5,500	5,455: —		
Helsingfors stads $4^1/_2$ % obl. af 1892 Fmk 3,000	2,880: —		
Å depositionsräkning i Nordiska Aktiebanken	8,750: —		
D:o d:o (af dep. bevis å 2,000 Fmk)	500: —	27,820: 70	
Sanmarkska fonden.			
Utlånadt till herr John Sahlberg mot revers af den 1 mars 1892 à 5 %	2,000: —		
D:o d:o à 5 %	2,000: —	4,000: —	
Årskassan.			
Å depositionsräkning i Nordiska Aktiebanken (af dep. bevis å 2,000 Fmk)	1,500: —		
Å löpande räkning i d:o	1,760: 87	3,260: 87	35,081: 57
Inkomster under året.			
Statsanslaget, 4:de kvartalet för 1892 samt 1:sta—3:dje kvartalen för 1893 à 750 Fmk		3,000: —	
Transport Fmk		3,000: —	35,081: 57

Transport Fmk		3,000: —	35,081: 57
Influtna räntor:			
Å Hypoteksföreningens obligat. Fmk 10,000 à $4^{1}/_{2}$ %	450: —		
„ Finska statens don. obligat. Fmk 100 à $4^{1}/_{2}$ %	4: 50		
„ Helsingfors stads obl. af 1882 Fmk 5,500 à $4^{1}/_{2}$ %	247: 50		
„ d:o d:o af 1892 Fmk 3,000 à $4^{1}/_{2}$ %	135: —		
Å bankdepositioner:			
Fmk 8,000 à 5 % fr. $^{1}/_{1}$—$^{31}/_{12}$'93	400: —		
„ 750 à 5 % fr. $^{1}/_{1}$—$^{31}/_{12}$'93	37: 50		
„ 2,000 à 5 % fr. $^{1}/_{1}$—$^{8}/_{4}$'93	26: 67		
„ 2,880 à 5 % fr. $^{8}/_{4}$—$^{31}/_{12}$'93	104: 80		
Å löpande räkning	35: 24		
„ John Sahlbergs skuldsedlar Fmk 4,000 à 5 %	200: —	1,641: 21	
Ledamotsafgifter:			
Af Hj. Olsson	12: —		
„ K. E. Hirn	12. —	24: —	
För försålda skrifter:			
Genom E. Wainio		6: —	4,671: 21
Summa Fmk			39,752: 78

Kredit.

Utgifter under året.

Arvode åt bibliotekarien	300: —	
d:o „ sekreteraren	300: —	
d:o „ vaktmästaren	100: —	
Transport Fmk	700: —	

Transport Fmk		700: —	
Reseunderstöd åt P. Hj. Olsson		175: —	
D:o „ Justus Montell		200: —	
Ränta å Sanmarkska fonden till Enkefru S. Sanmark		200: —	
Tryckningskostnader:			
Till J. Simelii arfv. tryckeri . . .	3,123: 50		
„ G. Sundmans lith. atelier . .	193: —		
„ F. Lievendahls lith. tryckeri .	128: —	3,444: 50	
Annonser		119: 45	
Porto- och fraktkostnader m. m.		111: 67	4,950: 62

Behållning till år 1894.

Stående fonden.

Hypoteksföreningens $4^1/_2$ % obl. Fmk 10,000	10,141: 20		
Finska Statens $4^1/_2$ % don. obl. af 1875 Fmk 100	94: 50		
Helsingfors stads $4^1/_2$ % obl. af 1882 Fmk 5,500	5,455: —		
Helsingfors stads $4^1/_2$ % obl. af 1892 Fmk 3,000	2,880: —		
Å depositions räkning:			
I Nordiska Aktiebanken	8,000: —		
D:o d:o	750: —		
D:o d:o (af bevis å Fmk 2,880: —)	500: —	27,820: 70	

Sanmarkska fonden.

Utlånadt till hr John Sahlberg mot revers af den 1 mars 1892 à 5 %	2,000: —		
D:o d:o à 5 %	2,000: —	4,000: —	
Transport Fmk		31,820: 70	4,950: 62

Transport Fmk.		31,820: 70	4,950: 62
Årskassan.			
Å depositions-räkning i Nordiska Aktiebanken (af dep. bevis å Fmk. 2,880)	2,380: —		
Å löpande räkning i d:o d:o . . .	595: 46		
Kontant	6: —	2,981: 46	34,802: 16
Summa Fmk.			39,752: 78

På förslag af revisorerne beviljades skattmästaren full decharge.

Likaledes på förslag af revisorerne beslöts att till stående fonden lägga en summa stor Fmk. 179: 30, hvarigenom fondens belopp komme att uppgå till jämt 28,000 Fmk.

Vid härå förrättadt val af funktionärer återvaldes till ordförande friherre professor J. A. Palmén, till vice-ordförande herr professor F. Elfving, till skattmästare herr bankdirektör L. v. Pfaler, till bibliotekarie herr magister A. Arrhenius; till sekreterare valdes, efter det herr doktor R. Boldt undanbedt sig återval, herr magister I. O. Bergroth.

Till ledamöter i tryckningskomitén, där herrar Palmén, Levander och Kihlman äro självskrifna, invaldes herrar Norrlin, Sælan och Sahlberg och till suppleanter herrar Elfving, O. M. Reuter och Brenner.

Till revisorer utsågos herrar Sælan och Brenner.

Den vid senaste årsmöte tillsatta komitén för uppgörande af förslag till nya stadgar hade, såsom redan på aprilmötet blifvit för Sällskapet anmäldt, inlemnat sitt förslag. Detta genomgicks nu och antogs i hufvudsak oförändradt, hvadan förslaget till nya stadgar, sådant det af ordföranden skall till högvederbörlig ort inlemnas med anhållan om stadfästelse, erhöll följande lydelse.

Sällskapets ändamål och sammansättning.

§ 1.

Societas pro Fauna et Flora fennica har till ändamål att befordra kännedomen af Finlands djur- och växtvärld.

§ 2.

Till inhemsk medlem äger enhvar af Sällskapets medlemmar i motiveradt yttrande föreslå personer, hvilka nitälska för dess syften. Sådant förslag upptages af Sällskapet på nästföljande ordinarie möte och afgöres antingen genom acklamation eller, där så yrkas, genom sluten omröstning.

§ 3.

Sålunda invald medlem erlägger till Sällskapets kassa en inskrifningsafgift af 15 fmk.

§ 4.

Till korresponderande ledamot kan utses utländsk vetenskapsidkare, hvilken antingen medverkat till utredandet af den finska faunan eller floran, eller ock på annat sätt utöfvat inflytande på forskningen härom. I sådant afseende väckt förslag afgöres på nästföljande ordinarie möte, sedan Bestyrelsen sig däröfver yttrat.

Till hedersledamot kan Sällskapet på enahanda sätt invälja naturforskare, utmärkta för synnerliga förtjänster.

Styrelse och förvaltning.

§ 5.

Sällskapets angelägenheter handhafvas af en ordförande, en vice-ordförande, en sekreterare, en skattmästare, en bibliotekarie, minst två intendenter samt en bestyrelse. Dessa funktionärer väljas på årsmöte med slutna sedlar, de fyra förstnämnda för ett år, bibliotekarien och intendenterna för tre år, bestyrelsen åter på sätt som i § 11 stadgas.

§ 6.

Ordföranden eller, vid förfall för honom, vice-ordföranden tillkommer:

att handhafva ledningen af Sällskapets allmänna angelägenheter;

att vid dess möten föra ordet;

att å Sällskapets vägnar underteckna alla bref och utgående expeditioner, så ock alla anvisningar på Sällskapets kassa; äfvensom

att till årsmötet afgifva berättelse öfver Sällskapets verksamhet under året.

§ 7.

Sekreteraren åligger:

att vid sammanträdena föra protokoll;

att uppsätta och kontrasignera utgående skrifvelser;

att föra Sällskapets matrikel och vårda dess arkiv; samt

att ombesörja sådana löpande ärenden, hvilka ej tillkomma någon af öfriga funktionärer.

§ 8.

Skattmästaren ansvarar för förvaltningen af Sällskapets penningemedel, i öfverenstämmelse med dessa stadgar och Sällskapets förfoganden, samt bör vid månadsmötena redogöra för kassabeståndet äfvensom inom utgången af mars månad afgifva redovisning för föregående år.

§ 9.

Bibliotekarien är pligtig:

att vårda boklagret och biblioteket;

att hålla det senare tillgängligt i öfverensstämmelse med af Sällskapet gifna föreskrifter och på tider som af Sällskapet godkännas;

att öfvervaka försäljningen af Sällskapets skrifter; och

att ombesörja expeditionen af dessa till Sällskapets korrespondenter äfvensom all biblioteket rörande skriftvexling.

§ 10.

Intendenterna äga att emottaga till Sällskapet öfverlemnade naturföremål och afgifva redogörelse för dem äfvensom för vården af finska museet.

§ 11.

Bestyrelsen utgöres af ordföranden, vice-ordföranden och fem medlemmar, af hvilka senare årligen en i tur afgår.

Bestyrelsen, hvars förhandlingar ledas af Sällskapets ordförande och vid hvars möten tjänstemännen äga rätt att närvara, är beslutför, så snart fem af dess medlemmar äro tillstädes.

Bestyrelsen tillkommer:

att granska inlemnade manuskript;

att besluta om deras publikation och om utgifvandet af Sällskapets skrifter; samt

att förbereda alla viktigare ärenden, såsom bortgifvandet af stipendier, uppgörandet af program för vetenskapliga undersökningar, förslag till ändring af stadgarna m. m.

Sällskapets möten.

§ 12.

Sällskapet sammanträder till ordinarie möte under Universitetets läseterminer en gång i månaden. Extra möte sammankallas af ordföranden vid behof eller då minst 10 medlemmar därpå yrka.

§ 13.

Sällskapet är beslutfört, om vid mötet minst 10 medlemmar äro närvarande; dock kunna vetenskapliga meddelanden göras och förslag väckas äfven om antalet deltagare är mindre.

Vid omröstning afgör enkel röstöfvervikt, dock med iakttagande af bestämningarna i §§ 21 och 22. Vid lika röstetal afgöres val genom lottning, men i andra frågor gälle den mening, som biträdes af ordföranden.

§ 14.

Årligen den 13 maj, Floras dag, eller om hinder då möter någon annan dag i maj månad sammanträder Sällskapet till begående af sin årsdag.

Vid årsmötet föredragas:

1) ordförandens berättelse öfver Sällskapets verksamhet sedan senaste årsmöte;

2) skattmästarens redogörelse för förvaltningen af Sällskapets penningemedel under föregående år, samt revisorernes med anledning däraf afgifna utlåtande;

3) intendenternas och bibliotekariens redogörelse för samlingarnas och bibliotekets tillstånd och förkofran.

Därefter beslutar Sällskapet:

4) om ansvarsfrihet för Sällskapets penningeförvaltning;

5) om stående fondens ökning i händelse förslag härom blifvit väckt;

6) om alla öfriga Sällskapets organisation eller förvaltning rörande frågor, hvilka blifvit i vederbörlig ordning väckta och förberedda.

Slutligen företages:

7) val af funktionärer i enlighet med §§ 5 och 11 samt dessutom af två revisorer för det löpande årets räkenskaper.

Sällskapets fonder.

§ 15.

Sällskapets penningetillgångar utgöras af:

1) stående fonden;

2) fonder, som blifvit till Sällskapet donerade för särskilda ändamål; samt

3) årskassan.

§ 16.

Stående fonden, som för närvarande uppgår till 28,000 Fmk, må icke genom någon Sällskapets åtgärd nedbringas under detta belopp. Skulle så hända att en minskning uppkommes genom förluster, som icke kunnat förekommas, böra räntorna å det återstående beloppet så länge kapitaliseras, tills fonden åter uppnår denna storlek.

§ 17.

De till Sällskapet donerade fonderna böra förvaltas i enlighet med de för dem gifna föreskrifter.

§ 18.

Till årskassan, hvarmed bestridas årets samtliga löpande utgifter, föras:

1) räntan af stående fonden, så vidt den ej tages i anspråk för sådant ändamål, som i § 16 finnes förutsedt;

2) gåfvor eller understöd, hvilka donerats eller tilldelats Sällskapet utan närmare föreskrift för deras användning;

3) inskrifningsafgifter;

4) inkomsten från försäljningen af Sällskapets publikationer; och

5) öfriga tillfälliga inkomster.

§ 19.

Bestyrelsen åligger att årligen pröfva, huruvida Sällskapets penningeställning medgifver en ökning af stående fonden, samt att, därest den så finner lämpligt, framställa förslag härom för att på årsmötet afgöras. Hvad som enligt därvid fattadt beslut blifvit med stående fonden förenadt må icke framdeles för andra ändamål användas, utan skall förvaltas enligt samma grunder, som i § 16 finnes stadgadt, Sällskapet dock obetaget att vid möjligen uppkommen kapitalförlust fritt disponera årsräntan, så länge dess tillgångar motsvara det ursprungliga beloppet af 28,000 mark, äfvensom behållningen i öfriga förefintliga fasta fonder.

§ 20.

Sällskapets räkenskaper afslutas den 31 december. De för året utsedda revisorerna böra senast inom april månad till Bestyrelsen afgifva berättelse om sin granskning af räkenskaperna.

Om ändring af stadgarna och om Sällskapets upplösning.

§ 21.

Beslut om ändring af dessa stadgar skall, för att anses gällande, fattas på årsmöte efter föregående behandling af Bestyrelsen och med ett röstetal utgörande minst $^2/_3$ af samtliga afgifna röster.

§ 22.

Uppkommer fråga om väsentligare omorganisation af Sällskapet eller om upplösning af detsamma är beslut härom giltigt endast såvida det fattats på sätt i § 21 angifves samt yttermera bekräftats vid ett under påföljande hösttermin försigganget ordinarie möte. Till detta möte bör kallelse med angifvande af ändamålet införas minst två veckor tidigare i fyra af landets mest spridda tidningar.

Vinner sådant beslut laga kraft, då skall Sällskapets stående fond och dess öfriga tillgångar användas till befrämjande af arbeten, hvilka afse undersökning och utredning af Finlands Fauna och Flora.

Emot lydelsen af det nu antagna förslaget till stadgar anmäldes tvenne reservationer, den ena af

herr professor J. Sahlberg, som till § 1 „Societas pro fauna et flora fennica har till ändamål att befordra kännedomen af Finlands djur- och växtverld“ velat foga tillägget „genom att insamla alla slags finska organiska naturalster och förskaffa sig uppgifter rörande dem samt dessa offentliggöra“; den andra af

herr dr R. Boldt, som önskat att bestämmelsen i de gällande stadgarna § 8: „Ej må ledamot flere än ett embete på en gång innehafva“, hvilken bestämmelse tydligen afser att försvåra uppkomsten af en otillbörlig maktconcentration inom Sällskapet, hade intagits äfven i förslaget till nya stadgar.

Ordföranden framlade nionde tomen af „Acta“, som just utkommit, äfvensom det nya kallelsebrefvet för heders- och korresponderande ledamöter.

Beslöts att i medlet af månaden sammanträda till justering af nu fattade beslut, samt att till detta sammanträde uppskjuta de för detta möte afsedda vetenskapliga meddelandena.

Mötet den 19 maj 1894.

Det vid årsmötet antagna förslaget till nya stadgar godkändes nu definitivt.

Till publikation inlemnades af herr M. Brenner: *Spridda bidrag till kännedom af Finlands Hieracie-former. III. Nyländska Piloselloidea.*

Herr Rektor M. Brenner uttalade med anledning af det höga pris Sällskapets *Acta* i följd af sitt digra omfång måste åsättas den förmodan att mången, som för en eller annan afhandlings skull önskade blifva egare af enskilda volymer, i följd af dessa pris afhölles derifrån, och föreslog på sådan grund att *Acta* framdeles skulle utgifvas i mindre och prisbilligare volymer med, såvidt de inlemnade manuskripten det medgåfve, uteslutande antingen zoologiskt eller botaniskt innehåll, hvilket förslag af Sällskapet hänsköts till Tryckningskomitén.

Herr doktor K. M. Levander föredrog

Om förekomsten af Pleuronectes platessa i Finska viken.

För icke många dagar tillbaka inlemnade vaktmästaren G. Nyberg till Zoologiska Museum tvänne af honom i Helsingfors västra skärgård fångade flundror, den ena utgörande den vid vår kust vanliga *Pleuronectes flesus*, den andra däremot, hvilken ådrog sig uppmärksamhet genom sina klart rostbruna fläckar å den mörkfärgade kroppssidan och genom sin släta hud, hvilken alldeles saknade de för den vanliga flundran karaktäristiska taggvårtorna, förmodades vara en **rödspätta,** *Pleuronectes platessa*, förut icke med säkerhet bekant från finska viken.

Vid jämförande af sistnämda exemplar med beskrifningar öfver *Pl. flesus* och *platessa*, hvilka äro kända såsom särdeles

föränderliga arter och hvilka stundom i hög grad kunna likna hvarandra, äfvensom med i härvarande samlingar befintliga exemplar af desamma, befanns den förmodade rödspättan vara en värklig sådan, hvilket framgår af följande omständigheter.

Antalet strålar i de särskilda fenorna visar en större öfverensstämmelse med uppgifterna för *Pl. platessa* än med dem för *Pl. flesus* såsom ses af denna af mig sammanstälda tabell.

	Ryggfena.	Analfena.	Bröst-fena.	Buk-fena.	Stjärtfena.
uronectes platessa.					
ligt Möbius[1]) [p. 242]	60—80	46—61	—	6	
„ Lilljeborg[2]) [p. 358]	61—77	47—57	9—13	6	3—4; 13—16; 3
„ Smitt[3]) [p. 392]	63—76 (77)	(47)52—57(61)	10—12	6	x; 13—16, x
„ Mela[4]) [p. 307]	67—77	45—57	9	6	20
s föreliggande exemplar.	**68**	**51**	**12**	**6**	**20**
uronectes flesus.					
ligt Möbius[1]) [p. 243]	55—62	38—45	—	6	—
„ Lilljeborg[2]) [p. 376]	53—62	38—45	10—11	6	3+12+3
„ Smitt[3]) [p. 398]	53—62	37—42	9—11	6	x+12+x
„ Mela[4]) [p. 306]	52—62	37—46	10	6	18
s exemplaret från Helsingfors.	**56**	**40**	**9**	**6**	**17**

Hufvudet eger en djup intryckning i ryggkanten vid öfra ögat. Bakom ögat befinner sig en rad glatta knölar, af hvilka såsom vanligt hos rödspättan, den näst bakersta är störst. Också ligger framför öfra vinkeln af nedra ögat en benknöl.

Ögonen äro betydligt större än hos lika stora exemplar af *Pl. flesus.*

[1]) *Möbius, K. & Heincke, F.,* Die Fische der Ostsee. Vierter Bericht der Commission zur wissenschaftlicher Untersuchung der deutschen Meere in Kiel 1883.

[2]) *Lilljeborg, W.,* Sveriges och Norges Fauna. Fiskarne. 2:dra delen. Upsala 1891.

[3]) *Smitt, F. A.,* Skandinaviens fiskar målade af W. von Wright, beskrifne af Fries, Ekström och Sundevall. Andra upplagan. Stockholm 1893.

[4]) *Mela, A. J.*. Vertebrata fennica. Suomen luurankoiset. Helsingfors 1892.

Mötet den 19 maj 1894.

Det vid årsmötet antagna förslaget till nya stadgar godkändes nu definitivt.

Till publikation inlemnades af herr M. Brenner: *Spridda bidrag till kännedom af Finlands Hieracie-former. III. Nyländska Piloselloidea.*

Herr Rektor M. Brenner uttalade med anledning af det höga pris Sällskapets *Acta* i följd af sitt digra omfång måste åsättas den förmodan att mången, som för en eller annan afhandlings skull önskade blifva egare af enskilda volymer, i följd af dessa pris afhölles derifrån, och föreslog på sådan grund att *Acta* framdeles skulle utgifvas i mindre och prisbilligare volymer med, såvidt de inlemnade manuskripten det medgåfve, uteslutande antingen zoologiskt eller botaniskt innehåll, hvilket förslag af Sällskapet hänsköts till Tryckningskomitén.

Herr doktor K. M. Levander föredrog

Om förekomsten af Pleuronectes platessa i Finska viken.

För icke många dagar tillbaka inlemnade vaktmästaren G. Nyberg till Zoologiska Museum tvänne af honom i Helsingfors västra skärgård fångade flundror, den ena utgörande den vid vår kust vanliga *Pleuronectes flesus*, den andra däremot, hvilken ådrog sig uppmärksamhet genom sina klart rostbruna fläckar å den mörkfärgade kroppssidan och genom sin släta hud, hvilken alldeles saknade de för den vanliga flundran karaktäristiska taggvårtorna, förmodades vara en **rödspätta**, *Pleuronectes platessa*, förut icke med säkerhet bekant från finska viken.

Vid jämförande af sistnämda exemplar med beskrifningar öfver *Pl. flesus* och *platessa*, hvilka äro kända såsom särdeles

föränderliga arter och hvilka stundom i hög grad kunna likna hvarandra, äfvensom med i härvarande samlingar befintliga exemplar af desamma, befanns den förmodade rödspättan vara en värklig sådan, hvilket framgår af följande omständigheter.

Antalet strålar i de särskilda fenorna visar en större öfverensstämmelse med uppgifterna för *Pl. platessa* än med dem för *Pl. flesus* såsom ses af denna af mig sammanstälda tabell.

		Ryggfena.	Analfena.	Bröst-fena.	Buk-fena.	Stjärtfena.
Pleuronectes platessa.						
Enligt Möbius[1])	[p. 242]	60—80	46—61	—	6	
„ Lilljeborg[2])	[p. 358]	61—77	47—57	9—13	6	3—4; 13—16; 3
„ Smitt[3])	[p. 392]	63—76 (77)	(47)52—57(61)	10—12	6	x; 13—16, x
„ Mela[4])	[p. 307]	67—77	45—57	9	6	20
Hos föreliggande exemplar.		**68**	**51**	**12**	**6**	**20**
Pleuronectes flesus.						
Enligt Möbius[1])	[p. 243]	55—62	38—45	—	6	—
„ Lilljeborg[2])	[p. 376]	53—62	38—45	10—11	6	3+12+3
„ Smitt[3])	[p. 398]	53—62	37—42	9—11	6	x+12+x
„ Mela[4])	[p. 306]	52—62	37—46	10	6	18
Hos exemplaret från Helsingfors.		**56**	**40**	**9**	**6**	**17**

Hufvudet eger en djup intryckning i ryggkanten vid öfra ögat. Bakom ögat befinner sig en rad glatta knölar, af hvilka såsom vanligt hos rödspättan, den näst bakersta är störst. Också ligger framför öfra vinkeln af nedra ögat en benknöl.

Ögonen äro betydligt större än hos lika stora exemplar af *Pl. flesus*.

---

[1]) *Möbius, K. & Heincke, F.*, Die Fische der Ostsee. Vierter Bericht der Commission zur wissenschaftlicher Untersuchung der deutschen Meere in Kiel 1883.

[2]) *Lilljeborg, W.*, Sveriges och Norges Fauna. Fiskarne. 2:dra delen. Upsala 1891.

[3]) *Smitt, F. A.*, Skandinaviens fiskar målade af W. von Wright, beskrifne af Fries, Ekström och Sundevall. Andra upplagan. Stockholm 1893.

[4]) *Mela, A. J.*, Vertebrata fennica. Suomen luurankoiset. Helsingfors 1892.

Enligt Wrights planscher i Smitts nya upplaga är bakre kroppshälften hos rödspättan mer utdragen än hos vanliga flundran, där afsmalningen emot stjärtfenan sker hastigare, ett förhållande, som äfven besannar sig å exemplaren af de båda fiskarterna på vårt museum och som äfven tydligen kan iakttagas hos ifrågavarande exemplar, om man jämför detta med det likastora exemplaret af den vanliga flundran, som af vaktmästare Nyberg samtidigt med det förra inlemnades till museum.

Vid företagen uppmätning erhölls följande dimensioner för i fråga varande rödspätta.

Afståndet mellan nosspetsen och stjärtfenans yttre ände	263	mm.
Kroppens längd	213	„
Hufvudets längd	53	„
Kroppens största höjd	150	„
„ minsta höjd	21	„
Längden af hufvudets postorbitala del	29	„
„ „ blindsidans underkäksgren	21	„
„ „ ögonsidans underkäksgren	20	„
„ „ ryggfenans bas	178	„
„ „ analfenans bas	139	„
Analfenans afstånd från nosspetsen	81	„
Längden af ögonsidans bröstfena	32	„
„ „ „ bukfena	24	„
„ „ mellersta stjärtfenstrålarna	50	„

Anteckningar om färgen i lefvande tillstånd blefvo icke gjorda, dock har jag det intrycket, att grundfärgen å ögonsidan var mörkbrun med granna roströda fläckar, hvilka blefvo mörka sedan fisken blef lagd i sprit.

Exemplaret erhölls i braxennät den 15 april i Helsinge inre skärgård vid Löfön af vaktmästare G. Nyberg, som äfvenledes förärat detsamma till Zoologiska Museum.

Hvad slutligen rödspättans förekomst i Östersjöområdet beträffar, veta vi, att hon icke är sällsynt vid preussiska kusten samt äfven fångats någon gång i Stockholms skärgård. Om hennes förekomst i Finska viken finnas härförinnan inga säkra uppgifter.

Vidare förevisade doktor Levander en samling lefvande plattmaskar och iglar från Thusby, Träskända.

Herr magister E. Reuter förvisade bo och utkläckta exemplar af en solitär getingart, *Ancistrocerus parietinus*. Boet, hvilket till struktur och förekomstsätt fullkomligt öfverensstämde med det af professor J. Sahlberg vid mötet den 3 december 1892 förevisade (jfr. Medd. F. Fl. h. 19, p. 63), var nämligen äfven nu bygdt mellan de utstående kanterna af permarna på en inbunden bok. Högst antagligt är att det af professor Sahlberg företedda boet tillhörde denna art, hvilken för öfrigt endast en gång förut anträffats i Finland.

Herr doktor R. Boldt förevisade och inlemnade till samlingarne *Ajuga reptans*, tagen af lyceisten Ernst Häyrén på en fuktig äng invid Ekenäs den 24 juni 1892.

Till de botaniska samlingarna hade sedan aprilmötet inlemnats: 2 fanerogamer från Nyland, insamlade af elever vid svenska Normallyceum genom lektor K. J. V. Unonius; 190 lefvermossor, 42 hvitmossor och 175 bladmossor från Ryska Lappmarken, däribland nya för floran *Sauteria alpina* och *Grimmia mollis* med var. *aquatica* samt hufvudformen af *Amblystegium molle*, äfvensom nya för Ryska Lappmarken: *Prasanthus suecicus, Scapania curta, Mylia anomala, Southbya obovata, Jungerm. Wenzelii, J. longidens, J. lophocoleoides, J. badensis, J. heterocolpos, Cephalozia fluitans, C. pleniceps, C. connivens, C. catenulata, C. leucantha, Blepharozia pulcherrima, Cheiloschyphus polyanthus, Radula complanata, Pellia Neesii, P. epiphylla, Clevea hyalina, Hypnum piliferum, H. curtum, Heterocladium papillosum, Isothecium myosuroides, Thyidium recognitum, Mnium silvaticum, Grimmia sudetica, Anisothecium rufescens* af doktor A. Osw. Kihlman; samt 722 mossdoubletter från Ryska Lappmarken fördelade på fem samlingar, af doktor Kihlman.

Till korresponderande medlem föreslog herr magister E. Reuter å professor J. Sahlbergs vägnar herr kapten Claës Grill i Stockholm.

Bulletin Bibliographique

Ouvrages reçus par la Société du 13 mai 1893 au 13 mai 1894.

Tous les livres indiqués sont des in 8:o, sauf indication contraire.

1. Publications des Sociétés correspondantes.

Algérie.

Alger: Société des sciences physiques, naturelles et climatologiques.
Bulletin:

Bône: Académie d'Hippone.
Bulletin:
Comptes rendus: 1893.

Allemagne.

Augsburg: Naturhistorischer Verein für Schwaben u. Neuburg (a. V.)
Bericht:

Berlin: K. Akademie der Wissenschaften.
Sitzungsberichte: 1890, 22; 1893.

— Gesellschaft naturforschender Freunde.
Sitzungsberichte:

— Botanischer Verein der Provinz Brandenburg.
Verhandlungen:

Bonn: Naturhistorischer Verein der preussischen Rheinlande und Westfalens.
Verhandlungen:

Braunschweig: Verein für Naturwissenschaft.
Jahresbericht: 7. 1889—91.

Bremen: Naturwissenschaftlicher Verein.
Abhandlungen: XIII, 1. 1894.
Buchenau: Ueber Einheitlichkeit der botanischen Kunstausdrücke. Bremen. 1893.

Breslau: Schlesische Gesellschaft für vaterländische Cultur.
Jahresbericht: 70. 1892.
Partsch, Litteratur d. Landes- u. Volkskunde d. Provinz Schlesien. II. 1893.
— Verein für schlesische Insektenkunde.
Zeitschrift für Entomologie, Neue Folge: XVIII. 1893.
Chemnitz: Naturwissenschaftliche Gesellschaft.
Bericht:
Colmar: Société d'histoire naturelle.
Bulletin (Mittheilungen) Nouv. Sér.:
Danzig: Naturforschende Gesellschaft.
Schriften, Neue Folge:
Dresden: Naturwissenschaftliche Gesellschaft „Isis".
Sitzungsberichte: 1892; 1893, 1.
Erlangen: Physikalisch-medicinische Societät.
Sitzungsberichte:
Frankfurt a. M.: Senckenbergische naturforschende Gesellschaft.
Bericht: 1893.
Boettger, Katalog d. Reptilien-Sammlung. I. 1893.
Frankfurt a. d O.: Naturwissenschaftlicher Verein.
Helios: X, 10—12. 1893; XI, 1—12. 1893-94.
Ernst Huth.
Societatum Litteræ: VII, 1—12. 1893; VIII, 1—3. 1894.
Freiburg i B.: Naturforschende Gesellschaft.
Bericht: VII, 1—2. 1893.
Giessen: Oberhessische Gesellschaft für Natur- und Heilkunde.
Bericht: 29. 1893.
Görlitz: Naturforschende Gesellschaft.
Abhandlungen:
Göttingen: K. Gesellschaft der Wissenschaften und der Georg August Universität.
Nachrichten: 1892; 1893, 1 21; 1894, 1.
Greifswald: Geographische Gesellschaft.
Jahresbericht: V. 1890—93.
— Naturwissenschaftlicher Verein für Neu-Vorpommern und Rügen.
Mittheilungen: XXV. 1893.
Guben: Internationeller entomologischer Verein.
Entomologische Zeitung:
Güstrow: Verein der Freunde der Naturgeschichte in Mecklenburg.
Archief: 47, 1—2. 1893.

Halle: K. Leopoldinisch-Carolinisch Deutsche Akademie der Naturforscher.
Nova Acta: LVII, 1892; LVIII, 1893. 4:o.
Katalog der Bibliotek: II, 5.

Hamburg: Naturwissenschaftlicher Verein.
Abhandlungen:
— Die Hamburgischen wissenschaftlichen Anstalten.
Jahrbuch: X, 1—2. 1892—93.
Voller, Das Grundwasser in Hamburg. I. 1892. 4:o.
— Verein für naturwissenschaftlicher Unterhaltung.
Verhandlungen:

Hanau: Wetterauische Gesellschaft für die gesammte Naturkunde.
Bericht:

Karlsruhe: Naturwissenschaftlicher Verein.
Verhandlungen:

Kassel: Verein für Naturkunde.
Bericht:

Kiel: Naturwissenschaftlicher Verein für Schleswig-Holstein.
Schriften:

Königsberg in Pr.: Physikalisch-ökonomische Gesellschaft.
Schriften: II, 2. 1861; VI, 1. 1865; XVI, 2. 1875; XXX. 1892.

Landshut: Botanischer Verein.
Bericht:

Lübeck: Geographische Gesellschaft und Naturhistorisches Museum.
Mittheilungen: II, 4—6. 1892—93.

Magdeburg: Naturwissenschaftlicher Verein.
Jahresbericht: 1892.

Marburg: Gesellschaft zur Beförderung der gesammten Naturwissenschaften.
Sitzungsberichte:

Metz: Société d'histoire naturelle.
Bulletin:

München: K. B. Akademie der Wissenschaften. Mathematisch-physikalische (II:e) Classe.
Abhandlungen: XVIII, 1—2. 1893. 4:o.
Sitzungsberichte: 1893, 1—2.
Inhaltsverzeichniss:
Almanach:
Goebel, Gedächtnissrede auf *Karl von Nägeli.* 1893. 4:o.
Rüdinger, Ueber die Wege und Ziele der Hirnforschung 1893. 4:o.

München: Bayerische Botanische Gesellschaft.
Berichte:

Münster: Westfälischer Provinzial-Verein für Wissenschaft und Kunst.
Jahresbericht: II. 1892.

Nürnberg: Naturhistorische Gesellschaft.
Abhandlungen: X, 1. 1893.
Jahresbericht: 1892.

Osnabrück: Naturwissenschaftlicher Verein.
Jahresbericht:

Passau: Naturhistorischer Verein.
Bericht:

Regensburg: Naturwissenschaftlicher Verein.
Berichte:

Stettin: Entomologischer Verein.
Entomologische Zeitung:

Strassburg in E.: K. Universitäts- und Landes Bibliothek.

Stuttgart: Verein für vaterländische Naturkunde in Würtemberg.
Jahreshefte:

Zwickau: Verein für Naturkunde.
Jahresbericht:

Australie.

Brisbane: The Queensland Museum.
Annals:
Annual Report:

Melbourne: National Gallery of Victoria.
Mc Coy, Prodromus of the Zoology of Victoria:

Sydney: Linnean Society of New South Wales.
Proceedings, 2:e Ser.: VII, 1—4. 1892—93; VIII, 1. 1893.

— The Australian Museum.
Records: II, 5. 1893.
Report: 1892.

Autriche-Hongrie.

Bistritz: Gewerbeschule.
Jahresbericht: XVII. 1892; XVIII. 1893.

Brünn: Naturforschender Verein.
Verhandlungen: XXX. 1891.
Bericht der Meteorolog. Commission: X. 1890.

Buda-Pest: Magyar Tudomànyos Akadèmia (Ungarische Academie der Wissenschaften).
Közlemények: XXV, 1—3. 1892—93.
Értekezések a természettudom. köreből: XXII, 4—8. 1892; XXIII, 1—2. 1893.
Értekezések a mathemat.tudoman. köreből: XV, 2—3. 1893.
Mathemat. és természettudom. ertesitö: X, 8—9. 1892; XI, 1—5. 1892—1893.
Mathemat. und naturwiss. Berichte aus Ungarn: X, 1—2. 1892—93.
Almanach: 1893. 16:o.
Rapport: 1892.
Dàday, Literatura zoologica Hungarica. 1881—90. 1891.
Herman, Petényi, der Begründer der wissenschaftlichen Ornithologie in Ungarn. 1891. 4:o.
Pungur, Gryllodea regni Hungariæ. 1891. 4:o.

— Magyar Nemzeti Muzéum.
Természetrajzi Füzetek: XVI. 1893—94.

Cracovie: Académie des Sciences. (Akademija Umiejetnossci.)
Sprowozdania komisyi fizujograficznej:
Rozpravy wydsial matem. przyrod:
Bulletin international: 1893, 4—10; 1895, 1—3.

Graz: Naturwissenschaftlicher Verein für Steiermark.
Mittheilungen:

Hermannstadt: Siebenbürgischer Verein für Naturwissenschaften.
Verhandlungen und Mittheilungen: XLII. 1893.

Igló: Ungarischer Karpathen-Verein. (Magyarországi Kárpátegyesület).
Jahrbuch:

Innsbruck: Naturwissenschaftlich-medicinischer Verein.
Berichte:

Kolozsvàrt (Klausenburg): Rédaction de „Magyar Növenytani Lapok".
Evlolyam:

— Erdélyi Museum-Egylet. Orwos Természettudományi Szakosztályából. (Siebenbürgischer Museum-Verein. Medicinisch-naturwissenschaftliche Section.)
Értesitö (Sitzungsberichte): XVIII, 1—3. 1893.

Prag: K. Böhmische Gesellschaft der Wissenschaften. Mathematisch-naturwissenschaftliche Classe.
Abhandlungen, VII Folge:
Sitzungsberichte: 1892.
Jahresbericht: 1892.
Verzeichniss d. Mitglieder:
— Naturhistorischer Verein „Lotos".
Lotos, Neue Folge: XIV. 1894.
Trencsén, Ung.: Trencsén Wármegyei Természettudományi Egylet. (Naturwissenschaftlicher Verein d. Trencséner Comitates).
Évkönyre (Jahresheft): 1892—93.
Triest: Museo civico di Storia Naturale.
Atti:
Wien: K. Akademie der Wissenschaften. Mathematisch-naturwissenschaftliche Classe.
Sitzungsberichte, Abth. I: CI. 7—10. 1892; CII. 1—7. 1893.
Anzeiger: XXX, 1—27. 1893; XXXI, 1—8. 1894.
— K. k. Naturhistorisches Hofmuseum.
Annalen: VIII, 1—4. 1893.
— K. k. zoologisch-botanische Gesellschaft.
Verhandlungen: XLIII, 1—4. 1893.
— K. k. geographische Gesellschaft.
Mittheilungen: XXXVI (N. F. XXVI). 1893.
— Verein zur Verbreitung naturwissenschaftlicher Kenntnisse.
Schriften: XXXII. 1891—92; XXXIII. 1892—93. 16:o.
— D:r R. v. Wettstein, Profess.
Oesterreichische Botanische Zeitschrift: XLIII, 6—12. 1893; XLIV, 1—2. 1894.
Zagreb: Societas Historico-naturalis Croatica.
Glasnik:

Belgique.

Bruxelles: Académie royale des sciences.
Bulletin, 3:me Sér.: XXII (61:me Ann.). 1891; XXII—XXIV (62:me Ann.). 1892; XXV (63:me Ann.). 1893.
Annuaire: 1892; 1893. 16:o.
— Société royale de botanique.
Bulletin:
— Société entomologique de Belgique.
Annales: XXVIII. 1884.
Table générale des Annales:

Bruxelles: Société royale malacologique de Belgique.
Annales:
Procès-Verbal:
— Société royale Linnéenne.

Brésil.

Rio di Janeiro: Museum national.
Archivos:

Canada.

Halifax, N. S.: Nova Scotian Institute of Natural Science.
Proceedings and Transactions. Sér. 2: I, 2. 1891—92.

Chili.

Santiago: Société scientifique du Chili.
Actes: II, 3. 1892; III, 1—2. 1893.

Costa Rica.

San José: Museo national. Republica de Costa Rica.
Anales:

Danemark.

Kiöbenhavn: K. Danske Videnskabernes Selskab.
Skrifter (Mémoirs). 6:te Række, naturvidenskab. og mathem. Afdeln.: VI, 3. 1892.
Oversigt: 1892, 3; 1893, 1.
— Naturhistorisk Forening.
Videnskabelige Meddelelser: 1893.
— Botanisk Forening.
Botanisk Tidskrift: XVIII, 2, 3, 4. 1892—93.
Meddelelser:
— Entomologisk Forening.

Espagne.

Madrid: R. Academia de ciencias.
Memorias:
Revista:

États Unis.

Boston: American Academy of Arts and Sciences.
Proceedings, New Ser.: XIX. (Wh. Ser. XXVII). 1892.
— Boston Society of Natural History.
Memoirs: IV, 10—11. 1892—93. 4:o.
Proceedings: XXV, 3—4. 1892; XXVI, 1 1893.
Occasional Papers: IV. 1893.
Bridgeport, Conn.: Bridgeport Scientific Society.
List of Brids:
Cambridge, U. S. A.: Museum of Comparative Zoölogy.
Memoirs: XIV, 3. 1893.
Bulletin: XI, 4. 1863; XVI, 12—14. 1893; XXIV, 3—7. 1893; XXV, 1—6. 1893—94.
Annual Report: 1892—93.
Champaign, Ill.: Illinois State Laboratory of Natural History.
Bulletin:
Chapel Hill, N. C.: Elisha Mitchell Scientific Society.
Journal: IX, 2. 1892.
Davenport, Iowa: Academy of Natural Sciences.
Proceedings: V, 2. 1885—89.
Madison, Wisc.: Wisconsin Academy of Sciences, Arts and Lettres.
Transactions:
Meriden, Conn.: Scientific Association.
Proceedings:
Annual Address: 1892.
New-Brighton: Natural Science Association of Staten Island.
Proceedings: Mai 1893— Sept. 1893.
Special: 14—15. 1893.
New-Haven: Connecticut Academy of Arts and Sciences.
Transactions:
New-York: New-York Academy of Sciences.
Annals: VII, 1—5. 1893; VIII, 1—3. 1893.
Transactions:
Index:
Normal, Ill.: Illinois State Laboratory of Natural History.
Bulletin:
Article: XIV. 1893.
Philadelphia: Academy of Natural Sciences.
Proceedings: 1892, 23; 1893, 1—3.
— American Philosophical Society.
Proceedings: XXX, 139. 1892: XXXI, 140—141. 1893.
Report:

Subject Register:
Supplement Register:

Philadelphia: Wagner Free Institut of Science.
Transactions: III, 2. 1892.

Rochester, N. Y.: Academy of Science.
Proceedings: II, 1—2. 1892—93.

San Francisco: California Academy of Sciences.
Memoirs:
Proceedings, Sec. Ser.:
Occasional Papers: III. 1893; IV. 1893.

S:t Louis: Academy of Science.
Transactions: VI, 2—4. 1892—93.

Topeka, Kans.: Kansas Academy of Science.
Transactions: XIII. 1891—92.
Smyth, Check List of the Plants of Kansas.

Trenton, N. J.: The Trenton Natural History Society.
Journal:

Tufts College, Mass.: Tufts College.
Studies: I. 1894.

Washington: Departement of interior (U. S. Geological Survey).
Bulletin: 82—86. 1892; 90—96. 1892.
Monographs: XVII. 1892; XVIII. 1892; XX. 1892. 4:o.
Annual Report: 1889—90, 1—2. 4:o.
Mineral Resources: 1891.
Atlas. Geology of the Eureka District Nevada. 1883. Fol.

— Departement of Agriculture.
Report: 1891.

— Division of Ornithology and Mammalogy.
North American Fauna: VII, 2. 1893.
Bulletin: 3. 1893.

— Division of Economic Ornithology and Mammalogy.
Bulletin: 4. 1893.

— Smithsonian Institution (U. S. National Museum).
Annual Report: 1891.
Report of the U. S. National Museum:
Bulletin of the U. S. National Museum: N:o 45. 1893.

— Anthropological Society.
The American Anthropologist: VI, 1—4. 1893.

— Entomological Society.
Proceedings: II, 2—4. 1892—93; III, 1. 1893.

Finlande.

Helsingfors: Finska Vetenskaps-Societeten (Société des Sciences de Finlande).
Acta: XIX. 1893. 4:o.
Bidrag: 52, 1893; 53, 1893.
Öfversigt: XXV. 1892—93.
Observations météorologiques:
— Geografiska Föreningen.
Tidskrift:
— Sällskapet för Finlands Geografi (Société de Géographie de Finlande).
Fennia: VIII. 1893.
— Universitets-Biblioteket.

France.

Amiens: Société Linnéenne du Nord de la France.
Mémoires:
Bulletin:

Angers: Société d'études scientifiques.
Bulletin, Nouv. Sér.: XXI. 1891; XXII. 1892.
Béziers: Société des sciences naturelles.
Bulletin: XV. 1892.
Bordeaux: Société Linnéenne.
Actes: XLV (5 Sér. T. V). 1891—92.
Caen: Société Linnéenne de Normandie.
Bulletin, 4:e Sér.: VI. 1892.
Cherbourg: Société nationale des sciences naturelles et mathématiques.
Mémoires:
La Rochelle: Académie. Section des sciences naturelles.
Annales:
Lille: La Rédaction de „Revue Biologique" du Nord de la France.
Revue Biologique: V, 8—12. 1893; VI, 1—6. 1893—94.
Lyon: Société Linnéenne.
Annales:
— Muséum d'histoire naturelle.
Archives: V. 1892. Fol.
— Société botanique de Lyon.
Annales: 18. 1891—92.
Bulletin: XI, 1—2. 1893.

Marseille: Musée d'histoire naturelle.
Annales, Zoologie:

Montpellier: Académie des sciences et lettres.
Mémoires de la section de médecine, 2:e Sér.: I, 1. 1893.
Mémoires de la section des sciences, 2:e Sér.: I, 1—2. 1893.

Nancy: Société des sciences.
Bulletin, 2:e Sér.: XII, 27 (25:e Ann.). 1892.
Bulletin des séances:

Nantes: Société des sciences naturelles de l'Ouest de la France.
Bulletin: III, 1—4. 1893.

— Société académique de Nantes.
Annales, 7:e Sér.: III, 2. 1892.

Nimes: Société d'étude des sciences naturelles.
Bulletin: XXI, 1—4. 1893.
Supplément: 1893.

Paris: Société botanique de France.
Bulletin:

— Société entomologique de France.
Annales: LXI, 1—4. 1892.

— Société zoologique de France.
Mémoires: V, 3—5. 1892.

— Muséum d'histoire naturelle.

— Société de Géographie.
Bulletin, 7:e Sér.: 1892, 4: 1893, 1—3.
Comptes rendus: 1893, 10—18: 1894, 1—6.

— Rédaction de „la Feuille des jeunes naturalistes“.
Feuille, 3:e Sér.: XXIII, 272—276. 1893; XXIV, 277—280. 1893—94: XXIV, 291—282. 1894.

Reims: Société d'étude des sciences naturelles.
Bulletin, 3:e Sér.:
Comptes rendus:
Travaux: II, 2—8. 1893.
Procès verbaux: II, 2. 1893.

Rouen: Société des amis des sciences naturelles.
Bulletin, 3:e Sér.: XXVIII, 1—2. 1892.

Toulouse: Société d'histoire naturelle.
Bulletin: XXV. 1892; XXVI, 1. 1893.

— Société des sciences physiques et naturelles.
Bulletin:

— Société française de Botanique.
Revue de Botanique: IX, 107—108. 1891; X, 109—120. 1892 XI, 121—129. 1893.

Iles Britanniques.

Edinburgh: Royal Society.

Transactions: XXXVII, 1—2. 1891—92. 4:o.

Proceedings: XIX. 1891—92.

— Botanical Society.

Transactions:

Proceedings:

Transactions and Proceedings: XIX, Sess. LVI—LVII. 1892—93.

Annual Report:

— La Rédaction de „The Annals of Scottish Natural History".

Annals:

Glasgow: Natural History Society.

Proceedings and Transactions, N. S.: III, 3. 1889—92.

London: Royal Society.

Proceedings: LIII, 321—325. 1893; LIV, 326—331. 1893—94.

— Linnean Society.

Journal, Botany: XXIX, 202—204. 1893.

Journal, Zoology: XXIV, 152—154. 1893.

List of the Society: 1892—93.

Proceedings:

London: Royal Gardens, Kew.

Bulletin: 1887, 1889, 1890, 1891, 1892, 1893.

— Harting, J. E.

The Zoologist: XVII, 200—203. 1893; XVIII, 204—208. 1893—94.

Newcastle-upon-Tyne: Natural History Society.

Transactions:

Plymouth: Marine Biological Association.

Journal, New Ser.: III, 1—2. 1893—94.

Italie.

Bologna: Accademia delle scienze.

Memorie, Ser. 5: II, 1—4. 1892. 4:o.

Indici generali:

Catania: Accademia Gioenia di scienze naturali.

Atti, Ser. 4: Vol. 5, Anno LXIX. 1892—93. 4:o.

Bolletino mensile, Nuovo Ser: 29—32. 1893.

Firenze: Società entomologica italiana.

Bolletino: XXV, 1—4. 1893—94; XXVI, 1. 1894.

Genova: Museo civico di storia naturale.
Annali, Ser. 2:a: XII (XXXII). 1892.
— Direzione del Giornale „Malpighia“.
Malpighia: I—VI; VII, 1—2. 1887—93.

Milano: Società italiana di scienze naturali.
Atti: XXIX—XXXII; XXXIII, 1—2. 1886—91. XXXIV, 1—3. 1893.

Modena: R. Accademia delle scienze naturali.
Memorie, Ser. 2: VIII. 1892. 4:o.
Opere inciata alla R. Accad.:
— Società dei Naturalisti.
Atti, Ser. 3: XII (Anno 27), 1—2. 1893.

Napoli: Accademia delle scienze, fisiche e mathematiche.
Atti, Ser. 2:a: V. 1893. 4:o.
Rendiconto, Ser. 2: VII (Anno 32), 4—12. 1893; VIII (Anno 33), 1—2. 1893—94. 4:o.
— Società africana d'italia.
Bolletino: XII, 1—8. 1893.
— Società di Naturalisti.
Bolletino, Ser. 1: VI, 2. 1892; VII, 1—2. 1893.

Padova: Società veneto-trentina di scienze naturali.
Atti, Ser. 2:a: I, 2. 1894.
Bolletino:
— Redattore della „La Nuova Notarisia“.
L. N. Notarisia:

Palermo: Redazione della „Naturalista Siciliano“.
Il Natur. Sicil.: XII. 7—8; 10—12. 1893; XIII, 1—6. 1893—94.

Pisa: Società toscana di scienze naturali.
Memorie: XII. 1893; XIII. 1894.
Processi verbali: VIII. 1893; IX. 1893—94.

Roma: R. Istituto botanico.
Annuario: V, 2—3. 1893.
— Biblioteca nazionale centrale Vittorio-Emanuele.
Bolletino:
Indice: VII. 1892.
— Società Romana per gli studi zoologici.
Bolletino:

Varese: Società Crittogamologica Italiana.
Memorie:
Atti:

Venezia: Redazione della „Notarisia“.
Notarisia: 1893, 1—4, 6.
Sommario: 1893. A, B.

Japon.

Tōkyō: Science College, Imperial University.
Journal: V, 4. 1893; VI, 1—3. 1893.

Les Indes occidentales.

Kingston: The Institute of Jamaica.
Journal: II, 6—7. 1893.

Les Indes orientales.

Calcutta: Asiatic Society of Bengal.
Journal, P. I: LXI, 4, Extra N:o. 1892; LXII, 1—3. 1893.
Journal, P. II: LXI,4. 1893; LXII, 1—3. 1893.
Journal, P. III: LXII, 1—3. 1893.
Proceedings: 1892, 10; 1893, 1—9.

Luxembourg.

Luxembourg: Société botanique.
Receuil des Mémoires et des Travaux:
— „Fauna", Verein Luxemburger Naturfreunde (Société des Naturalistes Luxembourgeois).
Mittheilungen (Comptes Rendus): 1892, 1—3; 1893, 1—6.

Norwège.

Bergen: Bergens Museum.
Aarsbog: 1892.
Aarsberetning:
Christiania: Universitet.
— Videnskabs Selskabet.
Forhandlinger:
Nyt Magazin for Naturvidenskaberne.:
Stavanger: Stavanger Museum.
Aarsberetning: 1892.
Throndhjem: K. Norske Videnskabers Selskab.
Skrifter: 1891, 1892.
Tromsö: Museum.
Aarshefter:
Aarsberetning:

Pays-Bas.

Amsterdam: K. Akademie van Wetenschappen.
Verhandelingen, Afd. Natuurkunde:
Verslagen and Mededeelingen, Afd. Natuurk., 4:de Reeks:
Jaarboek:
Prodromus Floræ Batavæ: II, 1. Ed. 2. 1893.
— Genootschap ter Bevordering voor Natur-, Genees- en Heelkunde. Sectie voor Natuurwetenschappen.
Maandblad: XVIII, 4—5, 7. 1893—94.

Groningen: Naturkundig Genootschap.
Verslag: 1892.

Harlem: La Société hollandaise des sciences.
Archives néerlandaises: XXVII, 1—3. 1893.

Leiden: Nederlandsche dierkundige Vereeniging.
Tijdschrift, 2:de Sér.: IV, 1. 1893.
Catalogus d. Bibliothek:

Nijmegen: Nederlandsche botanische Vereeniging.
N. Kruidkundig Archief, 2:de Sér: VI, 2. 1893.

S'Gravenhage: Nederlandsche entomologische Vereeniging.
Tijdschrift: XXXV, 3—4. 1891—92.

Utrecht: Société provincial des arts et sciences.
Verslag:
Aanteekeningen: 1892.

Portugal.

Lisboa: Academia real das sciencias. Classe de scienc., mathem., physic. e. natur.
Memorias, Nova Ser.:
Jornal:

République Argentine.

Buenos Aires: Sociedad cientifica Argentina.
Anales: XXXV, 1—3. 1893.
— La Rédaction de „Revista Argentina de Historia Natural".
Revista:
— Museo de Productos Argentinos.
Boletin:

Buenos Aires: Museo nacional de Buenos Aires. (Ci-devant Museo Publico).
Anales: II—XVIII. 1866—93.

Cordoba: Academia nacional de ciéncias.
Actas:
Boletin:

La Plata: Museo de la Plata.
Revista:

Russie.

Dorpat: Naturforscher-Gesellschaft.
Schriften:
Archiv:
Sitzungsberichte: X, 1. 1892.

Kharkow: Société de naturalistes à l'Université Impériale de Kharkow.
Travaux (Trudi):

Kiew: Société des naturalistes de Kiew.
Mémoires: XIII, 1—2. 1894.
Procès-Verbal:

Minusinsk: Museum.

Moscou: Société Impériale des naturalistes.
Nouvaux Mémoires:
Bulletin: 1893, 1—3.
Meteorologische Beobachtungen:

Odessa: Société des naturalistes de la Nouvelle Russie.
Mémoires: XVIII, 1. 1893.

Riga: Naturforschender Verein.
Correspondenzblatt: XXXVI. 1893.
Arbeiten, Neue Folge:

S:t Pétersbourg: Académie Impériale des sciences.
Mémoires, 7:e Sér.: XXXVIII, 12—13. 1892; XL, 1. 1892. 4:o.
Mélanges biologiques:
Bulletin, Nouv. Sér.: III, 2. (XXXV) 1892.
Czerniavsky, W., Monographia Mysidarum inprimis Imp. rossici. I. 1887.

— Hortus botanicus.
Acta: XIII, 1. 1893.

— Societas Entomologica rossica.
Horæ:

— La Société des naturalistes de S:t Pétersbourg.
Trudi (Travaux): XXI. 1890; XXII. 1891; XXIII. 1893.

Supplément: I—VI. 1875—1889.
Section de Botanique.
Travaux: XXIII. 1893.
Section de Zoologie et de Physiologie.
Travaux: XXIII, 2. 1892.
Section de Géologie et Minéralogie.
Travaux: XXII, 2. 1893.

Suède.

Göteborg: K. Vetenskaps och Vitterhets Samhället.
Handlingar:
Lund: Universitetet.
Acta (Årsskrift): XXIX. 1892—93. Afd. II. Fysiografiska Sällskapets Handlingar. 4:o.
— La Rédaction de „Botaniska Notiser".
Botaniska Notiser: 1893, 3—6; 1894, 1—2.
Stockholm: K. Svenska Vetenskaps-Akademien.
Handlingar:
Bihang, Afdeln. 3. Botanik: 17, 1892; 18, 1893.
Bihang, Afdeln. 4. Zoologi: 17. 1892; 18. 1893.
Öfversigt: 48. 1891; 49. 1892.
Lefnadsteckningar:
— Entomologiska Föreningen.
Entomologisk Tidskrift: XIV. 1—4. 1893.
— Bergianska Stiftelsen.
Acta Horti Bergiani:
Upsala: R. Societas scientiarum.
Nova Acta, Ser. 3.: XVI. 1892. 4:o.
— Kongl. Universitetet. (par Mr le Bibliothécaire, Prof. Annerstedt.)
Lidforss, B., Studier öfver elaiosferer i örtbladens mesofyll. Ak. Afh. Lund. 1893. 4:o.

Suisse.

Basel: Naturforschende Gesellschaft.
Verhandlungen: X. 1. 1892.
— La Société botanique suisse (Schweizerische botanische Gesellschaft).
Bulletin (Berichte):
Bern: Naturforschende Gesellschaft.
Mittheilungen 1892, Nr. 1279—1304.

Chur: Naturforschende Gesellschaft Graubündens.
Jahresbericht, Neue Folge: XXXVI. 1891—93.

Lausanne: Société vaudoise des sciences naturelles.
Bulletin, 3:me Sér.: XXIX, Nr 110—112. 1893.

Neuchâtel: Société des sciences naturelles.
Bulletin: XVII—XX. 1889—92.

St. Gallen: Naturwissenschaftliche Gesellschaft.
Bericht: 1891—92.

Schaffhausen: Schweizerische entomologische Gesellschaft (Société entomologique suisse).
Mittheilungen (Bulletin): IX, 1—2. 1893—94.

Zürich: Naturforschende Gesellschaft.

Uruguay.

Montevideo: Museo Nacional.
Anales: I, 1. 1894.

2. Publications donnés par des personnes privées.

Almqvist, S., Berättelse om en resa i Jämtland sommaren 1868. (Öfversigt af Kgl. Sv. Vet. Ak. Handl. 1869. N:o 3).

— Om de skandinaviska arterna af lafsläktena Schismatomma, Opegrapha och Bactrospora. Ak. Afh. Upsala 1869.

— Berättelse om en resa i Ångermanland, Medelpad och Jämtland sommaren 1873. (Öfv. af Kgl. Sv. Vet. Ak. Handl. 1874. N:o 3).

— Om den floristiska behandlingen af polymorfa släkten. (Botan Notiser 1880). Lund.

— Monographia Arthoniarum Scandinaviæ (Kgl. Sv. Vet. Handl. Bd. 17). Stockholm 1880. 4:o.

— Studier öfver släktet Hieracium. Stockholm 1881. 4:o.

— Plusieurs notes sur les genres Carex, Potamogeton, Platanthera etc.

Blytt, A., Zur Geschichte der nordeuropäischen Flora (Englers Bot. Jahrb. XVII., 2—4). 1893.

Bestyrelsen för 10:de Allmänna finska landtbruksmötet i Wasa 1893.
Program (Ohjelma).
Inbjudning (Kutsumus).

Iverus, J. E. D:son, Beskrifning öfver Västmanlands fanerogamer och thallogamer. Upsala 1877.

Klinge, J., Revision der Orchis cordigera und O. angustifolia. In. Diss. Dorpat 1893.

Landtbruksstyrelsen (Maanviljelyshallitus).
Meddelanden (Tiedonantoja):

I. *Enckell, K.*, Berättelse öfver en med understöd af allmänna medel företagen resa i Tyskland, Holland och Sverige 1891. Helsingfors 1893.
Id. en finnois.
IV. *Kommissionens* för undersökning af frostfenomenet och skyddsmedlen mot frostskada betänkande. Helsingfors 1893.
Id. en finnois.
Levander, K. M., Einige biologische Beobachtungen über Sminthurus apicalis Reut. (Acta Soc. pro Fauna et Fl. fenn. IX). Helsingfors 1894.
— Peridinium catenatum n. sp. Eine kettenbildende Peridine in Finnischen Meerbusen. (l. c.) Helsingfors 1894.
— Beiträge zur Kenntniss einiger Ciliaten. (l. c.) In. Diss. Helsingfors 1894.
Micheli, M., Alphonse de Candolle et son œuvre scientifique. (Arch. d. Sc. phys. et natur. T. XXX). Génève 1893.
Murbeck, Sv., Neue oder wenig bekannte Hybriden in dem botan. Garten Bergiilund. (Acta Horti Bergiani. II. N:o 5). Stockholm 1894.
P. A. Norstedt & Söner, Skandinaviens Fiskar, målade af W. v. Wright, beskrifna af B. Fries, C. U. Ekström och C. Sundevall. 2:dra uppl., utgifv. af F. A. Smitt. I. 1—2. Stockholm 1893. 4:o.
Reuter, Enzio, Tortrix Paleana Hb. En ny fiende till våra ängar och åkrar. (Societas pro Fauna et Fl. fenn. Meddelanden 19). Helsingfors 1893.
Schulze, Erw., Fauna Saxoniæ Mammalia. (Zeitschr. f. Naturwiss.). Halæ 1891.

Helsingfors le 13 Mai 1894.

Axel Arrhenius.
Bibliothécaire.

Übersicht der wichtigeren Mitteilungen

1893—94.

I. Zoologie.

Aves.

Neu für das Gebiet.

Cursorius gallicus Lpm., in Wekkelaks (Süd-Karelen) den 13 Oktober 1893 geschossen; früher niemals im nördlichen Europa beobachtet. J. A. Palmén S. 19—21.

Wichtigere neue Fundorte.

Ciconia alba, beobachtet den 6 Juni 1893 in Kimito (Åbo Skären): P. Hj. Olsson (S. 12—13).

Syrnium aluco L., in Kimito geschossen: P. Hj. Olsson (ebenda).

Turdus merula, in Nurmijärvi (Nyland) geschossen: K. E. Stenroos S. 43.

Vorgelegt wurde:

Pinicola enucleator ♂, dessen Farbe sich in der Gefangenschaft verändert hatte: K. M. Levander S. 51.

— Über Arrhenoidie oder Hahnenfedrigkeit gab Herr Prof. O. M. Reuter eine historische Übersicht und erwähnte einen muthmasslichen Fall dieser Erscheinung bei einer Henne.

Gastropacha Cratægi L. var. *Ariæ* Hübn. Kuusamo: Aug. Hoffmann. S. 2.

Hadena illyrica Freyer. Åland, Bolstaholm: J. E. Montell. S. 35.

Leucania pallens L. var. *ectypa* Hb. Russisch Karelen, Tiudie: J. M. J. af Tengström. S. 23.

Mamestra dissimilis Knoch. var. *læta* n. var. E. Reuter; viel heller und bunter gefärbt als die Stammform. Savolaks, Kangasniemi: Sundman; S:t Michel: K. J. Ehnberg; Kristinestad: K. Sjöberg. S. 13.

Plusia borealis n. sp. E. Reuter. Russisch Lappland, Tetrina: K. M. Levander. S. 43.

Wichtigere neue Fundorte.

Aplecta speciosa Hb. var. *arctica* Zett. Tavastland, Wånå und Janakkala: J. Sahlberg. S. 2.

Colias Hyale L. Nyland, Karislojo: Avena Sahlberg. S. 2.

Hadena amica Tr. Nyland, Sjundeå: Viktoria Wahlberg. S. 2.

Harpyia bicuspis Borkh. Wasa: Aug. Hoffmann. S. 2.

Coleoptera.

Vermischte Notizen.

Von *Sitodrepa panicea* L. wurde eine grössere Partie englischer Lakritze vollkommen zerstört. (O. M. Reuter, S. 5).

Über **massenhaftes Vorkommen von Coccinella-Arten** berichtete Herr Prof. O. M. Reuter. Bei einer Überfahrt über Ålands haf (das Meer zwischen der westlichen Küste Schwedens und dem åländischen Archipel) den 6 August 1893 in einem kleinen Segelkanoe wurde von Herrn Söderholm beobachtet, dass dasselbe auf einer weiten Strecke mit noch lebenden Individuen von *Coccinella septempunctata* und *C. decempunctata* so dicht bestreut war, dass beinahe auf jedem Quadratmeter der Meeresoberfläche wenigstens ein, öfters aber zehn oder noch mehr Stücke zu finden waren. Die Tiere waren wahrscheinlich millionenweise von den starken, vorherrschend südlichen Winden der nächst vorhergehenden Tage zum Meere hinaus getrieben worden. Auch andere Insekten, wie Eulen, Netzflügler und Hautflügler wurden auf der

Meeresoberfläche herumtreibend, aber nur in einzelnen Exemplaren, gesehen. S. 5—7.

Die als „Himbeerwurm" allbekante Käferlarve, welche von Herrn H. Lindberg in grosser Menge gezüchtet wurde, erwies sich als *Byturus æstivus* angehörend. S. 17.

Oodes gracilis Villa wurde von Herrn Prof. J. Sahlberg bei Stockholm in Schweden gefangen. Neu für Skandinavien. S. 64.

Neu für das Gebiet.

Bembidium adustum Schaum. Russisch Karelen, Gorki: J. Sahlberg. S. 64.

Berosus lapponicus n. sp. J. Sahlberg; zeigt in Grösse und Farbe gewisse Ähnlichkeit mit *B. signaticollis* Charp., unterscheidet sich aber von dieser Art durch noch hellere Farbe und die Punctur der Deckflügel, durch den eigentümlich gezeichneten metallischen Fleck auf dem Prothorax, sowie durch den Bau der Genitalsegmente des Männchens. Von *B. luridus* weicht die neue Art durch doppelte Grösse, hellere Farbe und den Bau der Genitalsegmente ab. Lappland, Kirchspiel Turtola, in dem Flusse Ratasjoki unter dem Polarkreis, zwei Exemplare (J. Sahlberg, S. 47—48).

Tribolium ferrugineum Fabr. (*castaneum* Hbst) trat in einem Speicher in Helsingfors massenhaft auf, eine Partie von Gerstenmehl beschädigend. (J. Sahlberg, S. 45—47).

Neuroptera.

Eine grösstenteils auf bisher unberücksichtigte Merkmale begründete neue Aufstellung der Arten der Gattung *Hemerobius* wurde von Herrn Prof. O. M. Reuter relatirt. S. 45.

Collembola und Thysanura.

Über das Vorkommen dieser Tiere in Finland gab Herr Prof. Reuter eine kurze Mitteilung. S. 59.

Acarina.

Ein Verzeichnis über in den westlichen Skären von Helsingfors eingesammelte Hydrachniden wurde von Herrn E. Nordenskiöld eingereicht. S. 63—64.

Crustacea.

Vorgelegt wurde ein Weibchen von *Astacus fluviatilis*, bei dem das erste Paar der Abdominalextremitäten wie beim Männchen ausgebildet war. (A. R. Spoof, S. 64).

Rotatoria.

Eine durch Karten illustrirte Übersicht über die Rotatorienfauna in den Borgåer Skären im Sommer 1893 wurde von Herrn E. Th. Nyholm gegeben. Folgende Rotatorien wurden in dem untersuchten Gebiete angetroffen: *Anuræa aculeata* sowohl mit gebogenen als geraden Analsprossen, *An. stipitata*, *An. cochlearis*, *An. serratula*, *Synchæta baltica*, *Triarthra longiseta* und *Notholca thalassia*. S. 41—42.

Vermes.

Eine Anzahl lebender Plattwürmer und Egeln wurden von Herrn K. M. Levander vorgelegt. S. 94.

Zoophyta.

Herr K. M. Levander teilte mit, dass von ihm im Sommer 1892 in den Esboer Skären, unweit der Stadt Helsingfors, auf *Fucus* eine kleine krustenförmige Spongie angetroffen wurde, welche von Herrn D:r Weltner in Berlin als die vorwiegend in Süsswasser lebende *Ephydatia fluviatilis* bestimmt wurde. *E. fluviatilis* und die von Dybowsky bei Petersburg gefundene *Spongilla lacustris* stellen die einzigen bisher in dem Finnischen Meerbusen beobachteten Spongien dar. S. 9—10.

Eine für die Fauna Finlands neue marine Hydromeduse *Campanularia flexuosa* wurde von Herrn K. M. Levander bei Porkkala (Nyland) in einer Meerestiefe von einigen Metern auf *Fucus* massenhaft beobachtet. Die früher aus der Umgebung von Helsingfors bekannte *Cordylophora lacustris* kam in den inneren Skären von Esbo auf *Phragmites communis* zahlreich vor. S. 11.

Rhizopoda.

Von Herrn K. M. Levander wurden in den Esboer Skären in einem kleinen seichten Meerbusen zwei *Foraminiferen*-Arten

angetroffen, deren Identität noch nicht festgestellt worden war. Bei uns wurden bisher keine polythalamen Rhizopoden gefunden. S. 10—11.

II. Botanik.

Plantæ vasculares.

Vermischte Notizen.

Orchis angustifolia. Die in Finland vorkommenden Formen wurden von M. Brenner im Anschluss an Klinges Revision der Orchis cordigera Fries und Orchis angustifolia Rchb. behandelt S. 39.

Phragmites communis. Eine eigentümliche Flugsandform aus dem Vuoksen-Gebiet stammend: A. Thesleff. S. 24.

Rosa. Die in Herbarium Musei Fennici befindlichen Exemplare sind von F. Crépin bestimmt. S. 48—49.

Veronica agrestis, *V. opaca* und *V. polita.* Verbreitung in Finland S. 4.

Neu für das Gebiet.

Erysimum cheiranthoides β nodosum (Fr.) Savolaks, Jorois: H. Lindberg.

Salix vagans × Lapponum. Savolaks, Jorois: H. Lindberg.

Verbascum lychnitis × nigrum. Nyland, Lojo: H. Lindberg S. 3.

Verwildert oder eingeschleppt.

Nonnea pulla (fälschlich als *Pulmonaria angustifolia* bezeichnet) hat sich seit mehreren Jahren in Jorois (nördliches Savolaks) eingebürgert. S. 16.

Ajuga reptans. Ekenäs: E. Häyren.

Elodea canadensis. Im Grenzfluss Siestarjoki: H. Lindberg.

Stachys annua. Isthmus Karelicus: Thuring.

Wichtigere neue Fundorte.

Agrostemma githago. Kuusamo: K. Hirn.

Arnica alpina. Kuusamo: H. Hirn.

Asplenium ruta muraria. Åland: O. Bergroth.
Batrachium conferroides Fr. Savolaks, Jorois: H. Lindberg.
Bidens platycephalus Œrst. Savolaks, Jorois: H. Lindberg. Die Verbreitung dieser Art und der verwandten *B. tripartitus* im Lande S. 4.
Callitriche polymorpha. Åland: O. Bergroth.
Campanula trachelium. Provinz Åbo: O. Bergroth.
Carex laxa. Kuusamo: K. Hirn.
C. microstachya. Nyland, Nurmijärvi: K. E. Stenroos.
C. Oederi var. *œdocarpa.* Åland: O. Bergroth.
C. rupestris. Kuusamo: K. Hirn.
C. tenuiflora. Kuusamo: K. Hirn.
Crambe maritima. Åland: O. Bergroth.
Dianthus arenarius. Kajana: H. Zidbäck.
Dryas octopetala. Kuusamo: K. Hirn (S. 8) & A. Tigerstedt (S. 50).
Galium aparine. Provinz Åbo: O. Bergroth.
Gentiana uliginosa. Åbo, Pargas: A. Arrhenius.
Hieracium sphacelatum Norrl. Kuusamo: K. Hirn.
H. umbellatum. Åland: O. Bergroth.
Humulus lupulus. Åland: O. Bergroth.
Juncus balticus. Åland: K. Hirn.
J. triglumis. Kuusamo: K. Hirn.
Melandrium rubrum. Kuusamo: K. Hirn.
Nymphæa candida forma. Karelen, Tohmajärvi: I. E. Iverus.
Polygonum lapathifolium. Kuusamo: K. Hirn.
Polygonum lapathifolium var. *incanum.* Åland: O. Bergroth.
Potamogeton pectinatus. Savolaks: H. Lindberg.
Primula farinosa. Provinz Åbo: O. Bergroth.
Ranunculus hyperboreus. Kuusamo: K. Hirn.
Sagina procumbens. Kuusamo: K. Hirn.
Salix reticulata. Kuusamo: K. Hirn.
Sparganium affine. Provinz Åbo: O. Bergroth.
Verbascum nigrum × *thapsus.* Tavastland: H. Zidbäck.
Veronica saxatilis. Kuusamo: K. Hirn.
Vicia sativa. Kuusamo: K. Hirn.
Viola tricolor. Kuusamo: K. Hirn.

Musci.

Neue oder seltene Arten.

Amblystegium molle. Russisch Lappland: A. O. Kihlman.
Grimaldia fragrans. Nyland, Lojo: Ch. E. Boldt.
Grimmia mollis cum var. *aquatica.* Russisch Lappland: A. O. Kihlman.
Hylocomium loreum. Nyland, Lojo: Ch. E. Boldt.
Hypnum sarmentosum. Åbo, Kimito: P. Hj. Olsson.
Lesquereuxia patens. Isthmus Karelicus: H. Lindberg.
Sauteria alpina. Russisch Lappland: A. O. Kihlman.
Sphagnum imbricatum. Åbo, Kimito: P. Hj. Olsson.

Eine Anzahl seltener Moose wird S. 16 aus Isthmus Karelicus (H. Lindberg) sowie aus Russisch Lappland (A. O. Kihlman). S. 95 gemeldet.

Lichenes.

Cladonia coralloidea (Ach), *Cl. alpicola, Cl. cariosa, Cl. gracilis:* Synonomie und Verbreitung S. 17—19.
Collema vespertilio (Lightf.), früher mit *C. nigrescens* verwechselt, findet sich an mehreren Localitäten in Süd-Finland (Wainio).

Fungi.

Trametes suaveolens (L.) Fr. Helsingfors, neu für das Gebiet: A. Thesleff.

Register

öfver

de vetenskapliga meddelandena.

Mötet den 3 mars 1894.

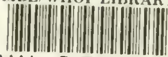
Mötet den 7 april 1894.

Årsmötet den 5 maj 1894.

Mötet den 19 maj 1894.

Rättelser.

Sid.	2	rad	12	nedifrån	står	*Harpya,* läs *Harpyia.*
„	23	„	17	„	„	*Ducania,* läs *Leucania.*
„	„	„	12	„	„	*Coradrina,* läs *Caradrina.*
„	25	„	11	„	„	Gren. läs Guen.
„	47	„	10	„	„	blifvit, läs som blifvit.
„	59	„	12	uppifrån	„	*Apterygogena,* läs *Apterygogenea.*

MBL/WHOI LIBRARY
WH 19IK B